

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Impius Infelix

Texier, Claude

Augustae Vindelicorum [u.a.], 1695

Tertia Pars Maledictionum super virtutes apparentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45950)

TERTIA MALE- DICTIO PECCA- TORIS.

Supra Virtutes Illius Appa-
rentes.

IMPIUS MALEDICTUS IN SUA FIDE.

*Tu quis es? & confessus est, & non negavit; quia
non sum ego Christus. Joan. 1. v. 20.*

Cognitio sui ipsius, cujus D. Joannes adeò nobile dedit paradigma, dum se legatis Jerosolymâ destinatis clarè non Messiam, sed ejus duntaxat Prodromum manifestavit: cognitio inquam ista motivum est admodum excellens, ad compassionem cum impio vitii & maledictionibus Divinis oppresso gerendam, sanè egregiè movens. Si peteremus ex ipso: *Tu quis es?* vel quæreremus: *Quid dicis de te ipso?* promptus mox responderet centena mendacia. Responderet, se Christianum, credere se in Deum, in Deum æquè sperare, in ejusdem gratia moriendi, unicum suum votum esse: sed fallit se, fallitq;

fallitq; alios. Hæc est tertia maledictionis species capitibus impiorum immines; *Et sicut oleum in ossibus ejus.* Su- psal. 108. 18. pra jam annotavimus cum interpretibus, per ossa, quibus corporis compaginatur moles, exprimi virtutes, quæ tamen solum apparentes & falsæ in peccatore illo, ideóque à Deo reprobata & maledicta.

A fide, quæ chorum reliquarum ducit virtutum, exordium hodie desumam, probaturus, fidem hanc esse in peccatore maledictam, ad salutem proinde inutilem, imò potius cum magis culpandum reddere.

S. Paulus de hujuscemodi hominum face differens, qui ore *confitentur se nōsse Deum, factis autem negant,* sc Tit. 1. 16. quentem subinfert censuram: *Cum sint abominati, & ad omne opus bonum reprobi;* non solum sunt ipsi coram Deo abominabiles, sed insuper ad quodcunque boni operis exercitium profus inepti, sub apparente virtutis habitu contegunt enormia flagitia.

Vocem quidem habent Jacob, cum fidei symbolum recitant, sed vitâ, moribus suis corruptis manus Esau præferunt. Idem de talibus Christianis falsis, quod olim D. Hieronymus de infami sui temporis nequam pronuntiavit, aptè verificatur: *Ex contrariis, diversisq; naturis monstrum diceres esse compactum.* Credunt illi ut Christiani, sed vivunt ut pagani: caput ostentant Angeli, simulque corpus diaboli. Pro meliori intelligentia infelicitatis fidei istius à Deo reprobata & maledicta, necessariò indigemus Sancti Spiritûs illustratione, pro qua obtinenda salutem dicamus Virgini, *Ave Maria.*

Observatio Africani Doctoris ingenio digna est, quâ Deum in creatione universi istius notat, suam impertisse

Ec 3

bene-

benedictionem non aliis præterquam creaturis fecunditatis dono insignibus.

Placuit licet eidem lux, non tamen Generis mentionem facit, quod luci benedixerit, uti nec Soli, neque reliquo siderum choro, sed terræ, ac creaturis universim, omnibus iis, quæ essent multiplicandæ. *Non dictum est, benedixit lucem: non dictum est, benedixit cælum: sed cum ventum est ad ea, quæ habitura erant semen fecunditatis, benedixit ea Dominus.*

Sicut ergo fides impii, cuius maledictionibus percensendis immoramur, fecunditatis bono caret, ita nullam à Deo benedictionem sperare debet, sed è contrario juxta plurium Ecclesiæ Patrum opinionem ab ipso Christo maledictionis fulmine petita fuit sub figura infructuosæ ficûs illius, quæ mox exaruit, quam primùm Divinam sententiam excepit: *Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum.*

DIVISIO. Omnis proinde fides, quæ bonorum operum fecunditati non est maritata, maledicto & reprobationi Divinæ subjacet. Duobus id argumentis probo, quæ in duas partes præsentem discursum dividunt: prius desumptum est è natura ac qualitatibus fidei veræ: posterius ex intentione & fine propter quem Deus nobis fidei donum infudit.

**I.
Punctum.**

Quando naturam fidei definire aut describere incendimus, non sufficit, de ea prædicare, quod sit prima, supernaturalis intellectus humani vita, aureus radiantis auroræ fulgor dissipans tenebrosam humanæ, mentis ignorantiam, eidem demonstrando invisibilis Dei majestatem; quod sit columna ignea, quæ lucem undiquaque noctu diffundens Israëlitas in terram promissionis deduxit, è captivitate Ægyptiaca, id est è servitute sensuum & passionum

num in libertatem animi asseruit. Oportet insuper cum quodam ex antiquioribus SS. PP. adungere, quod fides fit excellens imago Verbi Divini. En triplicem utriusq; inter se analogiam.

Prima est, Verbum Divinum & adorandum est productio intellectus Divini: fides nobilissimus item partus est intellectus humani. Secunda, Verbum est expressio, figura, & character omnium excellentiarum & prædicatorum Patris: fides pariter nobis manifestat omnem celsitudinem in mysterio Divinitatis reconditam. Tertia, Verbum est sermo personalis, per quem Pater sibi met loquitur: fides est etiam sermo, sed creatus, veritas revelata, per quam Deus nobis, cum hominibus loquitur.

Pro fundamento observetis velim, binam in Verbo adorari fecunditatem intrinsecam sc. & extrinsecam. Est quippe illud non solum imago visibilis, character vivus, ut S. Paulus loquitur, substantiæ Paternæ, verum etiam recipit à suo Patre fecunditatem, vi cuius cum ipso simul principium esse possit Spiritus Sancti: ita ut lumina in generatione sui æterna participata non tantum splendeant, sed ardeant unà ad accendendum cum Patre Divinum istum ignem, adorandam hanc flammam Amoris Personalis. Pari modo, ut fides nostra sit perfecta & juxta Divinarum idearum exemplar efformata, necessariò exornari & illustrari debet luminibus æquè fecundis ac splendidis; nec sufficit, si nobis attributa, Deiq; perfectiones repræsentet, requiritur insuper, ut in pectore nostro amoris suscitet focum erga Deum, quem proponit adedò amabilem: *Lucerna ardens & lucens.*

Joan. 1. 35.

Neque hoc fatis est. Verbum non solum fecunditate pollet intrinsecâ Divinitati, producendo Amorem Personalem;

nalem; sed etiam externâ, communicando essentiam seu existentiam, vitam rebus omnibus: *Omnia per ipsum facta sunt.* Quod Plato similiter videtur agnovisse, cum docuit, primariam ideam non esse formam duntaxat exemplarem, sed præterea fontem & causam esse efficientem, omnium naturarum. Sic vera fides producere debet suam virtutem ad extra per actiones sanctioris vitæ & per exercitium omnium virtutum. Hoc ipsum Theophylacti opinione nobis S. Paulus insinuare voluit verbis illis; *Justitia Dei*, id est, justificatio & sanctitas Christiana, *in eo Rom. 1. 17. revelatur ex fide in fidem.* Ex fide quæ intellectum illuminat per revelationem Divinam, *in fidem*, quæ cor per amoris ignem accendit, & ducatum præbet ad virtutem; *ex fide* inchoata adhuc informi *in fidem* perfectam & consummatam.

Verificari oportet universim de verè fidelibus id, quod scriptura de Prophetis enuntiat, Deum non tantum fuisse Prophetis ad aures cordium locutum, sed ad ipsorum simul manus; *Factum est Verbum Domini in manu Aggæi 1. 3. gæi &c. Verbum, quod locutus est Dominus &c. in manu Jerem. 50. 1. remie.* Heteroclitus sanè loquendi modus, non enim verba circumferuntur in manibus sed in auribus. Spiritus Sanctus nos instruere vult, scribit Olympiodorus in Catena Græca, Prophetas opere complevisse, quod auribus à Deo excepissent. Idem omnino necessarium Christiano, ut primo per auditum recipiat fidem, *fides ex auditu;* ibi tamen otiosa non debet relinqui veritas revelata, verum ulterius in manus demigrare per frequens bonorum operum exercitium.

S. Ambrosius appellat fidem virtutum genitricem; eoquod istæ sint, ait ille, illustis & gloriosa familia progeneranda

neranda ex casto connubio per Spiritum Sanctum contracto cum fide apud Oseam: *Sponsabo te mihi in fide, aut cum fide*, ut alia versio legit. At quemadmodum fecunditas est finis, seu, ut melius loquar, ornamentum, corona matrimonii, ita non minus perfectio & complementum fidei consistit in fecunditate virtutum.

Communis est SS. PP. sententia, Liam & Rachelem figuras extitisse, priorem fidei, posteriorem luminis gloriæ. Testatur Scriptura, juniorem hanc pluribus præ seniori prærogativis ornatam; eximia quippe corporis venustate fuerat dotata, cujus blandis illiciis cor Patriarchæ Jacob veluti sagittis transfixum, ipse ad laborē diu noctūque continuandum dulci quadam violentia abstractus fuit. Nihilominus natu major gaudebat privilegio fecunditatis. Esto, quod Lia debiliori laborarit visu, non tamen sterilitatis vitio Rachelis instar; plurium illa liberorum Jacobum constituit Patriarcham. Negari nequit, tradunt SS. PP. quin lumen gloriæ sit speciosa Rachel, in sui amorem & desiderium mirè nos abripiens; lumen fidei etiam si opacum & obscurum, fecundum tamen cum Lia est, procreat virtutes, parturit merita, quæ cœlesti nos hæreditati transcribunt; ipsa est, quæ in D. Bernardi mente, ut mater concipit & gignit amorem: *Amorem fides concipit, spes parturit, Spiritus Sanctus format & vivicat.* Sicut amor est activus ex sua natura, ita fides per hunc amorem se applicat servitio & executioni legi, quod S. Paulus in Epistola ad Galatas expressit: *Fides, quæ per Charitatem operatur.* Docuerat hic Apostolus, quod in Christo Jesu, seu in statu Christianæ legis nequidquam valeat circumcisio vel præputium, id est, neque Judaismus cum omni cæremoniarum suarum pompa, mi-

nus paganismus cum operum suorum moralium amplif-
simo apparatu sint capaces ad nos justificandos, cœlesti
gloriæ inserendos; soli fidei tantas inesse vires, subjungit;
sed cui fidei? certè solitaria, otiosa, imperfecta fides non
salvat, sed fides Charitate informata, *qua per charitatem*

Ibidem. operatur. Fides, quæ recipit istum amorem, cum eo suam
excellentiã, suamq; meritum, & ut Græcus habet tex-
tus, suam energiã, suamq; virtutem.

In hoc sensu accipiendum est illud D. Augustini:
Justitia tua, fides tua. Ista virtus fidei justificativa promanat
ex triplici fonte. Primò, ex causa meritoria, quæ est sanguis
Christi Jesu. Secundò, ex sua natura, quia inducit ipsa in-
animum motiva efficaciam nos sanctificandi; *fides est com-
pendiosa eorum, quæ urgent, cogitatio*, affirmat Clemens
Alexandrinus. Tertiò, ex eo, quòd sociata sit donis &
gratiis juxta Concilii Arausiaci dogma de se potentibus
nos ad sanctimoniam provehendi. Ob eandem ratio-
nem S. Augustinus tenet, fidem esse similem radici, quæ
in virtute sua continet arborem & fructum, & cujus per-
fectio consistit in flore, in germine & in productione fru-
ctuum.

Solidè jam fundatã doctrinã de necessitate fidei, quæ
fit fecunda, duo nobis occurrunt Apostoli, qui ex dicto
principio derivant consequentias, quæ jure merito nos
confundere possunt & debent.

Primò, S. Paulus docet, quòd, cùm fides velit habe-
re libertatem, se totaliter extendendi supra fidelem, &
quidem supra cor ipsius, ut actus desiderii & amoris cor-
dis sanctificet, supra oculos, ad consecrandos ejus obtu-
tus, supra linguam, ad rectificandos discursus inde prode-
untes, & sic loquendo de cæteris potentiis tam corporis
quàm

quàm animæ illius: Christianus libertate sua fidem spoliando, ei contumeliam inferat, & in captivitatem pertrahat; *Qui veritatem Dei in injustitia detinent.* Imagina- Rom. I. 18.
mini vobis Archi-strategum quempiam à seditioso quodam militum globo carceri mancipatum, qui licet excessus sui exercitiis è custodia observet, iis tamen obviare non potest, quòd corporis, animiq; vires ferro sint ligatæ. Fides in se spectata meretur prædicatum heroinæ victoriosæ, quæ mundum subjugavit universum. Num rescire desideratis illius potentiam tum agendo, tum patiando? legite catalogum, quem S. Paulus in Epistola ad Hebræos descripsit. Insurgentes autem postmodum passiones nostræ in fidem, ferro & vinculis ipsam constrinxerunt, ut impotens, imbellis effecta plus præstare non valeat, quàm Christianum gravioribus involvere flagitiis.

Gravissimæ huic doctrinæ Apostolicæ non leve item pondus superaddit D. Jacobus in sua Catholica nobis prædicans, fidem non solùm in captivitatem redigi, sed etiam vità exui, occidi; *Fides sine operibus mortua est.* Sicut Jac. 2. 26.
enim, declarat S. Bernardus, separatio animæ à corpore est mors hominis, ita *mors fidei est separatio charitatis.* Accedit calculus S. Cyrilli Alexandrini unà idem sentientis: *Si quis post justificationem recidat in peccata, fidem in seipso quasi occidit.*

Verum est, bene novimus vos baptizatos & in baptismatis fonte signatos esse caractere filiorum Dei; non tamen nos latet, in Ecclesiæ sinum vos receptos solenne juramentum edidisse, adhibendi fidem Evangelio, servandi ejus legem & sequendi doctrinam Evangelicam. Etiam de hoc æquè nobis constat, vos renovâsse promissionem vestram, quoties aliquam Religionis nostræ emisistis pro-

fessionem. Quòd si tamen horum immemores vita m. instituatís Atheorum similem, vix unquam, Missæ Sacrum aut concionem frequentetis, si mysteriis Religionis non nisi coacti & unicè pro salvando respectu exteriori & apparentia vos societis, si liberè Dei violetis præcepta ex habitu jam radicato, ac consuetudine inveteratâ, si invidia, avaritia, ambitio, voluptas vinculis suis vos captivos suos obstrinxerint: fidelium numero accensere vos nullatenus possum; quinimò cum D. Bernardo potiùs sentio, vos atro reprobationis calculo notatos, impios, diabolo in prædam esse relictos, cui nobilissimam vestri portionem dudum, consignastis: *Non rectè planè sed impiè linguam Christo, animam dedisti diabolo.* Adde cum D. Joanne, vos de-

1. Joan. 2. 4.

ceptores, impostores publicos, mendaces esse, utpote aliud ore aliud opere profitentes: *Qui dicit, se nôsse (Deum) & mandata ejus non custodit, mendax est.* Joanni comitem jungo Doctorem gentium, vos arguentem Apostatas, ab-

Tit. 1. 16.

negatores fidei; *Qui consentitur se nôsse Deum, factus autem negant.* Concludo denique cum Christo in tuo Evange-

Luc. 12. 47.

lio, vos infidelibus longè deteriores esse, ideoq; gravioribus pœnis subjiciendos: *Qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit, vapulabit multis.*

Concedite, quæso, hunc mihi favorem, vel potiùs D. Paulo, qui ore meo vos obtestatur; tunc, quando de fide, quæ justificat, & ad salutem est necessaria, tractatur, nè tam facilè vobis persuadeatis, quòd illam teneatis; vos ipsos ad examen revocate, probate fidem, æqua judicii lance librate, experimentum capite, num sit legitima nec ne: *Vosmetipsos tentate, si estis in fide, ipsi vos probate.* Interea verò, dum in hanc reflexionem vestri incum-

2. Cor. 13. 5.

bitis,

bitis; transgredior ad alteram & ultimam meam partem.

Secunda ratio, quæ plus roboris priori in se continere videtur, magis nos convincet de inutilitate fidei, quæ bonis operibus est viduata. Istam desumo ex fine, cujus gratiâ Deus cordibus nostris fidem infudit. S. Paulus in epistola ad Hebræos facit mentionem fidei, eamque à Deo nobis concessam, ut esset substantia, vel prout Græcus loquitur textus, hypostasis, hoc est, principium, fundamentum, basis rerum, quas sperare oportet tam in statu gratiæ, quàm in statu gloriæ. Divinum hoc lumen immisit intellectui nostro ad detegendas & perspiciendas res aliquin invisibiles: *Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* Hebr. 11. 1.

Idem Apostolus in epistola ad Colossenses tradit, Christianos supra fidem Fundatos esse, *in fide fundati.* Huic Apostolico loquendi modo innixus sic discuro: fundamentum duo respicit & exprimit; primò, ordinem necessarium ad ædificium. Secundò, proportionem ac conformitatem. Unde infero: quicumque ponit fundamenta, indicat, quòd in iis subsistere nolit, sed ædificium superstruere intendat; fundamentum ex se imperfectum est, non locatur nisi animo ulteriorem imponendi structuram. Deus itaq; fidem pro fundamento collocat in animabus nostris D. Pauli testimonio: vult autem simul, ut super fundamentum istud ædificemus, cooperando Divinæ gratiæ, & cum ipsius lucursu erigendo perfectionis Christianæ spirituale ædificium, prout ab eodem D. Paulo appellatur: *Dei ædificatio estis.* 1. Cor. 3. 9.

Sola proinde fides est fundamentum adhuc imperfectum & iuxta D. Jacobum suam continuationem primum consequitur a complemento bonorum operum. *Ex operibus*

Jacob. 2. 22. *ribus fides consummata est.* Christianus, qui jacto Divinitus in se fundamento contentus, ulterius progredi non intendit, jure illud Christi meretur audire opprobrium;

Luc. 14. 30. *Hic homo cepit edificare, & non potuit consummare,* aut potius noluit opus jam ceptum ad perfectionis coronidem deducere.

Infero secundò, quòd fundamentum exigit proportionari cum ædificio, ita ut fundamentum spatiosum, amplum & profundum serviat palatio Regali, magnifico templo, aut alteri admodum splendidæ structuræ, non, autem casæ pastoritiæ. Fides, ut ex S. Paulo intelleximus, fundamentum & cordibus nostris impositum. Quale fundamentum? id exponit Deus per suum Prophetam

Isa. 45. 27. 14. *Isaiam: Fundabo te in Sapphiris &c. Et in justitia fundaberis.* Est fundamentum adeò nobile & opulentum, ut in se contineat eminenter omnes virtutes, ipsam etiam quodam modo gloriam, veluti arbor ejusque fructus præcontinentur in semine seu radice. Fundamentum hoc est Christus Jesus, novus homo, qui incipit formari in nobis per fidem. Quicumque ergo Sapphiris & adamantibus istis superinjicit scænum, paleas, non verò aurum vel argentum, ut Apostolus loquitur, qui, inquam, tam pretioso & præcellenti fundamento imponit mansionem è luto, stramine. Id est: omnis Christianus, qui supra fidem supernaturalem & Divinam extruit opera terrestria & mortua, qui hîc erigit vitæ carnalis & mundanæ ædificium; qui, uno verbo, supra Christum inchoatus ædificat veterem hominem infectum & corruptum: talis non solum habet fidem informem & imperfectam, eoquòd nequam esse possit sustentaculum vitæ Sanctioris, basis operum gratiæ, *fundamentum in adificationem corporis Christi.*

Hoc

Hoc est, imitationis sanctitatis ipsius ; sed dehonestat insuper & infamat per vitiorum sordes suam fidem, prorsus contrarium agit primævi sæculi Christianis, qui, ut scribit Clemens Alexandrinus, *Fidem suam operatione sancta decorabant.*

O Deus ! quàm sinistrè falsi hi Christiani conceperunt istas veritates, dum fatentur ultro, se non ex eorum devotioni deditorum numero, qui singulis diebus horas certas precibus consecrant, nec toties animum exomologesi se expiare, aut Sacra communionem se munire, dies suos hilariter transigere, in mundo secundum mundi leges vitam suam ordinare, interea tamen nemini ullam irrogare injuriam. Falluntur ejuscemodi politici, hujus sæculi prudentes, suimet idololatræ, seipsos inquam turpiter decipiunt ; per talem quippe mundanum ac sensualem vivendi modum inprimis contumeliam inferunt Sacratissimæ ordinationi & intentioni Dei, à quo speciatim electi, ut fierent sancti. *Elegit nos, ut essemus sancti.* Ephes. I. 4. Imponunt Christo Jesu, qui est proto-typon & exemplar, quod imitari debent. Ecclesiam prostituunt, quam oportet esse congregationem, non è Senecis, Epictetis, è Philosophis profanis, ex hominibus è carne & sanguine progeneris, collectam, sed cœtum eorum, *qui ex Deo nati*, secundum Dei voluntatem vivere debent. Injuriam denique inferunt adhuc fidei, quam non perficiunt & consummant per Charitatem, imò è contrario perverfis moribus ethnicorum instar deturpant.

Cur, quærit summus Pontifex Sixtus tertius in Bibliotheca SS. PP., perpendite mecum, cur inquam Deus cumulârit vos donis adeò præstantibus & raris, qualia sunt dona fidei, aliîq; infusi habitus virtutum supernaturalium,

turalium, si vestro vulgari, & communi vivendi genere sit contentus? multum sanè hallucinamini. Audiamus ipsum oraculum Pontificium: *Inenarrabile est, quod credimus: immensum est, quod speramus: non est vulgare quod quærimus, ergo non vulgare debet esse, quod vivimus.* Objecta fidei nostræ sunt myseria magna, sublimia, ineffabilia; Deus, qui est omnipotens, ter sanctus, summè amabilis, in suis muneribus infinitè liberalis, fidelis in suis promissis, terribilis in suis suppliciis; Deus incarnatus, Deus amore nostri Crucifixus; *inenarrabile est, quod credimus. Speramus bona infinita, felicitatem & vitam æternam; immensum est, quod speramus.* His tamen neglectis audeamus defigere obtutus nostros, curas & intentiones omnes in politiam perituri istius sæculi; insumere dies nostros miscendis chartis, aleis, lusu, nugis, animo colligendi parum luti & pulveris?

Non est vulgare, quod quærimus, ergo non debet esse vulgare quod vivimus. Ut fideles non levia aut vulgaria inquirimus & exspectamus, hinc par est, nè vitam communem & plebejam sed eminentiorem utpote fideles teneamus.

In memoriam reyocemus dictum S. Pauli superius allegatum, quòd Deus mentes nostras fidei luminibus illustrarit, ut iis prælucentibus licet obscuris nobis detegeret res incognitas, bona alioquin nobis invisibilia: *Argumentum non apparentium.*

Hebr. 11.1.

At quam ob causam fides hæc revelat nobis res invisibiles? nisi ut æmulemur eos Christianos, qui stupendis contemplationibus dediti, à sensibus alieni, insensibilia Divinitus illuminati intuentur, ut Apostolus observat:

1. Cor. 5. 18. *Non contemplantibus nobis, quæ videntur, sed quæ non videntur.*

117.

itur. Quæ autem videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur æterna.

Ad quid, inquam deservit lumen istud supernaturale, præterquam ad vitam illam à sensibus plurimum remotam nobis manifestandam, quæ Prædestinatis est propria? Fides, ait S. Paulus, nobis est concessa, *ut in fide ambulemus.* Ipsa est, quæ nos ad Christum perducit, ait S. Augustinus in ea Evangelii verba: *Jesus Christus est via;* data igitur est nobis, ut progrediamur: *Et quò imus? ad regionem veritatis imus.* Tergum obvertimus mundo, qui est regio mendaciorum, nuntium remittimus terræ, cor inde abstrahimus, cum sit plena erroribus & fraudibus, cælum petimus, quod est patria veritatum. *Ad regionem veritatis imus.*

Quod si ergo suscepta fide, quæ est participatio aliqua Sapientiæ Divinæ, & argumentum convincens veritatum æternarum adhuc juxta carnis & sanguinis principia ratiocinamini: Si detectis jam per fidei lumina semitis ad cælum adeò sublimibus & arctis, nihilominus latam perditionis viam inceditis: si gressum ad anteriora non promovetis, sed in contrarium retro tenditis, evidens omnino est, fidem vestram non consequi finem à Deo præfixum, cujus gratia Deus illam vobis communicavit, fidem esse inanem, vanam & inutilem, similem cognitionibus veterum Philosophorum, quos acri hoc lixivio perstrinxit S. Paulus: *Evanuerunt in cogitationibus suis.* Quæ Rom. I. 21. verba sunt admiratione & ulteriori reflexione digna.

Ut bene intelligamus hanc Philosophorum evanescentiam, supponamus, necesse est, communem quandam doctrinam, habere sc. nos duplicem cognoscendi

Gg modum,

modum, unum speculativum, alterum practicum : prior occupatur in consideratione veritatis ob amorem ipsius sine intentione ulteriùs tendendi : posterior haustam suam cognitionem in praxin seu ad opus ordinat.

Tunc itaque, quando persistitur in sola speculatione, lumen naturæ viam nobis ad actionem demonstrans, propriè loquendo, evanescere dicitur, & perdere animum in medio itineris. Ecce evanescentiam antiquorum Sapientum. Noverant ipsi per demonstrationem evidentem luminis naturalis, prout S. Paulus eisdem exprobrat, dari principium primum, Deum esse omnipotentem, summè adorandum, summè amandum, quem tamen re ipsa non adorabant, nec debitum ei servitutis obsequium præstabant ; quod est idem ac, quòd *evanuerint in cogitationibus suis* ; cunctando & hærendo tunc, quando à speculatione ad actionem transgredi opus fuisset.

Jam si Apostolus ad eò vehementer detonat in illos Sapientes corruptos, qui *detinebant* (phrasis Paulina est) *veritatem in injustitia*, nōne citra comparationem malitia longè gravior, injustitia multò intolerabilior est inter Christianos, fidem tenere vanam & vacuam, suffocare omnia hæc Divina lumina? Talis Christianus compellatur à S. Jacobo phantasma, umbra solùm Christiani : *O homo inanis es.* Quid, vel cui, quæso fratres mei, proderit, habere fidem, quæ operibus caret? ipsimet vobiscum perpendite ; *Nunquid poterit fides salvare eum?*

Quid juvat ex. gr. Christianum nōsse, & pro infallibili fidei articulo tenere, quòd peccatum lethale sit pestis animæ, ruina, desolatio omnium bonorum gratiæ ac gloriæ,

riæ,

etæ, obiectum Divini odii, materia iræ, & causa maledictionis Dei : Si tamen is interea præ metu contremiscit, ne unius u. g. ducati jacturam subeat ; si infirmitatis aliqujus solam umbram perhorrescit ; si eo ipso tempore nihilominus peccandi occasiones quærit ; si id, veluti ridendo, perpetrare, in eoque menses & annos integros perseverare audeat ? num ejusmodi Christianus non in sua fide evanuisse arguendus, qui credit, quod peccatum sit extremè detestandum & execrandum, ipsum tamen minimè detestetur vel execretur ? *O homo inanis es. Tenet me, Deum testor, aliquando extasis & stupor quidam,* Ibidem, ingenuè confessus est pius ac sapiens Princeps, Picus de Mirandula, capere & combinare nequeo fidem & opera Christianorum, speculationem tam diversam à praxi.

Non nisi emotæ mentis deberet esse, docet idem illustri scriptor, qui dubitaret in veritatibus fidei annuntiatæ per Crucifixum, qui in toto universo latriæ cultu honoratur, suamque Crucem Capitolio Romano præfixit ; qui in dubium revocaret veritates, quas Apostoli innumeris gloriosi prodigiis publicârunt, quas tantus à tot Martyribus profusus cruor subsignavit, omnis generis miracula stupenda confirmârunt. At longè major est insania, imò quædam rabies & furor nominandus, credere veritates istas Evangelicas, iisq; tamen vitam prorsus contradictoriam instituere ; *Longè major est insania, de veritate Evangelii non dubitare, & tamen ita vivere, quasi de falsitate non dubitares.*

Inseix Christiane, si omnem fidei doctrinam circa beatitudinem cœlestem crederes esse meram fictionem, seu fabulam, num de illa minùs cogitares obtinendam, quam

quàm modò? An magis æstimas, ac de facto æstimas, siquidem obolum, inò nihilum eidem præfers? credere paradifum cœlestem summè desiderabilem & amabilem, nec tamen appetere, est in fide sua evanescere. *O homo inanis es.*

Etiamfi Christus Dominus vitæ ac necis non esset, sed poëtarum quispiam finisset, malos in fine mundi sempiternis esse mactandos suppliciis, vermem damnatorum immortalem, ignem fore inextinguibilem, infernalem rogam esse reproborum æternam portionem, minùs ne apprehendi posset carcer gehennæ, quàm in præfenti apprehenditur, è quo nulla redemptio speranda, quia tot in eum singulis diebus se præcipitant inextinguibili succensum flamma ad captandum ambitionis funum, seque exponunt tantorum suppliciorum periculo manifesto intuitu bestialis ejusdam voluptatis? Confiteamur ergo candidè, aut carere nos omni fide, aut fidem nostram penitus evanuisse.

O Deus! quàm excellenti Canadienses recens conversi pollent judicii acumine, dum enim exprimere volunt, mortalem ab aliquo contractam noxam, talem excœcatam, perdidisse eum visionem Cœli & inferni, adstruunt incredibile judicantes, viva fide credere promissa atque comminatione Dei vindicis, simulq; eundem peccato gravi offendere.

Intereà tamen hæc mortua & evanida fides inhaeret nõnne potiori Christianorum parti? O quàm apè
hic

hic quadraret Auditoribus meis quæstio ab Isaia olim
mota : *Quis tu hic, aut quasi quis hic?* Vos estis Chri- *Isa. 12. 16*
stiani, ergo simul operarii Evangelii; sed ubi sunt ope-
ra Christianissimi, falsi Christiani, falsi operarii?

Non amplius demiror illud Christi tonitru : *Multi* *Math. 20. 16.*
sunt vocati, pauci verò electi; quia pauci signati, clarè ra-
tiocinatur Claravallensis Doctor, pauci verum fidei cha-
racterem, qui est Prædestinatorum nota, gestant. Ex-
fuscitetis proinde extincta ferè in vobis Fidei lumina,
per peccata, ut sitis ex pusillo electorum grege, vivite
tanquam veri Christiani ad recipiendum cum iis
pariter effectum promissionum Christi Jesu
in cœlesti beatitudine.

Amen.

perpescant, quæq; eis certam spem obtinendæ salutis suggerit,

Sed, postquam fidem ipsorum ostendimus esse maledictam, solum dico, spem illorum haud melioris esse notæ, & undecunque hæc suam trahat originem persuasio, summæ miseræ extremitatem, simulque certam esse characteristicam perditionis & damnationis ipsorum perpetuæ.

Probo id duplici argumento, quod duplicem partem **DIVISIO,** simul ministrabit præsentis discursui. Primò falsa spes ista demonstrat, carere impium timore Dei, ac consequenter statum illius formaliter opponi gratiæ primæ cœlesti ad conversionem sui necessariæ. Secundò, si impius reciperet gratiam, falsa ejusmodi confidentia timore Dei destituta privaret ipsum duabus virtutibus, quæ sunt duo principalia instrumenta in ordine ad præstandam efficaciam gratiæ.

Quò meliùs hanc exponamus veritatem, Spiritum, adeamus veritatis, eum interpellando per intercessionem Dei Matris. *Ave Maria.*

Prima lectio, quam Divinum Spiritus ad se accedentibus prælegit, est de timore Dei, sua secreta is non revelat nisi animabus timoratis. Magni illi veteris testamenti cultores Deo alioquin familiarissimi, adeò tamen timore Dei percellabantur, ut extraordinario quodam loquendi modo Deum suum timorem appellarent. Ita Jacob in Genesi juravit per timorem Isaac, id est, per nomen Dei Isaac. *Nisi timor Isaac (quod idem ac Deus) affuisset mihi.* I.
Punctum. Genes 31, 42.

Vigebat hic timor non solum in veteri tanquam in lege rigoris, sed etiam in nova gratiæ sc. & amoris, quem omnium

omnium

omnium fervorum suorum cordibus Deus imprimere voluit. Isaias declarans thesauros gratiarum inestimabiles, quibus anima Christi esset exornanda, inter alios *Isa. II. 3.* etiam ponit: *Replebit eum Spiritus timoris Domini.* Hebraeus textus habet: *Spiritus Domini faciet eum spirare timorem Domini.* Eo modo, sicut miles non spirat aliud præterquam cædes, sanguinem; sponsus amorem & amoris illecebras: ita Christus respirat undique non aliud quam sanctum istum timorem.

Singulariter animadvertunt Evangelii interpretes, quòd Christus, cum prima vice populum instructurus templum subiisset, secum tulerit virgam in manu in testimonium zeli severitate pleni, quo ardebat. Præfererat ab initio vultum Sacro quodam furoris igne succensum, nec prius verbis quam verberibus prædicare incepit: quo extraordinario, & amabili cæteroquin inclinationi dulcissimi cordis sui tam contrario agendi modo, ut D. Augustinus explicat, nos instruere intendit, timorem Dei lapidis angularis loco in Ecclesiæ suæ fundamento collorandum, eo quòd sit dispositio præviè necessaria ad hauriendum profectum è luminibus Evangelii.

Non loquor nunc de timore illo inquieto, cuius amor est individuus comes: *Res est solliciti plena timoris amor.* Nec de timore filiali, quem S. Augustinus vocat timorem castum, ei similem, qualem sponsa gerere solet, ne sponsi sui offensam incurrat: neque de timore profusus servili, & terreno, qui ex amoris proprii fonte derivatur, & in causa non est, teste D. Augustino, ut observetur iustitia, sed solùm impedimento est, ne pœna incurratur: ita quidem ut sine timore pœnæ non fugeret aliquis malum, cui

cui illa est affixa, imò vellet adhuc habere potentiam id committendi. Timor iste est malus ac vitiosus.

Loquor de timore, qui medium inter servilem & filialem occupat locum; nec adeò illimis & defœcatus ut filialis, neq; adeò terrestris ac carnalis per modum servilis, sed miscens proprium commodum cum honore Divino, metuens quidem pœnas, plus tamen pœnarum causam, quæ est peccatum.

Timor tali modo sumptus est donum supernaturale, effectus Sancti Spiritûs, ut Concilium Tridentinum decernit. Scriptura plerumq; eum nominat originem salutis, initium sapientiæ, inchoatam charitatem eoquòd hanc post se trahat veluti acus filum, D. Augustini est comparatio; acûs instar ille sindonem u. g. penetrat, ut charitatem tanquam filum ibi relinquat.

De cona que cum Tertulliano, *timor*, de quo hic nobis sermo, *fundamentum salutis est*. Rationem dicti idem mox subnectit: *Qui presumit, superbit, presumptio invercundia portio est*. Superbia verò formaliter opponitur primæ gratiæ, quæ effectus purus est solius misericordiæ; ad hanc igitur obtinendam, necessarium est, ut timor Dei humiliet peccatorem, eumque in statum redigat, in quo Publicanus Evangelicus suspirabat veniam: *Nam humilibus dat gratiam.* Jacob. 4.6.

De prima ista gratia sentit D. Bernardus idem, quod de subsidio Angelico à Deo hominibus promisso, dummodò sint in viis suis: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Quænam sunt viæ hominis? timor & humilitas; *presumptio & obstinatio sunt viæ demonum.* Peccator, qui justitiam Dei non reveretur, ejusque minas non perhorrescit, caret dispositione ne-

H h

cessaria

Isa. 66. 2.

cessaria ad hoc, ut radiis Divinæ lucis collustretur, qui sunt initium conversionis peccatoris. *Ad quem respiciam, quærit ex Isaia Deus, in quem effundam viscera misericordiæ, defigam oculos pietatis meæ, nisi ad pauperculum, humilem, parvum in oculis suis, & contritum Spiritu, & tremulentem sermones meos?* Cùm timor itaque nos constituat in statu primos Divinæ miserationis intuitus recipiendi, cum Sancto Bernardo concludere possumus; *Prima gratia est timor Domini, sine hac gratia gratiarum, quæ totius Religionis exordium est, nullum bonum pullulare aut manere potest.* Adeoq; nec ullam spem veræ conversionis concipere licet.

Si consideremus peccatorem in suis vitiis & depravatis suis habitibus, cæcus est, quem illuminari oportet; ignorans est, qui instrui debet; profundo scelerum lethargo, sicut ordinariè scripturâ loquitur, oppressus, somno sepultus jacet, quem proin evigilare, necesse est; habet adhuc fidem, at fidem quandam mortuam, quæ resuscitari debet: in hoc statu talis Christianus nec capit, vel intelligit quidquam de rebus sublimioribus, quæ indies fiunt ac factæ sunt pro salute illius in Ecclesia.

Videtur mihi adumbrari vivo colore stupiditas & insensibilitas horum Christianorum famoso illo casu, quem incurrisse legimus in historia profana celebratissimum Philosophum Archimedem. Erat hic in speculationibus suis Mathematicis aded absorptus, ut in summo devastationis, deprædationis tumultu amplissimæ urbis, nil videat nec audiat, nullum sibi periculum imminere sentiat. Romanorum exercitus ex una parte Syracusarum muros prosternit, prostratos occupat, indeq; interiora urbis penetrat, omnia cæde & igne replet; miles avaritiæ

ritiæ cæstro percitus ob partam victoriam insolens, omnia deprædatur, quæ secum auferre nequit, cuncta devastat & succendit: percipiuntur in omnibus urbis angulis miserorum lamenta, hostium clamores, ovantium victorum applausus, qui omnia, quæ occurrebant, & resistere poterant, prosternunt, extirpant. In tanto tumultuantium, undique militum & civium strepitu, in totius urbis ad eò spatiose fatali everfione, unicus Archimedes se minimè commovet, continuò in suos circulos, triangulos, aliasq; figuras oculis defixus. Furiosus quispiam supervenit, miles, lanceam manu intentans, jam jam illaturus necem, Philosophus manet immotus; hostis contemni se ratus brachio lanceam vibrat, Archimedes nil advertit, necdum quicquam mali adesse, suspicatur: perforatur eidem pectus, sed nihil sensisse videbatur ille. Unde hoc provenit? paucis Titus Livius id exprimit: *Erat totus formis intentus.*

En veram imaginem Christianorum, qui terrenis rebus penitus immersi, in objectis carnalium suarum passionum suffocati, *Transierunt*, ut Psalter eos depingit, *in affectum cordis.* ^{Pfal. 72. 7.} Omnis ipsorum intellectus, omnis ratio, tota anima tam arctè adstringuntur & affiguntur ejusmodi figuris, formis, phantasiis, quas mundus illis proponit, ut nihil videant, nihil concipiant vel capiant de magnis & summè proficuis Christianæ Religionis dogmatibus. *Toti formis intenti* corpore & animo. Avaritia, ambitio, vindicta mille ad eorum latera opprimunt, & impudicitia decem millia trucidat: *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis.* ^{Pfal. 90. 7.} Interea tamen nil finistri subodorantur, quamvis aliorum instar in puncto sint

Hh 2

mox.

mox damnandi: *Nihil timent, quia nihil vident*, inquit D. Ambrosius.

Auspiciū ergo conversionis horum peccatorum petendum ab interruptione somni, cui indormiunt; abstrahendi è vitiorum culcitra, excitandi à fatali & maledicto suo lethargo. Quodnam verò adhibendum remedium? tonitrua Divinæ Justitiæ supra obstinatorum capita immugire, quibus terreantur, fulgura aëreis fornacibus erumpentia, ut intueantur imminentem Dei vindictam, oculos illorum somno clausos aperire debent.

Magnum observat S. Ambrosius discrimen inter timorem Divinum & naturalem; hic, si crescit, turbas, motus in animo fovet & auget; ille cæcas passionum tenebras dispergit, roborat rationem, fidem animat. *Cum hic timor immittitur, non ibi ratio extinguatur, sed illa caligo, qua mentem premebat, discutitur.*

Quid adhuc est peccator in statu vitiorum suorum constitutus? est lethali morbo & quidem cum periculo æternæ mortis obnoxius; cui salubrius antidotum pro redintegrandâ sanitate præscribi nequit, quàm timor Dei salutaris: universale & optimum istud ad ejiciendum omne lethiferum virus animæ, alexi pharmacum dictavit

Ecd. 1. 27. ipse Spiritus Sanctus: *Timor Domini expellit peccatum.*

Idem remedium approbat Sapiens, qui insuper mox post ipsius applicationem promittit salutem; *Time Deum, sanitas quippe erit in umbilico tuo.* Vel sequendo aliam conversionem: *& medebitur concupiscentiæ tuæ*, pestilentibus febribus tuis è passionum deordinatarum æstu eluctantibus.

Prov. 3. 8.

Ah! utinam liceret hoc Adventus tempore sumere ignes, flammæ, stridores dentium, furores Divitis in
Evan.

Evangelio Epulonis, & exprimere vim & virtutem omnium istorum suppliciorum mediante quadam profunda meditatione, inde extraherem liquorem reipsa & perverso naturæ gustui amarissimum, cujus tamen una dosis sumpta certissimæ cederet saluti omnibus avaritiæ febri laborantibus in hac urbe, egererent & restituerent ii omnem illum terræ cumulum, quo se repleverunt sicut serpentes, suasque deonerarent conscientias alienis bonis prægravatas, postquam tot jam annis ea in suis ædibus detinuere.

O! si daretur facultas per sermones meos infundendi cordi istius mundo dediti, ambitione inflati aliquot præfati liquoris stillas aliquid de timore ignominiarum & confusionum æternum damnatorum: quàm faciliè evanescerent omnes illi vanitatum vapores, qui in cerebrum ejus ascendentes, vertiginem, inquietem continuam capitis exsuscitant.

O! utinam voluptatum cæno immerfus, cujus peccatus infamibus pustulis impudiciæ est exulceratum, salutari nostro timoris Divini aspergeretur rore, aut eo per modum succi corrosivi uteretur, noxiam putredinem separantis, citò talis reconvaleret. Consilium istud medicum præscribit D. Augustinus animarum archiater dexterrimus: *Timor Dei sic vulnerat, quomodo ferramentum medici putredinem tollit.* Omnino hic timor est, qui aperit ulcera nostra, ut pus omne effluere possit. *Quicumque* ait S. Doctor, *tali vulnere non fuerit vulneratus, non perveniet ad vitam æternam, sine læsione dicta, vera sanitas & animæ conversio obtineri nequit.*

Resumamus paucis, quæ diximus. Ad conversionem peccatoris necessarium est, deprimi fastum istius ni-

miùm de se præsumptis: oportet illuminare hunc cæcum, excitare dormientem, sanare ægrotum: hæc omnia, ut vidimus, feliciter præstat timor Dei. Qui proinde est dispositio necessaria ad consequendam conversionis gratiam. Quamdiu igitur peccator huic suæ falsæ inhærebit persuasioni, quam S. Hieronymus *pessimum magistrum* nominat, scholam frequentabit pessimi magistri, qui cum in vitiis suis roborabit. Quamdiu ille carebit timore, in sua cæcitate, profundo vitiorum lethargo obrutus perdurabit. Quamdiu denique respuet timorem Dei, tamdiu detinebitur in sua infirmitate, medicinâ & remediis destitutus.

Eccl. I. 28.

Omittamus metaphoricè loqui, apertè cum Divino Spiritu pronuntiemus: *Qui sine timore est, non poterit justificari*; id est, qui non tangitur sensibus timoris Divini se non justificabit unquam. Cujus ratio est clara; timor iste non solum est necessarius pro dispositione ad recipiendam gratiam conversionis, prout jam intelleximus, sed requiritur insuper ad consensum gratiæ præstandum.

Rom. 8. 30.

Ordo hic à Deo stabilitus manet immutabilis, notat S. Bernardus, exponens textum modò citatum; *Præcedit timor, sequitur justificatio*. Ad probandum istum ordinem & connexionem utitur S. Doctor D. Pauli Theologicâ doctrinâ; *Deus, quos prædestinavit, hos & vocavit, quos vocavit, hos & justificavit, quos autem justificavit, illos & glorificavit*. Ecce, ait S. Bernardus, ingentem illam misericordiam, quam laudibus extollit Psalter Regius, nullis terminis circumscriptam utpote incipientem sine principio in æternitate anteriori per Prædestinationem; seque extendentem sine fine in æternitatem posteriorem per glorificationem. *Misericordia Domini ab æterno usq; in*

Psal. 102. 17.

a107-

æternum. Super quem tanta veniet misericordia? per-
gite ulterius in allato textu, mox audietis: *super timen-*
tes eum. Ipsa ergo portio esse debet animarum timora-
tarum.

Notate, hortatur S. Bernardus, prædestinationem,
ac glorificationem istam æternam uniendas esse in tempo-
re mediante vocatione, consequente justificatione; *quos*
ab æterno prædestinat, in æternum glorificat, intercedente vo-
catione cum justificatione. Dico autem, prosequitur suum
discursum D. Bernardus, quòd *timore vocemur, amore ju-*
stificemur. Concludit jam S. Doctor, quòd si peccator
velit possidere partem æternæ istius misericordiæ, recipiat
in se sensus timoris, quibus illum Deus tangit, vocando ad
se, ut obediat gratiæ vocationis suæ: *Audiat ergo peccator*
in sui vocatione, quod timeat, & sic accedens ad Solem ju-
stitiæ videat illuminatus, quod diligat.

Ponamus in exemplo, quòd Deus peccatori, quem
convertere intendit, inspiret pro tunc sublimes & terribi-
les has veritates; fidem sine operibus mortuam, Christia-
num reprobum nil in futuro debere sperare præter infe-
rorum rogos; necessario aliquem salvatum, aut damna-
tum iri; debere eum pœnitere aut ardere; mortem haud
procul distare, ex insidiis invasuram esse peccatorem,
quando nil minùs is cogitat; Deum in illos statuere justi-
tiæ suæ exemplum, qui misericordiã ipsius abutantur. Ad
has Dei voces si pavore concutitur peccator, seq; cum
Publicano humiliet percutiendo pectus suum veniam pe-
tat & misericordiam; obedit gratiæ vocationis suæ, se
tangi patiens per timorem, brevi justificabitur per amo-
rem. *Studit se vocari, cum timore concutitur, sentit se ju-*
stificari, cum amore perfunditur. Pari modo Deus Divum
Augu-

Augustinum è veterno suorum vitiorum excitavit, ut ipse in suis confessionibus ingenuè fateatur: *Instabas tu Domine in oculis meis, severà misericordià flagella ingeminans, timoris & pudoris.*

O Divina misericordia, videbaris mihi, spoliata esse omnibus dulcedinum tuarum illecebris, tuum, quod mecum instituebas, alloquium erat non nisi de morte, de iudicio & inferno, & in decreto, quod habebas, me salvandi, me perdendi minas mihi intentabas.

Sed si peccator has mortis, iudicii, inferni cogitationes contemnit, & tanquam importunas ac melancholicas phantasias rejicit, comminationes Divinas deridet, resistit gratiæ Dei, sine qua justificationem sperare nequit: *Qui sine timore est, non poterit justificari*, perseverabit in peccato, rectè concludit Spiritus S. maledictus proinde est impius iste à Deo, & spes ipsius præsumptuosa causat hanc maledictionem. Transeamus ad alteram partem.

II.
Punctum. Etiam si peccator, qui fallaci suæ spei innixus securus quiescit, nec est capax suscipiendi motus timoris Divini, possit recipere gratias, easq; admodum præstantes, id necdum satis esset, quia deberet valorem gratiis istis tribuere, quod tamen ille præstabit nunquam citra timoris Dei adminiculum, quo privatur per falsam suam confidentiam. Autoritas D. Pauli manifestè hoc nobis declarat scribentis ad Philippenses: *Cum metu & tremore salutem vestram operamini.* Quasi diceret; per vestram cooperationem gratiæ cœlesti communicare suum valorem. Id ipsum inculcare nobis voluit in Epistola ad Corinthios: *Perfici-*

2, Cor. 7. 1. cientes sanctificationem in timore Dei.

Ratio veritatis istius desumitur ex eo, quòd verus
Dei

Dei timor sit sociatus binis virtutibus, quæ illi servire debent ut instrumenta efficacia, quibus anima indiget ad superanda obstacula suæ conversionis, & ad ea, quæ Deus ab ipsa pro sui justificatione exigit, exequenda: prima virtus est sollicitudo, seu cura salutis, secunda est fortitudo.

Sollicitudo animæ provenit exinde quòd sciat, cuncta Dei promissa de remissione peccatorum facta, nixa esse conditionibus necessariò priùs adimplendis. Sic promisit nobis per Ezechielem, conferre vitam gratiæ, præviè tamen requirendo totalem pristinæ vitæ immutationem: *Si aversus fuerit à via sua mala, vita vivet.* Ezech. 18. 31
 Recipiet quidem nos Deus intra amplexus suæ misericordiæ, oportet tamen, ut ad ipsum cum tota cordis nostri revertamur intensione, antea totaliter simus à peccato abstracti. *Si reversus fuerit ad me in toto corde suo.* Ibidem.

At verus Dei timor reddit animam vigilantem, & ad implendas condiciones necessarias applicat: è contrario autem præsumptio peccatorem sopore obruit, & turpi quadam otiositate vinculum captivat.

S. Gregorius Magnus eximium super præsentis materia discursum instituit. Inprimis notat ille duplicem spem seu confidentiam in Deum assignari, vitiosam videlicet & virtuosam: priorem vocat characterem reproborum, posteriorem signum prædestinatorum; bonam confidentiam docet esse bene ordinatam, malam verò inordinatam. Sed in quo consistit hæc ordo? attendite: bona confidentia futurum non respicit, ut speret misericordiæ effectus, qui sunt peccatorum remissio, om-

Ii nesque

nésque gratiæ in justificationis negotio comprehensæ; quin prius respexerit præteritum in ordine ad detestanda peccata sua, atque considerârit præsens ad complendum id, quod Deus præcipit: *De omnipotentis Dei misericordia ordinatè confidit, qui hoc, quod peccando deliquit, prius pœnitendo corrigit.*

Falsa confidentia præsumptioni connexa talem ordinem non curat, tota occupata versatur circa futura, non anxia, quomodo præterita reparet, nec cogitat, ut præsentia bene disponat. Audiamus hunc peccatorem, venè se jactat, sibi que promittit ille, quòd Deus aliquando gratias efficaces & victoriosas sit sibi ad conversionem suam concessurus, assistendo simul in articulo mortis, ut æquè fructuosè ac quivis alius pœnitens pronuntiare possit: *peccavi.* Interea nullatenus est sollicitus circa restaurandas Deo irrogatas injurias, nec inordinatos passionum suarum componere studet motus, nec emendare sua vitia. Hanc confidentiam atro signat calculo Magnus Gregorius: *Inordinata confidentia apud Deum vindictæ locum habere potest, indulgentiam vero obtinere non potest.*

Verum itaque manet, quòd spes ista fallax peccatorem impediatur, quòd minùs is efficacem suam gratiam reddat, idq; perficiat, quod sibi incumbit facere ex sua parte pro sui justificatione; dum è contra timor Dei per Sacram hanc sollicitudinem animam applicat ad conservandam gratiam, ne in vanum sit recepta, sed ut motus & impressiones ipsius fideliter sequatur, exequendo id, quod Deus ad justificationem prærequirit, separationem nimirum cordis totalem ab omnibus peccatorum objectis, & impletionem voluntatis Divinæ.

Hic

Hic ipse timor suppeditat animæ robur, animum virilem ei necessarium, juxta Divinæ Sapientiæ testimonium in Proverbiis, ubi ea fundari vult supra timorem Dei confidentiam quampiam fortitudine & generositate stipatam ad agendum & patiendum. *In timore Domini fiducia fortitudinis.* Et Eliphaz Jobum alloquens, eidem repræsentat, quòd timor Dei esse debeat illius fortitudo, patientia &c. *Ubi est timor tuus, fortitudo tua, & patientia tua & perfectio viarum tuarum,* id est impletio omnium Dei circa te intentionum? Videtur primitus, paradoxum esse, asserere, nos à timore mutuare robur, fortes, animosos effici timendo: *Degeneres animas timor arguit:* debilitatem & pusillanimitatem cordis notat timor. Verificatur id quidem, sed de timore duntaxat humano, non de Divino, ubi res longè aliter se habet, Divo Gregorio attestante: *Sicut in via seculi audacia fortitudinem gignit, ita in via Dei à timore incipitur, ut ad fortitudinem veniatur.*

Et quosnam vocatis fortes, animique constantis viros, nisi eos, qui nihil metuunt? Ideam verò ejus, qui Deum reveretur, ut oportet Spiritus Sanctus nobis sic delineat, ac exhibet: *Qui timet Dominum, nihil trepidabit.* Si ad hoc, ut sequatur motum gratiæ sibi à Deo concessæ ad perfectam sui conversionem, videatur necessarium, eruere oculos, aut proprias detruncare manus juxta Evangelium Christi monitum, hoc est nuntium remittere alicui creaturæ, quæ nobis æquè proficua vel grata existeret, ac nostri nobis oculi aut manus esse possunt: nihil ipse pretiosius, nec utilius Deo judicat, qui solus est, quem amittere præ omnibus timet, cætera

cuncta contemnit, *nihil trepidabit.* Si considerationes mundanæ, respectus humani illi remoram interponere conantur, quò minus Deo obtemperet, frivolæ huic quaestioni: *quid mundus dicet?* motivum opponit magis Christianum, *quid Deus dicet? nihil trepidabit.*

S. Chrysoströmus mirabilem aurei sui oris ostendit eloquentiam differens super hoc puncto, quando timorem mortis & inferni repræsentat sub schemate militis igne, ferròque armati animam cum violentia invadentis, simulque ab initio inclamantis: *quis ut Deus?* quis Deo resistere præsumat? quis magis quàm Deus est metuendus? ad cujus clamorem omnis passionum turba perterrita contremiscit, tota vitiorum phalanx in fugam se conjicit, at peccator liber effectus se deprehendit in statu, in quo valorem & efficaciam gratiæ tribuere, eiq; cooperari possit.

Per timorem Domini, ait Richardus de S. Victore, *cor contra concupiscentias roboratur, quis tam numerosum exercitum concupiscentiarum suarum debellavit, si sine timore pugnavit?*

Ad hunc discursum appositè infertur illa D. Pauli consequentia: *Scientes ergo timorem Domini, hominibus* 1. Cor. 5. 12. *suademus:* perspecta tam utilitate quàm necessitate timoris Dei ad inchoandam & consummandam hominum salutem nos eam pariter persuadere conamur omnibus nostris Auditoribus.

Quandoquidem peccator sine timore Dei se disponere nequit ad recipiendas primas gratias adeò sibi necessarias, ut à peccato desistat, neque cooperari gratiæ, laborando cum sacra quadam sollicitudine, quæ
eam

eam applicet, & cum fortitudine invincibili, vi cuius omnia obviantia è medio tollat impedimenta: rationem habeo dicendi, quòd fraudulenta Spes impii sit à Deo maledicta, jure in hanc cadere intelligatur imprecatio Prophetæ Amos, quæ juxta versionem Hebraicam & Chaldaicam sic sonat: *Va, qui tranquilli estis; va vobis peccatoribus ad inferorum januas securè indormientibus, qui vitam agitis quietam inter pericula proxima & continua vestræ perditionis.* Amos 6. 1.

Diabolus est, monet Eusebius Emiffenus, qui maledictam istam fiduciam animæ vestræ suggerit, ut per eam vos æternùm præcipitet: *Immittit diabolus securitatem, ut immittat perditionem.* Detestemur hanc Spem, petamus à Deo timorem ipsius salutarem, quo mediante obtineamus ejus gratiam, nos ad amorem Dei disponentem, quem insequetur gloria æterna. Amen.

IMPIUS MALEDICTUS IN SUA PŒNITENTIA, SINE DOLORE.

*Intravit (Maledictio) sicut oleum in ossibus ejus,
Psal. 108. v. 8.*

Non admiror, quòd peccator, qui per malignos suos habitus, & inveteratam in vitio consuetudinem Dei in se maledictiones detraxit, necdum omnibus fidei luminibus orbatu, desiderium quantumvis debile conceperit, agendi pœnitentiam. Novit is, Ecclesiam per Pœnitentiam esse inchoatam, per pœnitentiam conservari, periturum mundum ob defectum solius Pœnitentiæ. Ipsum pariter minimè later, non nisi innocentes duntaxat & pœnitentes cœlum subituros, consequenter illi, qui innocentiam perdidit, necessario recurrendum ad pœnitentiam. Hoc sufficit, quòd ex oraculo Divinæ veritatis intellexerit: *Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.*

Lucæ 13. 5.

Peccator igitur profiretur sæpius se pœnitentem esse, saltem semel in anno Sacramentale nostrum tribunal accedit; sed pœnitentia haud melioris est notæ, quam sint fides & spes ejus, æquè falsa & fraudulenta, ad aliud non deserviens, quam ad novam ipsi promerendam
Dei

Dei maledictionem, propter abusum in mysteriis nostris admissum.

Ad eundem spectat illa Dei exprobratio per Jeremiam facta: *Non est reversa ad me prœvaricatrix &c. In toto Jerem. 30. 10. corde suo, sed in mendacio, non animo verè pœnitendi, sed pœnitentiam simulandi.*

Ista Pœnitentia est merissimum mendacium ob tres rationes: primò, quia caret legitimo dolore: secundò, quia destituitur proposito firmo: tertio, quia satisfactio debita illam non sequitur.

Manebo hodie in primo & substantiali, doloris sc. **DIVISIO,** defectu, probaturus, dolorem peccatoris hujus apparenter pœnitentis esse falsum, & consequenter maledictum à Deo. Confirmo istam veritatem duplici argumento, quod in duobus punctis seu duabus partibus discursus mei præsentis explico: primum desumptum est ex natura & proprietatibus veri doloris à Sacra Scriptura, SS. PP. & Conciliis traditi: Secundum petitum est ex motivis, quæ dolorem procurare debent, ejusq; sunt, ut loquuntur Scholæ, ratio formalis. Quandoquidem opus sit penetrare animam peccatoris, poscamus lumina Divini Spiritûs, utpote cujus solius officium est, intimas cordis penetrare fibras, per intercessionem Sacratissimæ Virginis. *Ave Maria.*

Non omnes, qui apparent pœnitentes, sunt conver- **I.**
si, & recipiunt gratiam: tam vetus quàm novum testa- **Punctum.**
mentum horum exempla abundè subministrant. Vetus duos famosos introducit Reges, ambos delinquentes, simili modo se accusantes, *peccavi;* dispari tamen admodum successu. Saul id pronuntiat & reprobarur: David omnino idem brevi post fatetur, suarumq; perfectam recipit

cepit noxarum absolutionem. In nova lege Judas se
condemnat, confitendo, *peccavi*. S. Petrus è contra absol-
vitur, & caput Ecclesiæ constituitur.

Tertullianus comparisonem instituit inter pœni-
tentiam & pecuniam; utrinque enim bona & mala, vera
& falsa reperitur: oculi Dei sole lucidiores decipi neque-
unt, quin adulterinam à legitima pœnitentia secernant,
utriusque pondus, momenta exactissimè perpendant; *Cre-
dimus Dominum pœnitentiæ probationem inire.*

Ut quis in numerum verè pœnitentium coram Deo
veniat, satis non est, se miscere globo illorum, qui Sacra
tribunalia festis solennioribus obsident. Potior pars, cen-
set S. Augustinus, agnoscit, & fatetur, se peccâsse, sine-
rum tamen peccatorum dolorem non concipit, quia sem-
per adhuc affectum & amorem ad illa retinet: *Multi se
assiduè dicunt peccatores, & tamen eos peccata delectant.* Ta-
les Christiani, addit Sanctus hic Doctör, publicam etiam
emittunt professionem peccati à se perpetrati, corde ta-
men id non ejiciunt: *Professio est, non emendatio; accusa-
tur anima, non sanatur.* Sciatis fratres mei, prosequitur
idem S. Doctör, quòd verum peccati odium unicum sit
remedium & legitimæ pœnitentiæ insigne: *Pœnitentiæ
certam, Deo acceptam non facit nisi odium peccati.*

Cujus ratio est, quia pœnitentia vera necessariò de-
struere debet peccatum, proinde oportet, ut sit opposita
peccato considerato in sua natura & in suo principio.

Quidnam est peccatum? est aversio à Deo, & con-
versio ad creaturam. Qua ratione contingit hæc aver-
sio & conversio? per amorem creaturæ inordinatum. Re-
quiritur ergo, ut ista conversio rescindatur per odium
amori huic oppositum. Peccatum est gaudium per-
versum,

versum, delectatio in malo injusta; odium itaque gaudium tollat per tristitiam & per dolorem ipsi contrarium, necesse est.

Quod est principium & radix peccati? est ignis concupiscentiæ. Ignis iste per frigus extinguendus, quod ab odio est inseparabile. Quare rationabiliter S. Augustinus docuit: *Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati.*

Odium hoc duo exprimit. 1. Pœnitentiam & dolorem mali commissi. 2. Separationem & fugam peccati, quod aliquis detestatus fuit. Quapropter S. Augustinus, vel alius author libri inter opera ipsius contenti, de dogmatibus Ecclesiasticis, pœnitentiam duplici vultu nobis delineatam proponit, uno lachrymis infuso obnoxas præteritas, altero admodum austero, pleno virili quadam firmitate ac resolutione ad evitandas futuras: congruit omnino cum doctrina Concilii Tridentini. *Dolor est de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero.*

Differemus crastinâ de fuga & separatione sui à peccato, quæ est effectus boni propositi ac firmæ resolutionis. Videamus hodie, num verus dolor in corde istius pœnitentiam instituentis juxta morem mundo consuetum, reperiat.

Scriptura, Concilia & Patres duo nos circa dolorem admonent: primò, quòd in corde, secundò quòd ex toto corde esse debeat.

Error Lutheranorum & Calvinistarum est per Concilium Tridentinum damnatus, credentium, pœnitentiam à Deo nobis dictatam non aliud esse præter mutationem vitæ; præter hanc ea exigit adhuc duplicem

dolorem, interiorum videlicet, qui est contritio, & dolorem exteriorum, qui est satisfactio.

Isa. 1. 16.

Deus per suum Prophetam præcipit non solum vitæ mutationem: *Quiescite agere perverse, sed petit insuper: Scindite corda vestra; en dolorem internum; cui etiam, vult sociari externum: Convertimini ad me: in toto corde vestro . . . in jejuniis & fletu.*

Joël 2. 13.

Hoc itaque non sufficit, animadvertit S. Augustinus, corrigere suos mores, emendare in futurum suam vitam, nisi simul laboremus placare Deum pro peccatis per dolorem ac pœnitentiam: *Non sufficit mores in melius mutasse, nisi Deo satisfacias per dolorem, per lacrimas, per contriti cordis sacrificium; nemo eligit vitam novam, nisi quem veteris pœnitet.*

S. Thomas probat necessitatem doloris istius per duas rationes elegantes. Primam desumit ex differentia, quæ reperitur inter justitiam vindicativam & aliam Justitiæ Speciem, quæ includitur in pœnitentia. Justitiæ vindicativæ satis est, ut à judice culpabilis fuerit punitus, seu de culpa pœniteat, sive non pœniteat illum, eo quod hoc ad officium Judicis non spectet. Sed sicut justitiæ pœnitentiæ intendit reconciliationem inter offendentem & offensum, requirit necessariò, ut reus doleat ob violatam amicitiam, alioquin reconciliatione hæc semper maneret indignus. Pro secunda ratione subnectit Angelicus Doctor, quod pœnitentia, in quantum est satisfactio, sit quædam species justitiæ commutativæ, pœnitens: idcirco debeat Deo facere restitutionem, quæ resarciat æqualitatem violatam; ex consequenti necessarium est, ut quemadmodum injustè se oblectavit, Deum offendendo, falsum istud gaudium resarciat, justam pœnitentiam agendo:

agendo : & quoniam gaudium in corde fuit conceptum, etiam dolor in corde debet esse excoctus.

Leges Juris & Canones Ecclesiastici decernunt maleficos plectendos in loco, ubi delictum est perpetratum; pari modo, cum peccatum principaliter in corde sit commissum, ipsum locus supplicii erit, ubi primario puniatur. *Scindite corda vestra.* Remedium radici mali adhibendum est: cor autem radix existit, unde vitiorum germina excrecunt; ex corde, docet nos Divina veritas, procedunt adulteria, homicidia, aliâque enormia scelera. Ipsum proin cordis fundum salutaris pœnitentiæ medicina penetret, opus est, ad tollendum inde radicitus latens peccati venenum. Joel. 2. 13.

Sufficienter jam sumus edocti rationibus Theologicis & autoritate Scripturæ, quod verus dolor in corde radices agere debeat.

Infero hinc dolorem peccatoris istius in malo prorsus inveterati, pœnitentiam pro more mundano instituentis, non esse dolorem interiora cordis occupantem, & consequenter mendacem, falsam esse pœnitentiam, à Deo maledictam. *Non est reversa ad me prævaricatrix...* Jerem. 3. 10.
In toto corde suo, sed in mendacio.

Bene scio, sola Divina lumina esse satis efficacia & penetrativa ad detegenda cordis humani secreta: temerarius essem, si absq; iis tentarem penetrare cor istius peccatoris. En, duo nobis occurrunt Prophetæ, faces à Deo illuminatas præferentes, quibus prælucentibus audacter subire licet in cognitionem interiorum impii. Unus est Baruch, alter David. Hi bini Prophetæ indicant nobis duas qualitates, quas tuentur inseparabiles esse ab interiori dolore, qui verum constituit pœnitentem. Quod si ergo

ostendero, peccatorem neutram possidere qualitatem manifestum erit, legitimum non adesse dolorem.

Quamvis dolor resideat principaliter in animæ fundo, non tamen obest, quin, dummodo verus sit, foras prodeat, seq; per effectus externos prodat. Ita sentit Baruch:

Baruch. 2. 18. *Anima, qua tristis est super magnitudinem mali, & incedit curva, & infirma, & oculi deficientes.* Unde patet, dolorem intrinsecum adeò supprimi non posse quin extrinseca testimonia emittat. Audiamus pariter Davidem loquentem, seu potius gementem: *Miser factus sum, & curvatus sum usq; in finem, tota die contristatus ingrediebar.* Advertite oculos in Ninivitas recens conversos, & qui eousq; nullam egerant pœnitentiam, qualia signa doloris sui, quo interiora illorum redundabant, relinquunt. Urbs antehac moribus dissoluta, perditè delitiis dedita erat, jam lachrymis repletur & gemitibus, indicuntur omnibus jejunia & cilicia, notantur ubiq; omnia rigidioris pœnitentiæ signa & vestigia. Rex ipse, qui nostrorum interpretum opinione Sardanapalus fuit nominatus, ob nefarias voluptates, quibus totus erat immerſus, famosus seu potius infamis sacco se cooperuit, caput cineribus resperſit & jejunium æquè ac Jonas prædicare cœpit.

Credite mihi, doctrina est S. Ambrosii supra præsentem materiam, si plantæ v. g. clavum & quidem cordi seu medullæ arboris infixeritis, brevi agnoscetis læsionem cordis; rami se demittunt, folia flaccescunt, flores, fructus exarescunt, & in terram emortui decidunt. Pari modo, si gladius veri doloris cor terebravit, per exemplum, hujus mulieris, aut puellæ istius mundanæ, id mox advertere licet. Quando nimirum è vultu eliminantur fictitia illa conciliandæ venustatis causâ affixa animalcula, caput, collum

collum superfluo ac nimis pretioso spoliatur cultu, superbia, fastus in vestitu exuitur: confestim quippe mutatio exterior monstraret, quid dolor intus latens causârit; quòd tali dissolutionis & libertatis excessivæ loco, quam priùs illa in cætibus præfererat, modestiam induere Christianam, gravitatem quandam ætati & sexui magis conformem tenere, persuaserit.

O! si isti mundanæ vitæ sectarii sacra se exomologesi expiâssent cum vero peccatorum horrore, & cum dolore verè detestativo execrabilium blasphemiarum in lusu dictarum, vitæq; suæ tantoperè scandalosæ: non viderentur ulterius loca frequentare suspecta, ædes, prostibula infamia. Si animas suas verè afflixissent compuncti propter admittâ sua adulteria, aliâque abominanda flagitia, non statim eâdem Confessionis die cum tanto fastu, tali luxu incederent, qui sunt notæ infallibiles vitiorum & dissolutionis pristinæ sæcularis.

Hi pœnitentes utriusq; sexûs nil magis cavent, quàm ne suos mores reformâsse videantur ac fugillantur, nil æq; molestum iis accidit, ac si exprobrari sibi audiant assumptam morum, vitæq; mutationem, alios modò esse, quàm ante confessionem fuerint. Dicamus itaque, cum iidem semper adhuc velint haberi, prout exteriora etiam satis produnt, dolorem ipsorum interiora non attigisse, eosque consequenter minimè convertos: egisse pœnitentiam, sed solum juxta exteriorem apparentiam, teste S. Gregor. Nysseno, confitendo & recitando peccata sua, inde tamen nullum pœnitentiæ fructum consecutum esse. *Nos pœnitentiam verbis pollicemur, factis verò nihil.*

Psalmista quoque suis nos luminibus collustrat, quibus videamus, legitimum dolorem neutiquam intromitti in corda pœnitentium ad morem sæculi. Asseverat

- hic Propheta, veram cordis contritionem humilitati annexam: *Cor contritum & humilitatum.* Justa prorsus & rationabilis est confusio illa, quam Deus per Isaiam à peccatoribus expetit veluti dispositionem necessariam, ut revertantur ad cor, hoc est, ut agnoscant & lachrymis eluantur deordinationes per peccatum eò inventas: *Confundimini, redite pravaricatores ad cor.* Sicut enim aurora præcurrit solem, & color purpureus manè supra Horizontem emergens nota est serenitatis diei, ita sacer in vultu rubor est signum propinquæ conversionis; *Confundantur & condescendantur.*
- Psal. 50. 19.
- Isai. 46. 2.
- Psal. 128. 5.

Re ipsa qualis apparentia, quòd prodigus iste filius turbore destitutus coram suo benignissimo patre, quem tam petulanter deseruit, tam crudeliter habuit, se tamen sistere auit? quò fieri possit, ut sponsæ suarum infidelitatum non immemor in præsentia amabilis sui Sponsi scientis, unaq; scelestam ipsius conversationem exprobrantis, non confundatur? quomodo subditus non erubescat in conspectu sui Domini de seditionibus & rebellionibus quas concitavit, ob easdem meritò conquerentis? Deniq; num Christianus læsæ Divinæ majestatis reus, imò ipsius Deicidii, animo non penitus consternato Dei thronum accedere præsumat, ad implorandam ab illo misericordiam?

Humilitas ergo est inseparabilis à dolore interiori: & pœnitens, qui hac virtute caret, est falsus pœnitens.

Verùm nolo nisi vestros oculos, solùm vestram interpello experientiam, ad probandum, quòd pœnitentes istius sæculi omni sint vacui humilitate tam interna quam externa. Humilitatem non habent externam. Respicite mundanos pœnitentes, qui Sacrum pœnitentiæ tribunal, ut advertit S. Chryostomus, frequentant, ac si choræ aut scenam theatralem accedere vellent. Re-

Reverà, si vos, Dominæ & Domicellæ, mihi non indicaretis, Ecclesiam vos petere, animo deponendi per confessionem peccata vestra, intuens vos tam superbè amictas, crines vestros calamistratos, odorifero pulvere respersos, genas fortè stibio cerussatas; crederem, vos ad conventiculum quoddam voluptatis captandæ gratia divertere, cogitâsse: *An saltatura ad Ecclesiam pergis, an in Ecclesia lascivie oblectamenta quæris?* Intentio quidem nostra non eò tendit ut vobis persuadeam, ut confitentes sacco & cilicio vos induatis, non poscimus quidquam exoticum à vobis aut ridiculum: hoc unicè desideraremus, si cum Deo vos recõciliandi proposito adestis, nè talè præferatis pompam, ejusmodi ostenteris luxum, nève exterior cultus tollat humilitatem, quæ necessariò sociari debet dolori pœnitentis interno. *Inspicenter agis ô mulier, non bene convenit: pœnitentia cum sericis & monilibus.* Planè vos hallucinamini, pœnitentia, hortatur idem aureum os D. Chrysofomi, & dolor, à quibus affligenda & humilianda sunt corda vestra, apè non quadrant unionibus, floribus, ligaminibus; sericis, aliisq; vanitatis atque corruptionis mundanæ indicis.

Neq; procurant sæculares hi pœnitentes humilitatem internam, siquidem in feriis Paschalibus, aliisq; solentioribus, quibus confitentur, festis semper adhuc sunt devoti gloriæ humanæ idololatræ; puncti honoris observantissimi, penitus respectibus hominum affixi, semper animo sic dispositi, ut in re ulla ob pacem & reconciliationem hanc ineundam cedere nolint.

Concludite igitur cum Sophonia Propheta: *Nescivit* Sophon. 3. 5. *iniquus confusionem.* Peccator nescit, multò minùs habet humiliationem illam, quæ alias in omnibus contritis cordibus

ribus reperitur; nec habet contritionem & dolorem hunc internum: ideoq; ejus pœnitentia est falsa & fraudulenta, mendacium, illusio quædam: *Non in toto corde, sed in mendacio.*

Prosequamur discursum. Quòd si lumina, quibus ambo hi Prophetæ ducatum nobis præbuère, errori essent obnoxia, quòd citra blasphemix nefas dici nec potest, nec cogitari debet; & si in corde talis pœnitentis dolor quispiam esset inveniendus; indagemus, num esset in toto corde, & ex toto corde.

Spiritus Sanctus in diversis Scripturæ locis nos instruit, cum primis in Deuteronomii libro, quòd ad consequendam peccatorum veniam nos oporteat converti ad Deum ex toto corde, ex tota anima: *Si ductus pœnitentie*
Deuter. 30. 1. cordis, reversus fueris ad Dominum &c. In toto corde tuo, &
 2. 3. in tota anima tua, miserebitur tui.

Quid est, peccatorem redire ad Deum ex toto corde suo? Docent Theologi, idem esse, ac pœnitere dolore quodam supremo, omnes alios dolores transcendente: veluti amare Deum ex toto corde suo, est, eum complecti amore summo & supra res omnes non quidem intensivè, at appetitivè. Triplici modo id explicatur.

Primò, pœnitere cum dolore appretiationis sive præferentiæ; hoc est, mutare judicium ac voluntatem erga creaturas, quas in contemptum Dei amavimus. Peccator v. g. judicavit istam voluptatem Deo præferendam, quapropter Deum etiam ob ipsius fruitionem deseruit. Ad reparandam porro hanc injuriam, necessarium est, ut is eliciendo dolorem appretiationis seu præferentiæ, protestetur, Deum infinites magis amabilem, quàm hujusmodi voluptatem.

Secus-

Secundò, pœnitere cum dolore appetitionis, est concipere dolorem, qui omnes antecellat dolores reliquos, vi cuius voluntas taliter æstimet hanc detestationem & dolorem sui peccati, ut non sit bonum, quod non relinquere, malum, quod non potius subire malit, quàm carere dicto dolore.

Tertiò, est sentire dolorem, qui transcendat omnes alios dolores in ratione sui objecti ac motivi: objecti quidem, quia pœnitens plus affligitur à proprio peccato, quàm à reliquis malis universis; ergo dolor iste est quædam detestatio virtualis & implicita, ut loquuntur Scholæ. Secundùm rationem motivi, quia, sicut amatur Deus supra res omnes, ita doleri oportet de peccato, quod ei displicet præ rebus omnibus.

Ubi invenietur modò talis dolor extremus in corde pœnitentis mundani, sæculo addicti? Num cum veritate dici potest, ipsos ex toto corde suo esse conversos? Quando hic litibus fori obstrictus successum suæ causæ perdidit, atra mox melancholia in tantum obruitur, ut neminem respicere, in sui consortium nullum admittere possit. Omnia ei displicent. Si puella ista vanitate mundi ebria, inimicum sibi experitur suum amasium, quem sibi devinctissimum prius novit, cor illius penitus absorbetur tristitiæ procellis; adeò miseram hæc mutatio excruciat, ut præ vitâ mortem subire non detrectet. Sed falsi ejusmodi pœnitentes sua peccata quantumvis enormia in confessione recensent, quasi profanam quandam historiam recitarent, frigore mentis constricti citra ullius interni caloris aut doloris indicium, sine horrore, sæpe etiam sine voluntate, ut his significetur gravis causa, quam habent affligendi seipsos.

Ah mi charissime frater, quæso, quidnam hoc est,

LI

quæ-

quærit S. Cyprianus? quando aliquem ex amicorum aut cognatorum tuorum numero amisisti, ubique signa inter-næ, quæ te premit, afflictionis relinquis, suspiria fundis, lacrymis omnia replet. *Animam tuam miser perdidisti*, utinam! non simul ipsum Deum, ut ipse agnoscis, confitendo peccatum tuum, & non acriter plangis, & non jugiter ingemiscis? meritò conqueritur hic S. Pater.

Bene, proh dolor! novi, veram insensibilitatis istius causam esse, quòd cæci mortales dolorem concipiant ob jacturam bonorum corporalium & temporalium fortunarum; ordinariè verò non multùm sentiant privationem gratiæ & æternæ felicitatis; *doles damnum pecuniæ, & non doles damnum justitiæ*, ut iis exprobrat D. Augustinus: etiam si aliquâ ob peccatum tristitiâ afficiaris, hæc tamen cõsolùm pertentat, non penetrat, non est in corde, nec ex toto corde tuo. Videamus modò quænam sint istius doloris motiva, circa quæ altera pars discursus occupatur.

II.
Punctum.

Motiva debent esse secundum Scholasticorum dogmata ratio formalis veri doloris. Motivum est supernaturale vel naturale; perfectum aut imperfectum.

Insistendo doctrinæ S. Augustini & ipsorum Philosophorum, tenendum, quòd verax dolor originis suæ fontem derivei ex amore. *Omnis dolor in amore fundatur*. Sicut duæ dantur amoris species, una benevolentis, quæ producit in nobis amorem erga amicum propter amorem ipsius; altera concupiscentiæ, quæ amorem nostrum in proprium commodum inquirendum detorquet: pari modo sunt duæ doloris species ex dictis duabus amoris speciebus propagatæ. Ex amore amicitis nascitur dolor perfectus, ex amore concupiscentiæ generatur dolor imperfectus, quem attritionem communiter nominamus, cujus motivum aliud non est nisi timor aliquis. Ex

Ex hac doctrina sequitur in cordibus pœnitentium, mundanorum plerumq; non inveniri timorem Dei verum, nec amorem verum, proinde neq; verum dari dolorem.

Ad discrimen faciendum, num illi compuncti sint timore, aut animati isto amore Divino, quæso, ad mox dicenda reflexionem instituatis puncta.

Primò, timor & amor, generatim loquendo, sunt motiva valde efficacia, quæq; totum mundum excitant.

Secundò, quicumque veraciter magnum metuit malum, libentissimè sustinet minora, quò securus majora effugiat mala.

Tertiò, quò majus malum, quod est timoris objectum, idq; clariùs perspectum, eò major etiam oritur timor, & consequenter in tantum est potentior & efficacior. Idem ferè de amore sentiendum.

Quartò observate, quòd timor, qui debet esse motivum pœnitentiæ, sit donum Dei & virtus infusa respiciens pro suo objecto mala extrema, inferorum rogos, flammâs inextinguibiles, jacturam infiniti boni. Amor pariter, qui in corde pœnitentis operatur, est habitus supernaturalis, est amor præstantissimæ & immensæ bonitatis. Timor itaque iste omnem alium debet excedere timorem, & amor iste transcendere omnem alium amorem: proin necesse est, ut sint efficaces admodum, ut corda nostra determinant ad fugienda mala extrema, ad inquirendum excellentissimum bonum illud.

Mecum considerate nunc, quousque veri pœnitentes abrepti devenerint, postquam hoc timore vel hoc amore fuerint correpti.

In S. Hieronymum oculos vestros deflectite, qui propter timorem judiciorum Dei, prout ipse fatetur angusto

S. Hieron.
Epist. 22.

gusto rupis foramini inclusus latitare voluit, ad agendam
inibi pœnitentiam: *Ob gehennæ metum tali me carcere dam-
naveram.* Erat ille nobili progenitus stemmate, deliciis à
juventute enutritus, voluntariè tamen horrendam am-
plexus est solitudinem istam: *In vasta solitudine constitutus,
quæ exusta solis ardoribus horridum monachis præstat habita-
culum.* Is, qui priorem ætatem in celebratissimis universi
Academiis consumpsit, qui intimam cum summis Eccle-
siæ Prælatiis familiaritatem contraxit, cum illustrissimis in
orbe personis commercium inicit, brutis animantibus se
focium adungere minimè dedignatus: *Scorpionum tan-
tùm socius & ferarum:* ipsius habitatio est obscura caver-
na, rupibus in præcipitium pronis circumcincta; habitum
gestat penitus dilaceratum, qui carnem tegere nequit,
quin ea solis ardoribus introspectatur exusta: *Horrebant
sacco membra deformia, & squalida cutis suum. Æthiopia car-
nis obduxerat.* Lachrymarum die noctuq; fluxus ex ocu-
lis manabat continuus; *Quotidie lachryma, quotidie gemitus.*
Hisce pœnitentiæ rigoribus necdum satiatus, siliçe manus
armavit, quò duriùs suum pectus contunderet. Hic, quem
vobis sisto, pœnitens non visionum, somniorum illusioni-
bus seductus vel addictus, non scrupulis aut atræ bili ob-
noxius, sed timore Dei tactus, justitiæ Divinæ terrore per-
cussus, *ob gehennæ metum* infuetæ austeritatis vitam auspi-
cari cœpit; generoso, non infirmo pollebat spiritu, tam
acri præditus intellectu, ut vix ulli, quos Ecclesiâ unquam
in suo fovit sinu, cedere deberet.

Jam si rescire vultis, quid & quantum amor Dei in
corde veri pœnitentis operetur, attendite, quæ historia
Evangelica de Magdalena vobis recenset; videte quo-
modo

modo amor Dei totaliter vincat & gloriosè in triumphum ducat victum amorem mundi & amorem sui ipsius.

Totum hoc supponitur, suntq; experientiæ satis perspectæ, redeamus ad nostros moderni sæculi pœnitentes. Ubi latent in illis omnibus timoris Dei, ubi vestigia deprehendi possunt amoris Divini?

Quâ ratione vultis, ut mihi persuadeam, quòd peccatores isti, qui se millenis lethalibus noxis constrictos esse sentiunt, vero damnationis ducantur timore, qui horrore ac tremore percelluntur, quamprimùm jejunium sibi indici audiunt, aut ob prolixas, seu frequentiores pœnitentiæ loco injunctas preces cum suo confessario disputant? Timor Dei quantumvis meticulosus primâ fronte videri possit, talibus nihilominus tamq; generosis pollet sensibus, ut juxta Divini oraculi effatum nil timeat omnia, quæ Deo non contrariantur, spernar, rideatque: *Qui timet Dominum, nihil trepidabit.* Eccli, 34. 16. At falsus ille pœnitens omnia metuit, jejunium, eleemosynam, preces per horam protractas; eùm is, qui vero Dei timore tangitur, juxta psaltem generalem habeat voluntatem ac determinatam exequendi ea omnia, quæ Deus præceperit, aut etiam solum consuluerit: *Qui timet Dominum, in mandatis ejus volet nimis.* No. Psal. III. Nō sunt hi pœnitentes quidquam præstare, ex iis, quæ tam salubriter ipsis sunt præscripta pro suorum criminum expiatione: contestantur, deprecantur, si sub reatu culpæ mortalis eò compellantur. Concludite ergo, tales veraci Dei timore nequaquam compunctos, consequenter non attritos, nec legitimè dispositos esse.

Inspiciamus pœnitentes istos, num amore Divino sint præditi? sed quomodo credere possim ejusemodi sæculi alumnos solennioribus duntaxat festis confitentes,

amore Numinis succensos, cùm proprii corporis perpetui maneat idololatræ, murmurent, turbentur animo, quando in vicem satisfactionis imponitur, ut superfluum in vestitu luxum moderentur, aut horas aliquot jocis, lusui, recreationibus alioquin destinatas, tranquillandæ animæ consecrent, cùm semper inveniant conquerendi ansam, quòd nimis orationibus prægraventur? Amor Dei adeò cor roborat, testatur ardentissimus Divini amoris Doctor S. Augustinus, ut si quis ei persuadere præsumeret, id, quod pro Deo agendum suscepit, difficultatem pati, ruborem potiùs quàm consensum extorqueret: *Amor est, qui difficultatis nomen erubescit.* Amor est, ut ex innumeris patet exemplis, qui triumphavit tyrannos, risit carnifices, vicit omnia.

O amor Dei mei: si in corde sæcularium horum pœnitentium fixisti sedem, prout ipsi de se jactitant; fateri cogor, te penitus immutatum: te non ampliùs cognoscibilem, à te ipso totaliter degenerasse: vis è fucata fronte mulieris pœnitentis abigere muscam, & hanc vel aliam è sero fistam bestiolum intercipere, eliminare nequis. Sed his transmissis.

Ipsissimam dicamus veritatem: omnes istæ apparentiæ aperte testantur, neque timorem, neque amorem Dei in cordium illorum fundo reperiri, per consequens non attritionem, minus contritionem, veram adesse, sicquæ falsam eos pœnitentiam instituisse.

Confiteamur itaque, Deum denuò antiquas possessiones reperere nostris diebus per Jeremiam olim promulgatas: *Attendi, & auscultavi... Nullus est, qui pœnitentiam agat de peccato suo, dicens: quid feci?* Audit Deus omnes eos, qui in hoc pœnitentiæ foro ad pedes judicis
abjecti

Jerom. 8.6.

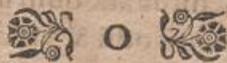
abjecti explicant peccata sua, sed vix unum animadvertit, qui vero dolore correptus, seipsum examinando inquirat, seriò perpendat & æstimet: *Quid feci?*

Ex iis etiam, qui volunt videri & profitentur se devotionis studiosos, quot recensentur suam instituentes exomologesin per consuetudinem sine præviè concepta, seria pœnitentiæ existimatione; uno verbo, citra verum dolorem indispensabiliter necessarium?

Ad procurandum dolorem legitimum in mundanis, viro vel muliere, quorum fides propemodùm extincta, in homine variis negotiis distento, terrenarum curarum mole oppresso, in persona, cujus genius seu indoles totaliter pœnitentiam averfatur, ingens gratiæ subsidium interveniat, opus est. Ut verò obtineatur istud, studiosè requiri oportet; Quibus mediis? bonorum operum, precum frequentium, jejuniorum, eleemosynarum exercitiis.

Denique ad sui dispositionem aliquod temporis spatium ordinetur & impendatur. At, quia impii hæc & similia agere negligunt, mirum non est, pœnitentiam illorum maledictionis Divinæ anathemati subjacere.

Ex ipsorum malo in tantum proficiamus, ut bonum nostrum promoveamus, sincero & vero dolore sociatam instituendo pœnitentiam; ut non solum Deum placemus iratum, sed ejus consequamur gratiam, simulq; nos disponamus ad recipiendam aliquando gloriam æternam. Amen.

II. IMPIUS MALE- DICTUS IN SUA POENITENTIA.

Sine proposito se emendandi.

*Intravit (maledictio) sicut oleum in ossibus ejus. Ps.
108. v. 18.*

Quoniam Præcones Divini Verbi juxta mentem
D. Gregorii Magni sunt à Deo electi & destina-
ti, ut sint Christi prodromi ad præparandas ejus-
dem Domini Salvatoris vias & disponenda corda pro no-
va per gratiam palingenesi, æquum omnino est, ut D. Jo-
annem Præcursores primarium imitentur in duobus
punctis. Primo in selectu materiæ Auditoribus suis pro-
ponendæ, quæ debet esse poenitentia plerumque. *Prædi-
cans baptismum poenitentia.* Secundo in formanda vera
idea poenitentia, quam prædicant, ne Auditores decipian-
tur.

Luc. 3. 3.

Hoc est, per poenitentiam vias præparamus Domini
duplici modo; ex parte Dei, & ex parte peccatoris. Ex
parte quidem Dei, quia poenitendo propitiamus ipsum
iratum, eumq; de se penitus alioquin immutabilem com-
pellimus, ut priores in nos odii & vindictæ sensus in pacis
conditiones transferat: *Ego cogito cogitationes pacis: hoc
pacto, ut eo momento, quo præterita nostra execramur
delicta,*

Jerem. 29. 11.

delicta, & propriam condemnamus malitiam, propo-
situm ille suum nos puniendi pariter retractet.

Pœnitentia præparat vias Domini ex parte peccato-
ris; quia D. Joannis testimonio colles complanat, valles
adimplet, ac semitas restaurat; id est, peccatores elatos su-
perbiâ humiliat, abyssum concupiscentiæ illorum explet,
desideria eorum rectificat, & voluntatem ad præfixum
sibi finem dirigit: *Omnis vallis implebitur, & omnis mons* Luc. 3. 9.
& collis humiliabitur, & erunt prava in directa & aspera
in vias planas.

Pœnitentia vera est, quæ tam prodigiosos in nobis
effectus producit, non autem falsa.

Quapropter S. Joannes cernens Judæos consterna-
tos ob minas Divinæ vocis, copiosè in ripam Jordanis ir-
ruentes, ad recipiendum à se baptismum, Pharisæos nimio
factu turgidos, milites excessivæ libertati adstrictos, pub-
licanos avaritiæ laqueis irretitos, omnes ad pedes suos
promiscuè abjectos; cùm audiret eos supplices, cum tre-
more exclamantes: *Magister, quid faciemus? zelosus hic*
Baptista acri suos hospites prius lixivio perstrinxit: Geni-
mina viperarum, quis ostendit vobis, fugere à ventura ira? Luc. 3. 12.
Sciatis externum hunc baptismum non pollere vi & virtu-
te vos salvandi, cum sit figura & ceremonia solùm extrin-
seca, sed roborari & animari debet virtute aliqua interna:
Lachrymæ & suspiria vestra, baptismus vester non sunt
nisi folia arboris Pœnitentiæ quam fructus proferre oportet:
Facite fructus dignos Pœnitentiæ: præcipuus autem Ibidem.
fructus est, ut vos publicani vestræ avaritiæ vinculis vos
extriceris, & superflua bona vestra in pauperes expendatis:
Qui habet duas tunicas det non habenti. Vester ô mili-
tes fructus est, ut injustitiis & violentiis inferendis absti-
neatis;

M m

neatis;

neatis; *Contenti estote stipendiis vestris.* Verbo, necessarium prorsus est, ut pœnitentia vestra sit connexa cum firmo proposito corrigendi vitia, sincera voluntate Divinam legem observandi.

DIVISIO. Duas inveno rationes probantes, quòd pœnitentia necessariò involvat separationem à peccato & mutationem vitæ.

Primam desumo è natura Pœnitentiæ, prout est virtus, consideratæ: secundam è Pœnitentia spectata in ratione Sacramenti. Hisce duabus rationibus ostendam, eoquòd Pœnitentia impii tali mutatione vitæ, & generosa ista suos emendandi mores resolutione sit destituta, meritò feriatur à Deo illo maledictionis fulmine: *Sicut oleum*

Psal. 108. 18. *in ossibus ejus.* Pro meliori notitia utilissimæ hujus veritatis haurienda, efflagitemus Spiritûs S. opem opitulante Dei parente. *Ave Maria.*

I. **Punctum.** Propheta Regius sacro quodam curiositatis desiderio tactus rescire avet, cuinam fors adeò fortunata obtingeret, ut jugiter habitare possit in tabernaculo seu monte Dei, id est, quis albo Prædestinatorum esset adscribendus. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo?* canit ipse, *aut quis*

Psal. 14. 1. *quiescet in monte sancto tuo?* Cui Deus mox respondere videtur: justus, innocens tam felici sorte beabitur, quiq; animam suam ab omni peccati nævo conservat immunem, Deo & suo proximo reddit quod debet: *Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam &c.*

Ibidem.

Cur autem, ô Divina majestas, poterat replicare David, non nisi innocentes, immaculati cœlum sint subituri, cum eorum sit nimium pusillus grex? Cui replicæ occurrit Deus, pro majori illius solatio dictis mox subjungens, etiam peccatores, pœnitentes tamen salvandos, dummodo

dove-

do veritatem dicant in corde: *Qui loquitur veritatem in corde suo.* Psal. 14. v. 33.

Quid verò his verbis aliud vult innuere, quàm ut cor pœnitentis sua crimina exponentis correspondeat suæ linguæ, ne teneat os dolosum, seu potius cor duplex; unum quidem in labiis peccata detestans, alterum in sinu suo peccatum adhuc continuo fovens; *Labia dolosa in corde & corde locuti sunt.* Psal. 11. 3.

Hoc itaque est, quod juxta Davidis mentem peccatori in malo habitato, seu impio, cujus maledictiones pertexuimus, ordinariè in sua Pœnitentia deest: *Quoniam dolosè egit in conspectu ejus.* Id vobis ad oculû demonstrabo. Psal. 35. 3.

Quomodo peccator iste, postquam suum proximum, imò seipsum fraudibus circumvenit, adèò temerarius adhuc esse possit, ut fraudulentæ suæ retibus ipsum quoque Deum innectere præsumat coram sacro ipsius altari, ante pedes Sacerdotum, qui Dei in terris vices agunt? *Dolosè egit in conspectu ejus.* Quomodo videamus. Serium videtur instituisse examen in peccata sua, eaq; fideli mente detexisse, tanquam objecta suo odio & detestatione digna, fuisse persecutus: *Ut inveniatur iniquitas ejus ad odium.* Ipsemet declaravit illa in confessione sua, cum adjecta protestatione verbali, se millies peccata odisse majori cum intensione, quàm mortem, eaq; super omnia detestari & execrari. Interea tamen fraudulentus arguitur, nec odisse nec detestatus fuisse peccata: *Malitiam autem non odivit.* Verum odium, sincerus dolor trahunt post se fugam & separationem, uti è contrario amor & gaudium nos ducunt ad unionem. Cùm igitur hic mundanus pœnitens se à peccato procul non removerit, quod confessus fuit, semper adhuc in semita iniquitatis suæ secundum Psalmistæ verba perstitit, Ibidem v. 5.

tit, semper in pravis suis habitibus perseveravit, ideoq; in pristina, quâ antea hærebat, malignitate defixus permanet. *Astitit omni via non bonæ.* Inferre proinde licet, omnia verba, quæ in sui accusatione protulit, omnia externa doloris testimonia, quæ edidit, merissima extitisse mendacia & deceptiones: *Verba oris ejus iniquitas.* Cor cum lingua dissonabat, veritatem in corde suo non loquebatur; hinc pœnitentium salvandorum numero minimè adscriptus;

Ibidem.

Psal. 14. 3. *Qui loquitur veritatem in corde suo.*

Duo sunt observanda in argumento è Davidica psalmodia desumpto. Primò, pœnitentiam consistere in odio peccati; carentem odio tali non esse pœnitentem. *Mali-
tiam non odit.* Secundò, odium involvere fugam & separationem à malo, quod detestamur, persistentem in peccato, non habere illius odium; *Astitit omni via non bonæ.*

Ne mihi itaq; dicatis, velim, quomodo peccator iste in concione fuerit compunctus, quàm sit comminationibus Divinis exterritus, quot gemitus & suspiria coram Crucifixi iconifino in suo cubili consequente copioso lachrymarum imbre ad pedes sui confessarii prostratus ediderit, suaq; peccata cum profunda sui humiliatione deposuerit. In hoc tamen mendacem se prodit, suamq; vafritiem detegit, *dolosè egit.* Quoniam talis intrinsecus non deprehenditur, qualem forinsecus se exhibuit: exterius apparebat mutatus, interiùs idem in eodem manebat immutatus: lingua foris se accusans, videbatur bona, idem præferebant oculi lachrymis innatantes: at cor, principium veræ pœnitentiæ est vitiosum, utpote suis antiquis vitiis semper innexum: en manifestum hujus indicium, vitia non corrigit, semper in pristino statu hæret: *Astitit omni via non bonæ.*

Id

Id ipsam Ifaias Propheta in sinuare voluit verbis illis:
Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas. Ifa. 33 15.
Ex isto textu Tertullianus sumpsit titulum, quem ordinariæ secularium hominum confessioni attribuit, eam vocando, *pœnitentiam hypocritarum, qua nunquam fidelis.* Idem videtur sensisse S. Fulgentius falsas ejusmodi pœnitentias perstringens: *Nonnulli scelerum suorum consideratione perterriti in oratione gemunt, accusant humiliter in conspectu Dei peccata: & eadem, qua humilitate sermonis accusant, cordo perverso retinent & cumulant.* Hucusq; S. Pater.

Unde constat manifestè, secundum SS. Patrum opinionem lachrymas, suspiria, & confessiones apparenter humiles à Deo minimè approbari, nisi firma resolutione sint communitæ.

S. Gregorius Magnus verba illa Ifaiæ: *Lavamini, mundi estote* &c. expositurus, quærit, cur Propheta lotionis mentione non contentus, *lavamini*, munditiem prætereà exigat, *mundi estote*; cum hoc videri possit superfluum, quando prius aliquando fuit peractum. Erratis, respondet Maximus Pontifex, nam mundi nondum sunt, qui deplorant, nisi simul emundent, & emendent peccata: *Lavantur ergo, & nequaquam mundi sunt, qui commissa flere non desinunt, sed rursus flenda committunt.* Tales lachrymæ sincero proposito destitutæ lutosæ aquæ apparent similes: *Quasi in lutosa aqua semetipsosvolvunt.* Scitis, pergit præfatus S. Doctor, quemadmodum justii in animabus suis frequentibus urgentur tentationibus, per quas tamen ad peccatum non pertrahuntur, ita mali non rarò compunctionibus & doloribus afficiuntur, nec tamen veniam consequuntur, eoquòd peccata sua ritè non detestentur, ac deserere nolint. *Ita plerumque mali inutiliter compunguntur ad justitiam, sicut plerumque boni tentantur ad culpam.*

Isti sunt, de quibus testatur Isaias, quòd dolores quidem partus sustinuerint, puerperio tamen non infecuto: *Isa. 37. 3. Venerunt usq; ad partum, & virtus non est pariendi;* ac si diceret, tanta jam sunt perpeffi, quasi jam fuissent in puncto concipiendi & progignendi spiritum salutis, sed omnia eorum bona desideria in abortum tandem defierunt.

Vultisne coram intueri peccatores, qui inter dolores falsæ pœnitentiæ nil nisi monstruosos edunt partus? Oculos & aures in Antiochum advertite; *Orabat hic scelestus,* verba sunt Divini textus, *Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus.* Quid S. Paulus de pœnitentia Esau admodum lamentabili senserit, audiamus: *Non invenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lachrymis inquisisset.* Quare? S. Augustinus reponit, quòd Antiochus & Esau tales in conspectu Dei minimè fuerint, qui cor & voluntatem intuetur, quales coram oculis humanis comparebant; *Non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere.* Est itaque, sicut hesternam probavimus, dolor exterior prorsus inutilis, si ab interiori non animetur. *Scindite corda vestra & non vestimenta vestra.*

Quod præ omnibus Deus à nobis exigit, ad hoc ut in incensum verè pœnitentium veniamus, est, ut convertamur; *Convertere ad me:* Se verò convertere, non est propriè confiteri, aut jejunare, aut lachrymas profundere; conversio est mutatio cordis, quod à creatura avertitur, ut convertatur ad Deum, quod detestatur modò à se prius amatum, amat nunc odio olim à se habitum. Ille sensus est S. Ambrosii: *Quando sic pœnites, ut tibi amarum sapiat in anima, quod ante fuit dulce in vita, & quod prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mente, iam tunc bene ingemiscis ad Deum.* Nihil ergo est præter istud odium & verum pecca-

peccati dolorem, quod hanc mutationem procurare possit. Quidnam oportet agere ad peccatorem convertendum? Scriptura id vobis declarabit. Cor sciendum, cui imago veteris hominis, aut potius idolum mundanæ vanitatis incisum est, hujus fragmenta in fontem ignibus iræ Divinæ calefactum, aut flammis amoris ipsius ardentem projicienda; *Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœlestis.*

Quod necdum tamen sufficit, quia cor istud debet annihilari, ut ex nihilo cordis istius superbi procreari possit cor humile; de nihilo cordis impudici & profani, progeneretur cor novum purum & castum, quale volebat sibi David conversus: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis: &* hoc modo è peccatore annihilato producat nova creatura, de qua S. Paulus facit mentionem.

Si pœnitentia vera hæc omnia præstare debet, evidens omnino est, deserendum nobis omne cum peccato commercium per immutationem vitæ, concludit D. Ambrosius: *Hæc est vera pœnitentia, jam cessare à peccato: Sic enim probat, dolere se, si à cætero desinat.* Non igitur confessiones vestræ, non suspiria aut lachrymæ vestræ sunt signa infallibilia peractæ à vobis veræ pœnitentiæ; sed fuga, odium peccati, & mutatio vitæ. *Sic enim probat dolere se, si à cætero desinat.*

Inferamus jam, quòd si, prout vidimus, confessiones istæ etiam suspiriis lachrymis permixtæ, torq; aliis doloris insignes testimoniis, nihilominus ut falsæ & deceptoræ reprobantur, nisi morum vitæq; mutatione roborentur: proh Deus! ubi, quæso, sumus? quale formandum erit iudicium de confessionibus potissimæ partis Christianorum moder-

moderni sæculi, è quibus aliqui confessionis tribunal accedunt ad salvandum duntaxat exteriorem respectum, alii ob ruendam in festis solennioribus introductam consuetudinem? Nonne cum Tertulliano dicere licitum erit: *Ubi emendatio nulla, ibi pœnitentia necessario vana, quia caret fructu suo?* adeoq; sunt pœnitentiæ nullius valoris & utilitatis, ac maledictæ. Num post S. Augustinum non pariter nobis fatendum, quòd hi blasphemi, qui eodem, quo se de blasphemis accusarunt, die, eas revomunt; quòd hi molles & effœminati, qui canum instar ad suos vomitus & pristinas turpitudines redeunt; quòd hi infelices amorum carnalium nexibus innodati, qui sua nunquam dissolvunt vincula, quiq; infami questu continuo vitam ducunt, pœnitentiam minimè agant, sed Deo, Divinis que misteris, quibus abutuntur, illudant: *Irrisor est, non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnituit. & peccata non minuit, sed multiplicat.*

Heu! quod pectus mihi diffundit præ doloris magnitudine, mihi que plorandi hîc potius, quàm prædicandi materiam subministrat, illud est, quòd videam inter nos tantum eorum numerum (loquor de magnis peccatoribus) qui Sacramentis abutantur, suæq; vitæ cursum in perverlis suis habitibus transigant. Quam meritò deffenda est deordinatio ista, cùm uni duntaxat scienter inherere lethali noxæ, sufficiat ad confessiones viginti annorum reddendas sacrilegas.

Jejunium propriè non fuit, nec cilicium Ninivitarum, quod iratum placavit Numen, sed mutatio vitæ: *Vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala.* Totius etiam urbis statum penitus inversum, indeq; adimpletam suo modo comminationem observat S. Augustinus, quam Jonas prænuntiavit: *Everfa est Ninive, quæ mala erat,*

Jonæ 3. 20.

erat, & bona edificata est, qua non erat. Cui consonat prædicatum, quod D. Gregorius Nyssenus pœnitentiæ adjudicavit, appellans ipsam *dissolutionem & everisionem peccatorum.*

Ergo si exomologeses in festis Natalitiis aut Paschæ Domini institutæ ad deserenda vitia nos non inducunt, ad habitus nostros pravos emendandos viam non sternunt, an non habemus rationem dubitandi de bonitate & virtute istius pœnitentiæ, quæ nihil immutat, quæ nil destruit?

Interim considerate communem mundanorum pœnitentiam, cui jure exprobrare possemus illud D. Hieronymi, aut alterius coevi Authoris (cujus literæ Sancti Patris hujus epistolæ sunt annexæ) dictum in aliquem se jactitantem ob peractam pœnitentiam, qui tamen idem semper mansit, eodemq; modo vixit. *Pœnitere te asseris, nescio, quid sit tua pœnitentia, scire à te desidero, quid pœnitentis? è tne avaritia objectum tuæ pœnitentiæ? non, siquidem tam ardentem divitiis incubas, ac unquam aliàs; num tua morum dissolutio? non, infamiâ enim, qua olim, adhuc modo laboras: falleris ipse, simulq; nos fallere cogitas, certe veracem in mente tua pœnitentiam haudquaquam efformas: Pœnitentem hominem dico, qui diligit, quod ante neglexit, qui abhorret, quod amavit.* Unde, cum post confessionem potioris partis pœnitentium vitia in antiquo statu persistant, in eorum mentibus regimen teneant, maligni illorum habitus in pristino vigore adhuc perseverent; cum confessio quidem transierit, non item avaritia, impudicitia transitum fecerint; inferamus, licet, quòd vera pœnitentia hîc nulla intervenerit.

Nequaquam hîc intelligi velim, quasi docerem, effectum & valorem veræ pœnitentiæ consistere in eo, quòd pœnitens in futurum non ultra relabatur delictum; dum-

Na mode

modo enim peccator veraciter fuerit contritus, sincerum se emendandi conceperit propositum, etiam si deinde sit relapsus, casus iste subsequens non invalidat præcedentem ejus confessionem, aut malam arguit præviam pœnitentiam. Christus Dominus fœminæ, cui peccata sua condonabat, imperavit: *Jam noli peccare.* Ubi S. Augustinus notat; *non ait, non pecces, sed non sit in te voluntas peccandi.* Ipsemet fateri cogor, ingentem esse difficultatem, ut enormis peccator semel, simulque corrigatur, dummodo prævideatur secutura emendatio, lapsus observentur rariores, causa subest, opinandi, confessiones fuisse bonas.

Tria vos, paucis tamen verbis admoneo; primò, peccatorem, qui in sua confessione non concipit propositum firmum evitandi omne peccatum lethale, confessionem instituere sacrilegam, ejusque pœnitentiam maledictioni Divinæ obnoxiam: quod à nemine controvertitur.

Secundò adjungo, sensum esse PP. & Theologorum unanimum, qui hanc materiam pertractârunt, quod voluntarii & frequentes isti relapsus, & hæc in peccato perseverantia sint signum ferè infallibile, pœnitentem non habuisse voluntatem illam, imposterùm non peccandi: quapropter consulo omnibus iis, qui in tali vixerunt statu, exempli gratia, qui diu vitiosis amorum carnalium vinculis illigati, odiis aut usuris obstricti, animum aliena bona retinendi habuère diuturnum, his inquam consultum judico, ut animum generali confessione emaculent, in supplementum particularium, quæ probabiliter erant sacrilegæ, ob quas saltem in mortis horâ validè arctari sentient suas conscientias.

Tertiò, cùm de frequenti lapsu sermo incidit, lapsum intelligo in peccata mortalia, venialia siquidem delicta
adco

adeò sunt humanæ fragilitati affixa, ut mirum non censeatur, etsi frequentius in eadem relabi contingat: nec obinde abiici animus, aut intermitti debet Sacramentorum usus.

Sed personas devotioni deditas sæpius confessionem iterantes adhorror, duo animadvertant: primò, ne Sacramentum reperiant ex consuetudine, vel quia sic habituatæ. Secundò, ut materiam Sacramento necessariam rite administrent, quæ est peccatum mortale aut veniale cum dolore omnem alium dolorem excedente ac sincero emendationis proposito. Magnum subest periculum, nè plurium devotorum cæteroquin hominum exomologes sint imperfectæ, & ut dicitur, informes; in quarum complementum, nisi quidpiam speciatim eorum gravet conscientias, potest elici contritionis actus de peccato aliquo, jam alias in confessione expresso.

Contrahamus in compendium secundam rationem desumptam è Pœnitentia spectata, ut Sacramentum quoddam.

Intentio Dei in institutione Sacramenti Pœnitentiæ teste D. Paulo fuit, ut, quemadmodum Christus in Cruce mortuus figura extitit peccatoris, oneratus extrinsecus maledictionibus legis; *Maledictus, qui pendet in ligno.* Ita peccator verè pœnitens sit imago Christi morientis, & per Sacrificium cordis sui contriti, ac præ dolore disrupti representet Sacrificium Crucis, atq; tali modo mortuus peccato per reditum denuò ad gratiam fiat imago Resurrectionis Christi: *Ut quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vite ambulemus.* Propterea necesse est, ait S. Zeno Veronensis, ut gladius doloris penetret cor pœnitentis, qui uno ictu occidat veterem,

II.
Punctum!

Deut. 21. 23.

Rom. 8. 6.

simulq; novum procreat hominem: *Descendit gladius in viscera peccatoris, uno ictu interficit veterem hominem, creat novum.* Requiritur à pœnitentibus è sacro tribunali revertentibus, ut cum veritate gloriari possint: mortui sumus peccato, & vivimus de novo, vitâ resuscitatâ fruentes. Quid verò innuit phrasis ista, *mori peccato?* Respondet breviter S. Prosper. *Non ampliùs hære in peccato, damnandis operibus non vivere.*

Si cognoscere cupitis, docet D. Paulus, quisnam sit verus dolor, cujus flammis ardeat Sacrificium cordis verè contriti, attendite ejus comitem tristitiam; nam *quæ secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur.* At quia major pars pœnitentium non unum priùs progreditur passum, quin duos retrorsum cedat, cumq; in promissis ipsorum confessario factis nil deprehendatur nisi vaga mentis inconstantia, ac perfidia, censendum, tristitiam illorum nequaquam secundum Deum fuisse, neque firmæ alicui resolutioni seu proposito connexam esse.

Duo sunt Christianorum in hoc puncto deficientium genera, seq; involventium huic malo, ad quod falsa & dolosa ista pœnitentia eos abducit. Sunt quidam confitentes, positivè simul erga peccatum affecti, de quo deserendo non cogitant: ideo in conscientia suæ erroneis dictaminibus stabiles manent, seq; ipsimet exæcant, ne delicta sua cognoscant. Hic mercator, iste opifex se de injustitiis in commercio suo admisis non accusat, nec de usura & iniquis nimium censibus exactis. Quare? responsum dabit, se non credere, quòd ob similia Deum habeat offensum.

Filiæ sæculi hujus, vanæ puellæ, brachiorum, colli &c.

li &c. nuditatem, aliasque Dei legibus damnatas mundi inventiones, quas adhibere solent, lascivientes ætatis petulantias, quibus affuetæ, in confessione non exprimunt. Cur? quia animum non habent se corrigendi. Quare? quia sunt penitus talibus peccatis immersæ. Ergo voluntas in iis est ligata, & consequenter sunt incapaces conversionis cordis, quod Deus à nobis exposcit, ut suam nobis gratiam communicet. Corda illorum immobiliter defixa subsistunt in malo, reverti ad Deum nolunt, positivum proinde obicem veræ pœnitentiæ opponunt.

Alii negativum defectum admittunt, quatenus non præstant, ad quæ obligarentur ad obtinendas adeò potentes & efficaces gratias, sine quarum ope à peccatis abstrahi nequeunt. Quod Christus olim de enurgemeno pronuntiavit, in eodem quadrat: *Hoc genus (demoniorum) non ejicitur nisi per orationem & jejunium.* Matth. 17. 10. Inveterata enim ipsorum peccata delendi, alia media non suppetunt, quàm jejunium, preces, eleemosynæ. Unde concludo, quòd enormes ejuscemodi peccatores maledictionem falsæ illorum pœnitentiæ annexam à Deo evadere nequeant, nisi mediantibus heroicis conatibus, generosis resolutionibus, extraordinariis animi applicationibus, quibus solùm intervenientibus mediis consequentur veram pœnitentiam in præsentem, in futuro sæculo gloriam. Amen.

Vera pœnitentia tam prodigiosos causat effectus, nec alii, nisi veri pœnitentes coram throno misericordiæ comparere audent, ut admittantur & audiantur. Falsi verò pœnitentes rejiciuntur cum sua appellatione non sine pœna, aut meliùs loquendo, non sine confusione.

Hoc est, de quo jam tertiâ vice discursum instituo, ut ostendam nimirum, impium esse maledictum à Deo in falsa sua pœnitentia, utpote operibus satisfactoriis destituta. Pro fundamento mei discursûs pono gravissimam D. Augustini auctoritatem; *Oportet, ut pœnitentia fructificet, ad hoc ut vitam impetret.* Id est, adhuc ut pœnitentia vitam gratiæ nobis donet, satisfactione animari, necesse est. Fulcio dictam auctoritatem duabus rationibus, quas in duabus sermonis istius partibus, quibus is constat, dilucidabo. Prima sumitur ex parte Dei, cujus gloriam pœnitentia reparare nititur. Secunda ex parte hominis peccantis, cujus illa intendit sanare infirmitates has, quæ deducunt ad mortem æternam. S. Spiritûs efflagitemus auxilium & Divæ Virginis patrocinium. *Ave.*

Communis Patrum sensus habet, fructum pœnitentiæ esse satisfactionem, consistentem in operibus pœnali-
bus, & justâ vindictâ à pœnitente ipso de se sumptâ propter commissa sua delicta. Ordinariè insuper pœnitentiam comparant cum arbore in cœlum usq; protensâ; cujus fructus quamvis cœlites gustare nequeant, gratissimo tamen eis sunt spectaculo, adeò, ut si gaudium cœlo exulare contingeret, fructus isti triste exilium hoc compensarent: *Gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente.* Pœnitentia est arbor, cujus radix contritio videlicet, est recondita in fundo cordis, truncus arboris est resolutio firma & inconcussa, folia arboris sunt confessio, quæ prodit ex ore,

DIVISIO.

I.

Punctum.

Lucæ 15. 7.

ore, fructus autem sunt opera satisfactionis, quæ manibus demonstrantur. Id ipsum docet Gregorius Magnus, communem & ordinariam mundanorum pœnitentiam assimilans ficui Evangelicæ à Christo maledictæ non ob radicem, quòd hæc lateat occulta, minùs adhuc propter folia, quæ omnia sola sunt inutilia, sed ratione fructuum, è quibus arbor pœnitentiæ dignoscitur; *A fructibus eorum* Scia-
 tis igitur, monet nos Sanctus hic Pontifex, minimè probari folia confessionis, nisi connexa sibi habeant opera satis-
 factionis: *Idcirco omnis peccatorum confessio recipitur, ut pœnitentiæ fructus subsequatur.*

Math. 7. 16.

Pacian. Epist.
31.

Notate, scribit Pacianus excellens Pœnitentiæ magister, quòd pater familias non sit contentus cum arbore frugiferâ, nec animum deponat eam reseccandi, quantumvis floribus & foliis abundet; sed fructus petat & inquirat, iis autem viduatam maledictione percussat. *Vides fructum in sarmentis requiri.* Quinam verò sunt fructus isti? *Fructus sunt detrimenta carnis, damna letitiæ, damna patrimonii, vitæ labores.* Mortificationes, elemosynæ, austeritates vitæ constanter laboriosæ.

Ratio Theologica hujus veritatis desumitur exinde, quòd Pœnitentia secundùm Scholasticos sit peculiaris virtus à Deo præcepta in Scripturis sacris, quæ relationem & similitudinem habet cum justitia commutativa & vindicativa, in quantum ex una parte contendit satisfacere Deo, reparando æqualitatem violatam, ac restituendo Deo gloriam ademptam; ex altera item parte intendit punire & castigare, quod culpabile. Pœnitentia ergo non est particularis virtus talis, qualem descripsimus per solum dolorem internum de peccato commisso, siquidem charitas eum elicit. Sed pœnitentia armata sit oportet gladio doloris alicujus vindicativi.

Idem

Idem asserit Angelicus Doctor, actum pœnitentiæ, vi D. Thom. 3.
P. 9. 2. 2. ejus ipsa specialis est virtus ad destruendum peccatum, quatenus est offensa Dei, esse vindictam, quam pœnitens à seipso exigit, intuitu peccati, ejus dolorem concipit: *Pœnitentia est quedam dolentis vindicta puniens in se, quod dolet admisisse*: Pœnitentia ut propria & particularis virtus necessario involvit punitionem, hinc *pœnitentiam quasi pœnitentiam* dictam esse vult Hugo de S. Victore.

Satisfactio itaque debet esse rigorosa, si spectetur tanquam virtus. Quòd si illam consideremus ut sacramentum, Concilium Tridentinum nos docet, quòd sit institutionis Divinæ, & pertineat ad integritatem Sacramenti, quod est mysterium misericordiæ ac justitiæ.

Misericordiæ, quoniam peccator hinc consequitur suorum reatum veniam, Deus hinc rescindit decretum, quod jam pronuntiârat, mortis æternæ. Justitiæ etiam simul, siquidem peccator plecti debet, idèoque remittitur ad sacerdotes, quibus officium Judicis delegatum affirmat S. Hieronymus, ut sententiâ suâ præveniant judicium extremum. *Ante judicium judicant.*

Quapropter Concilium Tridentinum eosdem obligat ad pœnitentias enormitati scelerum commenturatas imponendas.

Ad benè intelligendam hanc dulcoris & rigoris mixturam, seu potiùs consonantiam istam, quæ ex duobus illis attributis in Sacramento componitur, ex misericordia inquam & justitia quoad speciem sibi oppositis: *Misericordia & veritas obviaverunt sibi*: Quæso, vobis ut imaginemini, quòd misericordia in hoc Sacramento Crucem corripiat, sumat Christi sanguinem, contrectet sacra ejus stigmata, aggrediatur in corde Dei Justitiam, quæ peccatorem

Oo

dam-

damnare & perdere cogitabat, hanc verò devincat, gloriose triumphet, sicq; ipsa sola hinc regnet. At eodem temporis momento, fingite, Justitiam cælo descendere in cor hominis, ut de illius sceleribus vindictam sumat.

Pfal. 84. 12.

S. Augustinus in hæc verba; *Justitia de cælo prospexit*, doctè pro more suo veritatem istam nobis explanat; quando misericordia, ait, benè vidit, quòd cum corde humano nil efficere valeat, nisi prius cor Divinum permovisset, hic initium sumit, eiq; repræsentat ex una parte peccatorem per gratias ipsius actuales ac prævenientes jam dispositum, jam humiliatum ac dejectum, suspiriis & lachrymis vacantem, cum publicano pariter percutientem pectus suum:

Lucæ 18. 13.

Propitius esto mihi peccatori. Ex altera parte exhibet eadem misericordia Christum sanguine suo respersum, plagis undiq; coopertum, supra Crucis arborem agonizantem cum clamore non tam ore, quàm hientibus vulnerum scissuris

Lucæ 23. 34.

Pfal. 84. 12.

expresso: *Pater dimitte illis.* *Justitia de cælo prospexit*, quæ ad intuitum talium objectorum victam se & flexam per misericordiam se agnoscentis, huic locum cedit: tunc misericordia victrix patrat stupenda in corde Dei prodigia pro favore & bono peccatoris. Quis credere posset unquam, quòd illa Deum quòdammodo ad agendam pœnitentiam redigat, ad revocandum nempe decretum de homine disperdendo conceptum? hæc nobis persuadere conatur

Tertull. lib. de Pœnit.

Tertullianus: *Deus primus in seipso pœnitentiam dedit, rescissa sententia pristinarum irarum, parcens imagini suæ.*

Pfal. 84. 7.

Ecce conversionem Dei, quam Prophetæ ad nostram conversionem prædicant necessariam; *Convertere & convertar; Tu conversus vivificabis nos.* Deus itaque hinc conversus, seu victus & mutatus, si sic loqui licet, per suam misericordiam, contestatur, se in peccatoris gratiam non nisi pacem

pacem & salutem meditari: *Ego cogito cogitationes pacis.* Jerem. 29. 11.
Ille jam dicit interprete D. Augustino, *Conversus est ad puniendum peccatum suum, & ego convertar, ne puniam eum:*
Convertitur peccator à misericordia mea præventus, ut puniat delictum; convertar & ego, ut parcam; *parcamus homini, quia sibi ipsi non pepercit.*

Sed interea, dum Misericordia gloriosa victrix tam fructuosè pro bono peccatoris laborat in corde Divino, intueamur, quid in humano pectore Justitia operetur, id est hic loci, ubi suam debet stabilire mansionem, & regnare. Hinc quidam Theologorum docuere, pœnitentiam esse aliquam effusionem & effluvium Justitiæ Divinæ in corde hominis: ubi necessarium est, ut idem suo modo peragat, quod antecedenter in corde Dei effecerat, antequam inde per Misericordiam, sic loquendo fuerat depulsa. Illa erat in causa, quòd Deus conceperit odium aversionis & odium vindictæ. Neesse proin est, ut pari modo in corde pœnitentis duplicem hunc sensum excuset; primò quidem odium aversionis, vi cuius ille intuitu multitudinis & enormitatis suorum flagitiorum horrorem concipiat, se detestetur, seq; ut infensissimum suimet inimicum respiciat: secundo odium vindictæ, quo mediante ad se plectendum, & castigandum rapiatur.

Discursus etiam ille est Tertulliani; *Pœnitentia in peccatorem pronuntians, pro Dei indignatione fungatur.* Oportet, ut pœnitentia occupet locum, vices agat justitiæ idq; in peccatorem statuatur, quod alioquin justitia statuisset: id est, sistere reum debet coram tribunali conscientiæ, causam ipsius examinare, perlustrare informationes vitæ illius; ita, ut si istum perfidiæ aut rebellionis in suum supremum Dominum agnoscat convictum, si deprehendat

Tertull. ubi sup.

eum ingratitude nota laborare, Divinorum bonorum
 dissipatorem, aut, quod plus, in Deicidium conspirasse,
 pœnitentia officium exercens, vocatis prius in consilium,
 ratione ac fide, *quid vobis videtur*, pronuntiet tandem sen-
 tentiam condemnationis in his terminis à S. Bernardo
 comprehensam: *Reus est mortis, Crucifigatur*. Verus dein-
 de pœnitens conformiter promulgationi istius decreti
 contra seipsum insurgit; *Pœnitens est homo iratus sibi*: Li-
 ctoris partes assumit, seq; Cruci affigit; tandem sibi etiam
 postremum mortis ictum infligit, *veterem hominem cum
 actibus suis gladio pœnitentiae enecat*, inquit Guericus Ab-
 bas; *vel perdit animam suam, non ponendo eam ut Martyr,
 sed affligendo eam ut pœnitens*. Ita S. Bernardo placuit loqui.
 Sic in continuo Martyrii exercitio, sive *sub imagine Marty-
 rii*, ut verbis antiquissimi Ecclesiæ Patris utar, *veniam cœ-
 lestis misericordiae expectat*.

Racharius.

Hæc satis esse credo ad convincendam falsitatis pœni-
 tentiam ordinariam à Christianis hujus sæculi institutam.

Resumamus discursum nostrum, & dicamus: pœni-
 tentia in quantum est virtus, involvit vindictam & puni-
 tionem peccatoris. Quare: quia ipsa Deo restitutionem
 facere tenetur ob illatam ei injuriam, per pœnam, quæ sit
 æqualis delectationi vitiosæ captatæ in adhæsione & abusu
 creaturæ. In quantum est Sacramentum exigit satisfac-
 tionem, ad hoc ut sit perfecta: id ostendimus cum Conci-
 liis & Patribus, probavimus etiam per rationes Theolo-
 gicas.

Si illam consideremus, prout Sacramentum, est quod-
 dam iudicium. Atqui omne iudicium supponit serium
 examen rei, sententiam ac pœnam criminibus ejus pro-
 portionatam. Omnis ergo pœnitens, qui apprehenso per
 admi-

ad miniculum fidei suorum delictorum enormi excessu, unaq; necessitate eadem castigandi, nihilominus impunita transmittit, quiq; maleficū sine multā dimittit absolutum, evidenter iudex esse corruptus, sententia ipsius manifestè convincitur injustitiæ, adeoq; ejusdem pœnitentia nulla habenda est. Divinus Iudex talem absolutionis formam non ratificat, & Justitia Divina videns, quòd libertas hominis sit impedimento, quò minùs in corde falsi istius pœnitentis operetur, eaq; permittere nolit, ut vindictam de illius culpa sumat, revertitur in cor Dei, ibiq; officium resumat puniendi reum, culpæ obnoxium. Fratres mei, inculcat nobis D. Paulus, si nosmet ipsos dijudicaremus nos ipsos pro merito reatus plectendo, à Deo non judicaremur, minùs puniremur; sed quia ipsi nos judicare, nostra delicta vindicare detrectamus, æquitas exigit, ut Deus hoc nos corripiendi & castigandi officium in se suscipiat. Necessitatem istam Tertullianus fundari existimat in principio illo: *Omne factum sive bonum sive malum Deum habet debitorem*; bonum ut præmiet; malum ut puniat. Hinc requiritur, concludit idem Doctor, ut per pœnas temporales & austeritates rationi conformes aliquo modo compensetis æterna supplicia, quæ per scelera vestra aliàs in Deum admittis commiseruntis: *Temporali afflictione, non dicam frustratur, sed expungat æterna supplicia*. Vel ut clariùs loquamur: necesse est, ut per pœnas satisfactorias applicetis vobis merita Sanguinis, & fructus satisfactionum Servatoris nostri, Domini Jesu Christi.

Quapropter cum D. Augustino denuo vobis inclamo; non sufficit, dolere de peccatis, emendare vitam, confiteri peccata, exiguntur præterea opera pœnitentiæ satisfactoria: *Parum est, pœnitere, nisi pœnitentiam egeris; ad emen-*

danda enim crimina vox sola pœnitentis non sufficit: ingentia peccata non verba tantum sed opera querunt. ita S. Augustinus.

Veniamus nunc ad experientiam. Dicite mihi, num inter hos vel illos pœnitentes sæculi noveritis signa istius odii averſionis, istius odii vindictæ? an hîc advertatis ejusmodi castigationes, tamque rigidas animadverſiones?

Nonne potiùs copiosam hæc corrupta præſentis sæculi tempora conquerendi materiam subministrant, æque ac D Gregorio Nyſſeno, de ſuis olim lamentanti: *Nos pœnitentiam verbis pollicemur, factis verò nihil?* multa ostentamus folia, sed modicos exhibemus fructus. Verum quidem est, inquam, nos foliis gloriari, nos ſingulis menſibus, aut ſolemnioribus per annum feſtis Sanctorum inſtituere confeſſiones: sed quem in finem? Sancti docent, tales confeſſiones eſſe folia proſus inutilia, cùm actiones noſtræ demonſtrent, quod nequaquam ſimus præditi voluntate faciendi fructus pœnitentiæ, quales ſunt, orationes, jejunia, eleemoſynæ nobis injunctæ.

Domicellæ, matronæ iſtæ, quæ luſu non ſe recreant, sed occupando fatigant animum, & fortassis lucri intentione, quæ contra mentem mariti curam familiæ negligunt, noctes, diesq; chartarum foliis comburunt, nec raro cum notabili jactura bonorum, unde famulorum ſtipendia exolvenda, aut egenorum opificum debitæ mercedes, prolixo abhinc tempore contractæ, eſſent diluendæ. Dicite mihi; dominæ iſtæ eo jam pollent intelligendi acumine, que probè cognoscant, non unum duntaxat committi peccatum in modo vivendi ad eò a ſanctimonia Religionis Chriſtianæ remoto: in confeſſione proinde ſe de hoc accuſant, quis dubitet? ſi hoc fiat; poſt peractam confeſſionem

nem

nem refarcient temporis illius inutiliter deperditi jacturam, satisfacient irato Numini multarum precum recitatione, librorum asceticorum lectione, assiduâ Sacrarum, concionum frequentatione. Non, nec simile quidquam illæ in animum inducent cogitandum, quin potius lusum continuabunt, tempus tam malè, quàm antehac, impendent, nihilominus se jactitabunt, suam pœnitentiam ritè se consummâsse.

Personæ istæ mollitiei ac sensualitati penitus immerse, quæ tamdiu suo corpori litârunt in detrimentum & contemptum suæ animæ, satisfaciëntne aliquando offenso Deo per indictas sibi carnis austeritates, per mortificationes & jejunia? Quid de austeritatibus ingeritis? solum hoc verbum non sine terrore excipiunt, nequidem dimidiam horam suo detrahent somno.

Denique hi avari, ambitiosi, voluptuarii, quando exomologesin instituunt, num simul peccata sua expiant actionibus oppositis, quæ contrarientur eorùm vitiis? Nihil minùs. Ubi ergo sunt pœnitentiæ, quæ sponte assumuntur ad supplendas tot, tantasq; inordinationes? Ubi supplicia ordinata in vindictam tam enormium flagitiorum? O corruptionem morum nostrorum! O laxitatem horrendam à rigoribus primitivæ Ecclesiæ declinantem! Num sic abutamur pœnitentiâ? Quòd si hoc sit, proh Deum immortalem! quot arbores steriles, quot ficus infructuosæ in horto Ecclesiæ, quæ nihil proferunt præterquàm folia & apparentias fallaces pœnitentiæ, expectare debent Divinam maledictionem, per quam exsiccandæ, omni pietatis sensu & succu privandæ, erunt omni virtute, ac veri Christiani notis inanes, quò citiùs per fatales repentinæ mortis ictus, aut terribiles à Deo immissas desolationes exscindantur! *Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum!* Matth. 21, 19.

Abi

Abi infelix Christiane, à longo jam tempore singulis per annum mensibus confiteris: ubi sunt fructus tuæ pœnitentiæ? ubi sunt tuæ preces, tua jejunia, ubi mortificationes, austeritates tuis offensionibus commensurata?

II.
Punctum.

Assumo alteram rationem ab utilitate peccatoris petitam, quòd pœnitentia sanare conetur perverfos illius habitus, quibus ad malum abstrahitur, eique bonum quodammodo impossibile redditur.

Oecumenicum Concilium Tridentinum hoc prædicationis meæ objectum pertractans, probat necessitatem satisfactionis quadruplici ratione optimè fundatâ. Primò, quòd pœnitentia, prout jam diximus, debeat esse fructuosa. Secundò, quòd officium ipsius sit, uti etiam ostendimus, reparandi injuriam Deo irrogatam. Tertiò, quòd necessariò sit medicinalis. Quartò, quòd eidem incumbat renovare in nobis imaginem Christi Crucifixi.

Tertiæ rationi insisto, ac dico, Sacramentum Pœnitentiæ non solùm esse tribunal, ubi absolvitur pœnitens cum annexa tamen conditione pœnæ alicujus subeundæ, sed insuper institutum ad medelam infirmis animabus nostris adhibendam, ad tollendas debilitatis & languoris reliquias, quæ remisso quantumvis peccato animæ adhuc inhærent, eamque in periculum gravis relapsûs constituent.

Unde Concilium Tridentinum duo nobis digna consideratu proponit: primum, quòd in Sacramento Pœnitentiæ dolor qualiscunque, propositum licèt efficax à nobis conceptum perfectæ sanitati nos restituere non possit, seu obtinere integram peccatorum & completam remissionem sine copiosis lachrymis & afflictationibus: *Ad remissionem plenam & integram peccatorum sive magnis nostris flecto*

fletibus & laboribus pervenire nequaquam possumus. Quam ob causam Patres communiter Pœnitentiam appellârunt baptismum laboriosum.

Concilium dogmatis sui rationem producit desumptam ex infelicibus ac funestis effectibus post deletam culpam residuis. Quorum sunt duæ species, alii proveniunt ex parte Dei, alii ex parte peccatoris; hisce reliquiis omnino obviandum ad perfectam sanitatem consequendam, quod tamen aliter fieri nequit, quàm per satisfactiones rigidas ac pœnales. Sunt igitur istæ necessariae ad hoc, ut pœnitentia animæ reddatur verè medicinalis.

Peccatorum reliquæ respectu Dei sunt quidam languor & remissio cordis, vi cujus ille nobis eas non communicabit gratias, quas communicasset, si nunquam deliquissemus; ad minus, per rigorosam hanc pœnitentiam nostræ innocentæ jacturam non reparamus, nec ejusdem iram totaliter placamus.

Doctores istud nobis declarant per comparisonem patris aut Regis cujusdam, qui suis quidem ignoscunt, non tamen cum iisdem confestim tam familiariter agunt, ac antea consueverant, sed experimentum capere volunt, quid culpæ reus sit facturus. Hinc David exclamans petit: *Amplius lava me. Quid amplius quæris? pristinum meum decorem quero.* Desidero ô Domine, ut mea pœnitentia ex integro satisfaciat tuæ justitiæ, sicq; priorum gratiarum copiam denuò in me licet immeritum derivare digneris. *Si pœnitentia finitur, quærit S. Augustinus, quid relinquitur de venia? tam diu enim sustentatur à gratia, quam diu sustentatur à pœnitentia.*

Psal. 50. 46

Idem Sacrum Concilium nos instruit, quòd opera pœnalia & satisfactiones, de quibus loquimur sint propria

Pp

& effi-

& efficacia ad acquirendam sanitatem remedia, eoquod tollant malignos nostros habitus, peccatori etiam post destructam peccati naturam tanquam infausta & funesta ejus reliquia immanentes: *Haec satisfactoria poena medentur peccatorum reliquiis & vitiosos habitus tollunt.* Est Concilii aphorismus.

Necessarium proinde censet S. Hieronymus, ut anima agnoscens se carne circumdatam, per læsiones suarum noxarum transfossam, carnem ipsam penitus emortuam, omnino putrefactam, cui ferrum & ustiones debeant applicari pro recuperanda sanitate, constanter suum interpellet medicum, ab illo poscat: ure carnem meam, aperi plagas meas, amaris potionibus intercipe & exsicca omnes malignos humores, qui fons & origo malorum meorum existunt: ego sum, qui inordinate vivendo me læsi, sum ego pariter, qui vivendo medicè læsionem restaurem: *Mei vitii fuit, ut vulnerarer, doloris mei sit, ut postea sanitatem recuperarem; non Deus nostris cruciatibus pascitur, sed delictorum morbos medicamentis contrariis medetur.*

Vult ille, ut, qui se ei subtraxerunt per mundi hujus delicias, ad ipsum redeant per dolorem & amaritudinem carnis; ut qui antea sunt lapsi, seducti operibus illicitis, se denuò erigant abstinendo licitis & legitimis; ut plaga per superbiam inflicta sanetur per vitam humiliatam & abjectam.

Discursus hic est D. Gregorii, qui in quodam loco receptam post peccatum valetudinem ope pœnitentiæ comparat ulceri alicui in veterato; ad quod tria, ut ille observat, pro ejusdem sanitate integrarequiruntur necessaria. Primò, ulcus transfodi & aperiri debet. Secundò, pus exprimi. Tertio, emplastrum vel unguenta congrua appli-

applicari, opus est, quibus partes læsæ pristinae integritati restituantur. Contritio servit instar lanceolæ, quâ cor peccato inquinatum ac corruptum effodiatur: oris confessione & offensusarum declaratione pus foras emittitur; hoc tamen necdum sufficit, satisfactio enim curæ isti ultimam manum adhibere debet: *Tunc bene sanatum peccatorem cernimus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo constet.*

Quapropter Pacianus eos, qui confitentur, non tamen pro suis peccatis satisfaciunt per pœnas suis infirmitatibus proportionatas, comparat ægrotis symptomata quidem sua medico explicantibus, abniventibus deinde haurire amaritiam medicamenti sibi præscripti: vel etiam iis, qui plagas suas chirurgus detegunt, imò incisionem fieri permittunt, partes affectas ulceri proximas comprimi sustinent, ut nociva materia exinde possit derivari; at nolunt, ut vulneri pulvis inspergatur, emplastrum eidem admoveatur: *Plagas quidem aperiunt ac tumores medicis, sed admoniti, quæ apponenda sunt, negligunt, aut quæ bibenda fastidiunt.*

Ne imitemur modum hunc curandi à ratione tantoperè adhorrentem, adeoque excœcatum; sustineamus & sumamus remedia, ut obrineamus sanitatem; voluntariè subeamus in præsentis vita dolores pœnitentiæ salutare, ut in cœlesti beatitudine possideamus gaudium plenum, felicitatem æternam. Amen.

IV. IMPIUS MALE- DICTUS IN FINALI MORTIS SUÆ POE- NITENTIA.

*Vox clamantis in deserto : parate viam Domini.
Matth. 3. v. 3.*

CAusa fundamentalis ruinæ universalis totius prope humanæ gentis in catachysmo œcumenico à Divina Justitia immisso, fuit, teste S. Basilio Seleuciensi in admirabili illa descriptione, quam desuper composuit; quòd homines occasionem sibi à Deo ad agendam pœnitentiam concessam non aliter impenderint, nisi ad curandam cuticulam, & ut suaviùs profundo vitiorum somno indulgerent: *Ipsam opportunitatem pœnitentia in impietatis patrocinium convertebant.*

Ex quibus verba hæc bene consideranda: *Opportunitatem pœnitentia.* Pœnitentia æquè suum habet tempus, ac res quæcunque aliæ, sive respiciamus bonitatem Dei, quam, manus suas extendere, oportet, ad sublevandum peccatorem; sive intueamur peccatorem, qui auxilium Divinitus sibi submissum acceptare, & gratiæ cooperari debet.

Hodie contrarias impii & peccatoris partes tueri volo, quòd nimirum, si in vitiis obstinatus persistat, ac primùm in ultimo morbo, mortis suæ prodromo pœnitentiam agere quærat, tempus verè pœnitendi aptum non inveniat; &

quòd

quod omnium eorum, qui in malitia radicati, singulis ferè diebus in peccata mortalia labuntur, lapsi diutiùs iis immorantur, in mortis hora sera pœnitentia, quam moribundi non instituunt, sed recipiunt, non sit vera, ideòque inutilis; confessiones item istæ tamdiu protractæ, ferè semper etiam nullæ ac sacrilegæ fiant, ita ut si centum ex illo nefario reproborum grege inter ipsa licèt confessarii brachia expirent non tres sint, qui salutem consequantur.

Si rite probem veritatem hanc ad salutem adeò proficuum, quantumvis de se odiosam & fastidiis plenam, unicum assequor asylum, ubi peccator circumvallatus latet, cujus conversionem prosequor: & demonstratis jam Divinis maledictionibus vitam ipsius comitantibus, si ei modò ostendam, quod nè in morte sperare possit aliquid meliùs præterquam infortunia & miserias; compellam illum obedire voci D. Joannis, ut penitus se applicet ad præparandam viam Domini, & perversam suam vitam per feriam & sinceram conversionem emendandam.

En materiam pro Adventu nostro utilissimam, quis enim scit, an non plurium meorum Auditorum æterna salus à sermone isto dependeat. Peto igitur à vobis per merita Salvatoris, cujus vice & voce vos alloquor, attentionem omnino peculiarem, simulque obtestor, imploreis cum extraordinaria devotione gratias Sancti Spiritus per intercessionem Sacratissimæ Virginis. *Ave.*

Præsens, quam expono hodie, doctrina, pœnitentiam & confessiones ab homine jam moribundo, toto antecedentis vitæ decursu in peccato mortali habituato institutas, concernens, quasque coram Deo invalidas, saluti inutiles pronuntio, apparet tam austera & tædiosa iis, qui vitam suam juxta proprii sui genii placitum, distortam mundanæ

I.
Punctum.

danæ libertatis amiffim ordinant, ut me illius authorem prodere non aufim, nè in me infurgant, mihi que exprobrent, quòd facillimè homines condemnem. Rroborabo itaque doctrinam autoritate Ecclesiæ loquentis per ora Pontificum, Conciliorum ac celebriorum fuorum Doctorum.

Suppofita hac autoritate, credo, quòd explicatis jam fenfibus feu opinionibus noftræ Matris & eorum, penes quos eft magifterii dignitas in Chriftiana Religione, mihi permiferitis, duabus rationibus convincentibus demonftrare, quòd è cunctis peccatoribus (non autem intelligi velim, loqui de iis, qui ex fragilitate cadunt, mox iterum refurgunt, fed qui in malo inveterati, profundè radicati totum ferè fpatium fuæ vitæ in odio Dei tranfigere non reverentur) vix unius pœnitentia fit legitima, quæ recipiatur à Deo.

Primitiva Ecclefia adeò parum æftimabat ftatum conversionis in hora mortis affumptum, & habebat ejusmodi tardam pœnitentiam tam fufpectam, ut plurium fæculorum fpatio negandam judicaret communionem iis, qui in tali ftatu vitæ defungerentur.

Pro teftibus ad ftabiliendam hanc veritatem produco fummum Pontificem & Concilium. Innocentius I. in reſcripto ad Sanctum Exuperium Tholoſanum Archi-Præfulem dato, conſulentem, quid cum illis agendum, qui totum vitæ tempus, impudicitis impliciti, infumentes, fe in mortis articulo reconciliare vellent, declaravit: *Conſuetudo prior tenuit, ut concederetur pœnitentia, fed communio negaretur.*

Item Primum Concilium Aſelatense ab initio fæculi quarti celebratum ordinavit contra Donatiſtas, ut fidei defertores, qui in vita ſua de criminibus ſuis pœnitere
reſponſ-

tenuissent, at primùm in ultima hora vitæ ad S. Communionem adspirarent, non admitterentur: *Placuit, eis non dandam communionem, nisi reconvaluerint, & egerint fructus dignos Pœnitentiæ.*

S. Cyprianus testatur, se exactè hunc morem in Ecclesia sua observâsse, ejusq; rationem subnectit; *Nec dignus est in morte accipere solatium, qui non se cogitavit moriturum.* Ecce, quisnam fuerit Ecclesiæ sensus proximioribus Apostolorum temporibus, quoad doctrinam circa pœnitentiam in mortis angustiis institutam. Sera hæc pœnitentia peracta à moribundis Christianis, quos ipsa per opprobrium vocabat *Clinicos*, Christianos in lecto, apparuit illi in tantum suspecta, ac periculosa, ut iis prolixo tempore sacram conferre recusarit communionem.

Quamvis deinceps majori cum indulgentia respectu peccatorum agendum, sapientissimè decreverit, indulgendo illis in hora mortis viaticum, nihilominus semper tenuit, & ore celebriorum suorum Doctorum promulgari voluit, istam pœnitentiam sibi videri periculosissimam.

In cujus confirmationem quidnam efficacius afferri potest, quàm testimonium S. Augustini sic aliquando suos alloquentis? Ingenuè fateor vobis, fratres mei, quasi coram Deo constitutus, fateor, inquam, timorem, quo corripior. Scio quidem, peccatorem, qui nihil timet, deridere timorem meum, sed ridet in sui duntaxat perniciem & ruinam: *Dico in conspectu Dei timori vestro timorem meum.* Audite ergo, quæ profundè cordibus vestris imprimi velim: Siquis sui, Deiq; oblitus graviter in ejus legem deliquerit, per veram pœnitentiam pro delicto satisfecerit, & recepta Sacramentali absolutione, *bene postquam vixerit, sicut ante vivere debuit, indeq; mortem opte-*

petierit, non dubito, quin ad fruitionem Dei feliciter sit
admissus: Sed si quispiam gravi infirmitate oppressus deve-
nit ad extrema, tunc primùm sacris se expiari & provideri
curat, iisq; receptis diem claudit cum vita; etiamsi mini-
mè ipsi denegârim, quod expetit, non tamen præsumo,
talem bene mortuum: *Non vos fallo, non præsumo*; siquidem
peccatori tam arctis limitibus angustiato *pœnitentiam dare
possum, securitatem non possum*. Idcirco fratres mei certio-
rem & securiosam tenete viam, nolite joculari cum negotio
æternæ salutis vestræ. *Age pœnitentiam, dum sanus es, facil-
limè potes, Deo grata, tibiq; saluti est, tene certum, dimitte
incertum*.

Ut meam candidè mentem vobis aperiam, pergite alle-
gatus Doctor, valde dubito, ne & ipsa infirmi pœnitentia
infirmitatem contrahat; *pœnitentia, quæ ab infirmo petitur,
infirma est*; magnopere revereor, ne cum moribundo sita
mortua ac penitus infructuosa: *quæ à moriente tantum
petitur, timeo, ne ipsa moriatur*.

Sicut penes voluntatis vestræ stetit arbitrium, monet
S. Ambrosius in exhortatione de pœnitentia amplecten-
da, quod vos in peccati reatum induxit, ita penes vos sit,
quod vos à peccato denuò abducat; quòd si enim vestri
conversionem in extremitatem vitæ differre volueritis,
tempore infirmitatis, videtur ea mihi quàm maximè suspe-
cta; ratio suspicandi est: *Peccata te dimiserunt, non tu illa*.

Protestor coram vobis cum eâ sinceritate, quam qui-
vis habere tenetur, jam jam ad Deum, animâ in supremis
labris hærente, perrecturus; ita suos discipulos morti pro-
ximus allocutus fertur S. Hieronymus, ab Eusebio; prote-
stor, inquam, coram vobis omnibus in veritate, quòd *vix
de centum millibus hominum, unus, quorum mala fuit semper
vita, mereatur à Deo indulgentiam*. Nè

S. Hieron.
Epist. ad Da-
malum,

Ne jam spargere præsumatis, primum istius doctrinæ inventorem esse prædicatorem Jesuitam, sed potiùs Ambrosios, Augustinos, Hieronimos, aliòsque primavæ Ecclesiæ Patres arguite, quòd pœnitentiam impiorum mori incipientium reprobarint tanquam vanum, inane simulacrum, fraudulentam apparentiam pietatis & Religionis.

Nunquid prudentia dicitur, cuius in sua arte credendum; eùmque indigere consilio medicorum, qui non solum remedium compositionem, doses, sed etiam tempus, modum, quo sumenda sunt media, rescire cupit? nam si alieno, non præscripto tempore usurparet, medicina in venenum facillè degenerare, sanitatis loco mortem accelerare posset; pari modo Ecclesia, quæ omnium optinè caller Sacramentorum naturam, sancti item Theodidacti Patres contestantur unanimes, tempus vitæ ultimum iis propitium non esse, qui in peccato diu vixerunt obstinati ad recipienda illa Divina medicamina tunc corpore & animo infirmi recurrunt; & si peccatoribus moribundis ministrantur, magnum subesse periculum, nè citra ullam virtutem & efficaciam ipsis applicentur. Omnis itaque peccator, qui usque ad extremas temporis angustias suam confessionem ac conversionem procrastinat, peccat contra prudentiam in materia propriam salutem maximè concernente, seque conjicit in periculum abutendi sanctitate mysteriorum nostrorum.

Quod si his necdum verbis satis factum, & rescire affectatis, cuius fundamento innitatur Ecclesiæ & SS. Patrum iudicium, respondebo, ipsos niti testimonii manifestis utriusque, antiqui ac novi testamenti.

Q9

Jeremi-

Jerem. 13. 16.

Jeremiam audiamus seriò nos adhortantem: *Date Domino Deo vestro gloriam*, quam ei per peccata vestra subtraxistis, subtractam restituite mediante vera pœnitentia tempore congruo, *antequam contenebrescat*, & *antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos*, id est, sequendo interpretationem Origenis & S. Hieronymi, priusquam involvamini tenebris mortem præcedentibus, & pedes vestri offendant ad montes obscuros obitûs & excessus.

Ecclesi. 17. 26.

Num conceptus iste meliùs explicari potest quàm textu illo Ecclesiastici? *Non demoreris in errore impiorum*. Per Deum vos rogo, nè audiatis perniciosas impiorum maximas, qui millenas allegant veritates ad confirmandum unicum mendacium, dum dicunt, misericordiam Dei esse infinitam, Deum nolle mortem peccatoris, ei sufficere unicum suspirium, sola verbi illius unici protestatione: *peccavi*, contentum esse, & confessione paulò ante mortem peractâ propitiari: *similia vos minimè seducant; in partes vade seculi sancti*. Usurpate principia mundi sanctioris id est, congregationis Ecclesiæ. Mature,

Ibidem, v. 25.

v. 26.

tempore congruo, scilicet *ante mortem confitere*: sciatis enim, confessionem semianimis sapius coram Deo examinem, inutilem, rejectam fuisse; *à mortuo quasi nihil perit confessio*. Rectè proinde concludit Spiritus Sanctus. *Confiteberis vivens, vivus & sanus confideberis, laudabis Deum & gloriaberis in miserationibus illius*. Hæc non eò quidem collimant, ut confessio tempore infirmitatis sit tantquam mala prorsus tunc eliminanda: monet tamen hac Divina sua instructione Spiritus Sanctus: tempus istud gravibus peccatoribus non opportunum, & abusum, eoque tempore protelando confessionem, committi.

Ibidem.

An

An non piissimum etiam est monitum optimi nostri Magistri, caventis nobis in Evangelio, simulque jubentis orare. *Nè fiat fuga nostra in hyeme vel sabbatho*, tunc Matt. 24, 20°
nimirum, cum occasio fugiendi minus accommoda, viæ admodum difficiles, dies breviores sunt? id est, juxta communem interpretum expositionem vult Christus, ne expectemus ultinam vitæ nostræ ætatem, extremam senectutem, nec tempus, quo sibi de quiete prospiciendum, quod est mortis; si à peccato hîc nos abstrahere, iram Dei adhuc effugere volumus. *Orate, ut non fiat fuga vestra in hyeme vel sabbatho.*

Facto Fundamento tam solido per ipsum lapidem angularem, id est stabilitâ doctrinâ per autoritatem Divinam Christi Jesu, tam Ecclesiæ, quàm sanctorum, æquè facilitè vos convincere possumus per rationem.

Sensus sanus & experientia nos instruunt ad consequendum finem alicujus ex natura sua difficillimi negotii, cui remotam interponunt, idque impedire tentant hostes numerosi & potentes, de quo nullam habemus notitiam vel usum, nec unquam alias fuit pertractatum, necessarium esse studium & præparationem, alioquin successum felicem minimè sperandum esse. Atqui secundum commune sapientum omnium dictamen res est difficilima, bene mori; momentum est, à quo dependent universa, in quo cuncti hostes salutis ex tremas exerunt vires. nosque undique omnibus artibus, & omni possibili violentia aggrediuntur; denique negotium est, nunquam à nobis antehac peractum, siquidem non bina vice mori possumus. Hæc itaque ars artium bene sc. moriendi opus habet prolixo studio, multâ præparatione; consequenter, queunque non horret subire mortem citra

Qq 2

præ-

præviam, seriámque dispositionem, nec aliquem in hanc finem adhibet conatum, justam movet aliis suspicionem, ne infeliciter suo fato occubuerit, timendi.

Pro meliori declaratione præsentis discursûs, observetis cum S. Ambrosio, bestias inter hominésque istam intercedere differentiam, quod priores ducantur ab auctore naturæ, supplente defectum usûs rationis, in suis operationibus, easque uniformiter instituunt cum tali perfectione pro prima, quali pro ultima vice: avis ex. gr. prima statim vice nidum suum perfectè novit construere. Sed homo recepto à Deo rationis usu, vi cuius est scientiæ capax, se per usum & praxin successivè perficit; unde provenit, quòd omnes artes assignatum sibi tempus habeant, quo perdisci queant. Quantumvis præcellentî polleat ingenio & inclinatione ad pingendum v. g. juvenis hic pictor, qui prima in pictoria arte Fundamenta ponit; istamen non nisi telam cum suis coloribus maculabit; si mox ab initio nobile quoddam opus perficere, præsumat.

Quare ergo advertit idem S. Ambrosius, artes humiliores & faciliores studio indigeant & continua praxi, nihilominùs pauci reperiantur, qui earum notitiâ præstantes emineant; vos autem unico pene momento perdiscere velitis artem bene moriendi, quam sancti vix apprehendere se posse metuunt etiam post adhibitum totius vitæ studium? *Egregia res est, mortem condiscere.* O quàm res est magna & ardua, exclamat Seneca, quam rectè discere est ipsum bene mori, cuius scientiam non priùs quam usum capimus. *Semper discendum est, quod an sciamus, experiri non possumus,*

In me

In me, aiebat Romanorum sapientissimus ore cujusdam sophistæ, non aliam agnosco erga vitam obligationem, nisi, quòd suppeditarit mihi media, discendi artem bene moriendi.

Dicitum omninò Christianum. Verum est, quòd, cum præcipua Dei intentio, cum qua nos in hunc mundum introducit, sit, ut ex inde nos deducat, denique ad fruitionem felicitatis æternæ perducatur, unica nostra cura, & continua occupatio esse debeat, adinveniendi medium, quo finem istius itineris felicem fortiamur, unde bona & mala fors pendet æternitatis. Ecce totum & omne Sanctorum negotium moriendi diebus singulis, ut semel bene moriantur, sicut oportet. *Quotidie morimur.* 1. Cor. 15. 31.

Quidnam obsecro, Christus Dominus in suo Evangelio toties nobis inculcat, quàm assiduum hoc studium, continuam ad mortis luctam præparationem? An non omnes id exprimunt admirandæ ipsius parabolæ, loquentes de servis illis incessanti cura vigilias agentibus, ne inopino domini sui adventu præveniantur? *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum.* Luc. 12. 36.

De Virginibus prudentibus lampades accensas gestantibus, semper in occursum appropinquantis sponsi promptis & paratis? Conclusio omnium harum parollarum consistit in monitorio isto notabili epiphonemate: *Videte, vigilate & orate, nescitis enim, quando tempus sit:* Marc. 13. 33. quia hora est incerta.

Non legimus, quòd Christus unquam docuerit: *disponite vos, quando mors ventura est, sed, estote parati,* Luc. 18. 40. *quia, quâ horâ non putatis, Filius hominis veniet.* Nemo potest esse paratus, qui prius se non præparavit, nec tempus se præparandi coincidit cum tempore, quo jam pa-

ratus aliquis esse debet: in exemplo. Istud non est tempus disponendi ædæs, quæque in suo collocandi statu, indigesta in ordinem redigendi, cum dominus jam pulsavit fores, sibi que aperiri præcepit. Quando autem sit tempus illud, quo Deus nostras pulsavit fores, indicat S.

S. Grog. hom. 13. in Evang. Gregorius Magnus: *Pulsat Dominus, cum jam per aegritudinis molestias mortem vicinam esse designat.*

Considerate anxietates virginum fatuarum, earum cursus & recursus, obtestationes: *Date nobis de oleo vestro.*

Quamquam illæ non parum essent afflictæ, ac singularem erga sponsum contestatæ affectionem, repulsam nihilominus sunt passæ, & audire coguntur triste illud nuntium: *Nescio vos*, utpote non paratas debito tempore.

Hoc ipsum pluribus peccatoribus evenit ad mortis januam constitutis. Ah! suspirant illi, quam vehementer doleo, me tali non meliori modo vitam duxisse; O Deus! quibus rebus totam meam impendi vitam, quid cogitavi, quando de morte non cogitavi? deinde confugient ad Sacratissimam Virginem & Sanctos Dei, supplicabunt: *date nobis de oleo vestro.* Petitio quidem bona, sed sero nimum facta.

Neminem quidem judicare velim, non tamen asserere pertimesco, quòd, cum iudicio sapientium, æquè gentilium ac Christianorum, imò etiam auctore Christo, qui est prima veritas, ars moriendi opus habeat multo & magno studio, singulari & insigni dispositione: omnis homo, qui per vitæ suæ decursum ad ejus terminum se non reflexit, qualem cunque superveniente isto conatum ostendat, valde probabiliter in negotio tam arduo exitum infastum sit sortiturus.

Addite

Addite; si vobis placet, res quasdam tales ex natura esse, ut perfici nequeant sine prævia quadam dispositione, ex. gr. prærequiritur navis conducta, electus peritus navarchus, facta item esse provisio de biscœctis, panibus aliòve alimento, antequàm explicentur vela, & navis in mare de jiciatur, alioquin stultè ageret, qui diceret; tempestate ingruente conducemus bonum navis rectorem, consumptis alimentis imminente famis necessitate navigium mittemus ad littus, transverturi provisionem necessariam.

Antequàm castellum aliquis ab hostibus tueri præsumat, locus ipse suis fortalitiis cinctus, armis & alimentis sit copiosè instructus, necesse est; velle hæc omnia prorogare in adventum hostium, cùm hostiles machinæ jam admoveri incipiunt, est certam loci ruinam, sui que confusionem expectare.

Vele inire rationes admodùm graves & oppidò intricatas, unde tamen stabilitas aut destructio integræ alicujus familiæ dependet, priusquàm data & accepta ordinatè in computum sint deducta, idem est ac suæ causæ, suæque salutis adversarium agere.

Jam quæro, quid mors est aliud, nisi juxta Scripturam navigatio plena periculis, angustis limitibus arctatum mare seu fretum, per quod transeundum nobis ad portum felicitatis æternæ in medio tempestatum & turbium procellas concitantium horrendas, quas Divinus nobis Spiritus prælagisse visus? *Cùm irruerit super vos repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit.*

PRCV. I. 27.

Quid est aliud, quàm munimentum, ubi moriturus peccator se videt per arma Justitiæ Dei urgeri, à dæmonibus infestari, tot inimicis, quot peccatis circumfederali,

Luc. 19. 43. federi, quæ patravit: *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo.*

Est redditiō rationis exactissimæ, quam fieri erit possibile; siquidem respondere nos oportet coram Deo omniscio de omni oculorum nostrorum obtutu, uti etiam de minimo verbo otioso. *Redde rationem villicationis tue.*

Cur itaque non dicere ausim, quod minimè aliàs improbabile, aut de quo nullus obstupescere deberet, si denuntiarem, ex centum millibus, qui dicto modo alto mari se crediderint, qui arcis obsidionem sustinere præsumperint, aut rationem redere tentârint sine præmissa dispositione, vix unum fore, qui non esset periturus. Quare nunc videatur ad eò alienum, si Doctori Maximo D. Hieronymo subscribam sentienti, quòd ex centum millibus in malo radicatis peccatoribus, sine præviis ad mortem subeundam dispositionibus aut cogitationibus, etiamsi in ipso motis articulo conatum quendam adhibere videantur, vix unus sit reperiendus, qui non esset condemnandus?

Deut. 32. 7. 28. 29. *Gens absque consilio est, & sine prudentia; utinam saperent, & inteligerent, ac novissima providerent.* O generatio peccatorum maledicta, quandònam è veterno evigilabis ut saniora sentias & amplectaris, an tui ultimi finis non ulterius recordaberis? nunquid permissum mihi erit, in meum substituere locum perfectissimam Zelosorum prædicatorum ideam, vocem, inquam, quæ nemini adulari novit, Domini, videlicet, D. Joannem Baptistam: *Genimina viperarum, quis offendit vobis fugere à ventura ira, capitibus vestris jam jam imminente? Vana est & fallax spes, quæ specie longioris vitæ vos lactat & persuadet de die in diem procrastinare conversionem vestram:*

brachium

brachium Dei vindicis ad vos percutiendos jam est liberatum, securis insensibiliter incidit illarum infructuosarum arborum radicem: ne fiduciam concipiatis in pœnitentia sub mortis hora primum instituenda, sed nunc in præfenti. *facite fructus dignos pœnitentia.* Antequam Dominus ipse adveniat, seque vobis coram exhibeat, præparate vias eius permutationem morum & reformationem vitæ vestræ: *parate viam Domini:* ad cœlum erigite corda vestra, dum tempus habetis, corrigite perversos habitus vestros & inordinatos passionum motus componite: *rectas facite semitas ejus.*

Ibidem. v. 4.

Ibidem. v. 4.

Illis, qui ad imitationem impii reuertentur obedire voci Præcursoris D. Joannis, suamque pœnitentiam in mortis horam relegabunt, nil proderit, quodcumque egerint. Idem iterum repetô, quodque secunda ratione, priore magis fortiori & convincente, probare contendo.

Ad obtinendam veram in quocunque statu sive sanitate, sive infirmitate, tempore vitæ seu in articulo mortis, conversionem, necessaria est gratia ex parte Dei, & cooperatio ex parte hominis. Pro conversione verò extraordinaria, qualis est hominis in malo obdurati, per profundas & robustas habitum fibras in malitia radicati, requiritur gratia extraordinaria, itémque cooperatio extraordinaria.

III.
Punctum.

De via autem & modo communi loquendo, nec ad miracula recurrendo, non est ulla assecuratio, quod peccator moribundus sit præditus gratiâ extraordinariâ, nec, quod sit capax cooperationis extraordinariæ. Ergo credere fas est, quod peccator horam mortis expectans non instituat legitimam sui conversionem. Ipsi videtis necessitatem consequentiæ. Vis nobis argumenti istius de-

R r

pendet

pendet ex duplici veritate, quòd certum non sit, obstinatum ejusmodi peccatorem recipere gratiam extraordinariam, nec apparentia subfit, eundem capace[m] pro tunc existere cooperationis extraordinariæ.

Quoad primum membrum; certitudo ibi haberi nequit, nisi à Deo ei promissum fuerit, quòd extraordinariam sit illi laturus operam & assistentiam; atqui nihil de hac in tota Scriptura Sacra invenietur, nec credibile censetur, quòd per excessum suæ misericordiæ sit concessurus gratias extraordinarias morituro peccatori, qui ordinarias durante vitæ suæ decursu contempsit.

Dixerit non nemo, promississe Deum per Ezechielem: *In quacunq[ue] hora ingemuerit peccator, salvus erit.* Huic objectioni suppliciter respondeo: primo, istum textum in scriptura non exprimi, non haberi in nostra vulgari editione, non in originali Hebræo, non in Versione Septuaginta, nec in paraphrasi Chaldaica, neque in ulla versione, seu veteri seu nova.

Secundò, si ibi deprehendatur, intelligendum esse, toties, quoties ingemuerit, quò oportet modo. Opus proinde adhuc est gratiâ singulari, ut homo, qui alias in malitia sua gloriam quæsit, seriam ex toto corde penitentiam operetur: talem verò gratiam Deus nullib[us] promississe legitur.

E contrario tota Scriptura Sacra referta est comminationibus & derisionibus Divinis, quæ peccatorem in hora mortis terrebunt: *In interitu vestro ridebo vos, sper-*
Ibidem. v. 28. nam eos, qui me spreverunt, & subsannabo vos, invocabunt
me & non exaudiam; imò insultabit eorum miseriis non sine amaro sarcasmo: *Ubi sunt dii eorum, in quibus habebant fiduciam? surgant & opitulentur vobis,* Spes ergo pecca-

Deut. 32. v.
37, 38.

peccatorum, quam habent ad obtinendam à Deo finalem gratiam, unicà & nudâ sui accusatione: *peccavi*, est pessimè fundata.

S. Bernardus admirabilem super præsentis materia proponit discursum, qui eò plus habet roboris, quòd innitatur dictis S. Pauli.

In termino vitæ plerunque reperire non possumus, nisi id, quod per decursum vitæ collegimus; qui pauper vivit, moritur pauper: itaque peccator, qui vitæ suæ spatium consumpsit in odio Dei, ac rejecit Divina lumina & gratias, cumulavit infelicem sibi thesaurum Divinæ vindictæ: *Secundum duritiam tuam & impenitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ*, qui est dies mortis. *Rom. 2. 5.* Quid ergo tunc inveniet nisi gratiarum & auxiliorum efficacium loco derelictionem Dei, tenebras & desperationes extremas?

Vos autem animæ fideles quæ vivitis in timore Dei, & ex gratiis ab ipso oblati profectum capitis: in hora mortis securè sub protectione illius verè paternâ stabitis; tunc omnes illi scrupuli & inquietudines, timores seu anxietates, quibus modò velut aurum in igne a Deo purgamini, & quasi fræno in officio vestro coërcemini, evanescent, & ultima hæc hora erit hora luminis, dulcoris & lætitiæ. Nè metuatis mortis adventum vobis Dei nomine pollicetur, securitatem verbis ipsius, per Ecclesiasticum prolatis, præsto, quòd bene sit vobis futurum, auxilia & gratias abundanter vobis de cælo submissum iri: *Timentis Dominum bene erit in extremis*. *Eccl. 1. 13.* At in peccatorum Deo semper refractarium, in flagitiis suis totius vitæ decursu obduratum rigidum se ostendet iratum Numen in extremis: *Cor durum habebit malè in novissimo*. *Ibidem. 3. 27.*

R r 2

T u

Tu infelix, minatur S. Bernardus, inuenies istam Divinæ miserationis venam tibi penitus exsiccatam, quia ipsemet illam exhaustisti per continuum gratiarum abusum; *Evacuasti in te misericordiam.* Fructum operationum tuarum commedes, *mete, quot seminasti.* Tu in alium finem non laborasti, quàm ut ad iram provocares Deum, non seminasti nisi maledictionum opera: quomodo aliud sperare audes præter quàm maledictiones, fructus vindictæ Divinæ gratiarum peculiarium loco? *Mete quod seminasti.*

Sed quid, si in Prophetam quendam incidere contingeret, qui Dei nomine peccatori extraordinariam promitteret gratiam? promissum, inquam, hoc non sufficeret, nisi certitudinem simul adjiceret, quod ille sit cooperaturus gratiæ oblatæ. Postquàm is centies millies ipsam spreuit durante tempore suæ vitæ, facillè eandem pariter aspernabitur in vitæ suæ termino.

Deinde, eritne talis pro tunc in statu faciendi id quod exigit ista gratia? qualemcunque in se experitur motum, quamcunque instituat confessionem, recipiat communionem & extremam insuper unctionem, fundat licèt, quasvis preces præviè ante mortem, nisi ex toto corde suo ad Deum converterit, non desinit mori in peccato suo.

Porro ad cooperationem gratiæ, veramque sui ex cordis fundo prodeuntem conversionem, quatuor ei sunt necessaria, quæ valde ardua videntur in hoc statu, ubi ille versatur. Primò requiritur, ut simul & semel concipiat odium erga id omne, quod amavit, amorem habeat erga id omne, quod odit aut contempsit. Secundò, ut promittat, sed corde sincero non ficto, quòd velit fugere *finitati*

tati restitutus universa totaliter viua, quibus antehac in vitæ suæ cursu tam tenaciter effixus inhæsit. Tertio necesse est, ut integrè in confessione exprimat omnia sua peccata lethifera; quòd si adverteret defectum dispositionis præviæ, aut doloris, aut ob nimiam in peccata inclinationem verum se emendandi propositum defuisse in præcedentibus suis confessionibus, oporteret easdem repetere, & ingentem illum præteritorum delictorum numerum in memoriam revocare. Quarto, ut satis faciat, restituendo quod accepit alienum, reparando, injuriam, famæ vel honori sui proximi illatam, si est possibile.

Jam peto, ex gravioribus peccatoribus quotus quisque sit, qui hæc omnia ritè præstet, & præstiterit? Imo potius quero, quis ea moraliter præstare possit? Animus absorptus, exteritus malis imminentibus, ægritudine dejectus, doloribus excruciatum num capax erit eliciendi omnes istos heroicis actus, seque iis tam fortiter alligandi?

Ab experientia discimus quotidiana, animam nostram in tantum dependere ab organis corporeis, ut & ipsa infirmari & debilitari videatur cum corpore, nec quidquam operari posse citra extremam difficultatem. Vix quandoque vires suppetunt ad pronuntiandam vel unicam Orationem Dominicam, & agrè sustinemus audire duntaxat de Deo nobis loquentes. Quomodo jam potestis exigere, ut homo corpore & animo fractus confessionem generalem à 20 annis sibi necessariam instituat, siquidem à totidem annis vitam suam non correxit, peccatum suum non deseruit? Estne possibile, ut omnes circumstantias peccati debitas exponat, aded sibi sit præsens, ut media adinveniat omnibus, quoscunque injustè læsit,

satis faciendi? Certè fieri nequit, hominem exhaustum viribus, mente turbatum, exagitatam ab iis, qui coram illo sæculi negotia tractant, posse dictis obligationibus satis facere.

Credite mihi, dictum est cujusdam Sancti Patris, peccatorem in mortis angustiis conclusum, omnino se habere belluarum instar in venatorum retia incidentium; etiam si istæ se commoveant, semet feriendo defatigent, nil nisi risum in venatore causant, sic peccator mortis laqueis constrictus, lachrymas fundit, edit suspiria, seque affligit, etiam de quibusdam se accusat culpis, plures exprimere non amplius valet, suum malum accumulatur; jam quieti paululum indulgere permittitur, mox proflus impotens efficitur.

Quis inde fructus, quò hæc omnia tendunt? ad risum diabolo effusum procurandum, videnti prædam interceptam, laqueis minimè se extricaturam: *Cadant in retiaculo ejus peccatores.*

Imò si faciat, quidquid potest, nõnne Deus contentus erit? Omnino, infamis hic nil boni durante totius vite spatio operari nequit, & hæc impotentia sufficiens apud Deum excusatio erit? Aliena bona involavit, quæ non restituit; inimicitias fovit immortales, necdum se reconciliari petit; nescit ipse, quid dicat juxta propriam suam confessionem dum confitetur; & Deus contentus erit?

Quis dixit, vel unde scitis, quod faciat ille omnia, quæ potest? An non credam faciliùs, quòd, sicut sibi delicatus iste blandiebatur vivens, ita pariter blandiatur adhuc moriens?

Præter

157 II Præter hæc, cur semper malè & voluntariè vivendo se in eum coniecit statum, in quo non possit bene mori, ut advertit S. Basilius: *Per malum suum nolle perdidit suum bonum posse.*

Si Deus mihi revelaret, crastinâ me omnem amissuram memoriæ facultatem, ideoque moneri juberet, ut hodie animum sacra exomologesi expiarem; quam si nihilominus in crastinam differrem, eoquod confidendi obligationem non agnoscam, nisi id, quod memoriæ occurreret, nonne ipse culpæ arguendus essem? Clericus qui suum breviarium in flammâ conjiceret, nè quotidie recitare deberet, num non semper reprehensibilis foret? Cur peccator iste Deum non requisivit, quando eum inventiendi copiam habuit? quare non confessus est, cum integrè licuit? Deus ipsi revelavit per Prophetarum oracula, per Ecclesiæ doctrinam, tempus infirmitatis & necis non esse aptum ad veram sui conversionem, nihilominus hoc tempus sponte elegit: impotentia illius proinde omnem culpâ vacare possit?

334 Credam adhuc, quod si in tali extremitate positus reperiret confessarium doctum & pium, multum tunc adjutum iri in evolvenda sua conscientia, & ponendis actibus necessariis; sed permittet Deus, ut incidat in rudem negligentem confessarium. Fortassis ipsius consanguinei falso amicitia & timoris motivo, nè ægrotum in majorem animi consternationem inducant, persuasi, confessarium advocare negligent; quando is integris sensibus & ratione pollet; aut, quod majorem saperet crudelitatem, in ea erunt apprehensione, ne æger ad bona malè parva restituenda inducatur, seu ad redimenda elemosynis sua delicta obligetur, cubile bene clausum observabunt, omnem

nem

nem posituri remoram, quò minus salubres consilarii vel confessarii accessum lucrari queant.

Tandem ipsimet non negabitis, quòd peccator in ægritudine vel morte constitutus eisdem reueat habitus, quibus sanus præditus fuit: ideòque homo avaritiæ deditus deliciis immerfus, ambitione elatus, & qui non alias in mente tenet imagines, nec alias involuntate inclinationes præter eas, quæ ab antequis illis passionibus sunt relictæ, moriturus non habet habitus amoris Dei, spei bonorum cœlestium, timoris pœnarum æternarum. Qua ratione itaque iudicatis, fieri posse, ut actus eliciat iste tam contrarios sibi, quos in praxin nunquam deduxit, actus sc. fidei, spei & Charitatis? novit quidem, quid sint, iis tamen minimè est assuetus. Si cordis ipsius fundum liceret vobis intueri, cerneretis talem adhuc esse, qualis ante fuit in vita, moritur avarus, ambitiosus, voluptuarius.

En paradigma stupendum Scriptura nobis suppeditat. Abimelech homo erat totus inebriatus mero gloriæ mundanæ, ac ullus alius unquam fuit: animosè is perfracto urbis cujusdam muro appropinquat, vi locum obsessum expugnaturus: eodem tempore fœmina quædam fragmen saxi in caput dejicit istius heròis, quo eum lethali vulnere cruentat. Cùm hic meritò ad Deum recurrere, ultima vitæ suæ instantia meditationi æternitatis deberet consecrare, nil moriturus somniabat aliud quàm sanus, gloriæ sc. humanæ vanitatem: cur, ait ille, posteritas Abimelecho exprobrare ausit vel possit, quòd imbellis fœminæ manu fuerit interemptus? O! tanta contumelia meum tot laureis coronatum caput non infamet. Confestim armigerum suum adesse jubet, cui imperat: *Evagina gladium & percutite me.*

Judic. 9. 34.

Ah! in-

Ah! infelix, exclamat D. Chrysoſtomus, cur extremum tamque pretioſum vitæ tuæ momentum tam fatuis curis, conceptibus impertinentibus conſumis? *Jam jam moriturus hæc cogitas? miſer extremam horam ineptiis conſumis?* Num in mortis puncto, non de alio cogitare lubet, quàm de honoris ſubitò evaneſcentis puncto, & punctum ſalutis aternæ, ut inane ſomnium negligis? & *in puncto mortis punctum honoris cogitas?*

Fervebat infanus ambitione, talis moritur, qualis vixit. Aſpiciſſe in furorem & rabiem actum Theophilum Græcorum Imperatorem, qui diem ſibi fatalem clauſit, manibus ſuis propemodum emortuis verſando caput recenti perfulum cruore pauperis Theophobi hostis ſui, quem decollari juſſit. Loco reconciliationis incundæ cum Deo, agere capit de vindicta. Audite preces, quas in agone fudit: ego non ampliùs quidem Theophilus ero, ſed nec Theophobus ulterius Theophobus erit: in quo vixit, pariter extinctus eſt odio.

Miraculum eſſet, obſervat S. Bernardus ſi arbor ſemper in occalum proclivis rueret verſus ortum. *Rami noſtri opera noſtra, habitus noſtri, itémque conſuetudines ſunt rami noſtri penitus ad peccatum inclinati: ſi ergo perverſos iſtos habitus non corrigamus, certò cademus, & peribimus in peccatis: In peccatis veſtris moriemini.* Joan. 8. 21.

Evidenter igitur demoſtravi autoritate Chriſti, Eccleſiæ, & Sanctorum, rationibus item ſatis efficaciſſimis, quòd, niſi tempeſtivè ſtudeamus arti bene moriendi, elicitis quibuſcumque in mortis articulo actibus, infelici ſimus fato defuncturi. Oſtendi, nullam ſubefſe certitudinem, nec ullam ſalutis apparentiam iſis aſſurgere peccatoribus, qui in extremam mortis horam ſuam differunt con-

versionem. Ah! Vivè Deus, in novissimo Judicii die contra omnes istos in malo obduratos peccatores huius mei Sermoni assistentes insurgam, propugnaturus coram summo tribunali, me eosdem veritatis istius tam necessariæ omnino convicisse.

Quid est, quodnam huic tam claro discursui possint opponere? quòd sequeretur, plures Catholicorum condemnandos; quod ultro concedimus & è cathedra sæpius jam promulgavimus. Sed Deus nos non misit in hunc mundum ad nos damnandos: & istud verissimum est; credimus enim ut fidei articulum, quòd omnes velit fieri salvos, dummodò etiam ipsi velimus. Intuitu copiosæ redemptionis sui Filii nos quidem abstraxit de perditionis massa, & sedulo cooperari nos oportet oblatis ab ipso gratiis. Sanguis iste tam liberaliter ex hac Cruce promans clamat non vindictam, sed salutem nostram, quam ardentè sitit Numen; omnes Crucifixi plagæ sunt totidem ora, quibus idem alta voce intonat. Sed necessaria est applicatio meritorum sanguinis & mortis istius per veram quandam Pœnitentiam faciendâ. Ideo, fratres mei, pro avertendâ damnatione vestra ordinavit Deus, ut nunc tanti momenti veritas ista exponeretur, ac vobis largitur media & gratias ad conversionem vestram necessarias. Utique vos in hoc mundo non posuit cum intentione vos damnandi, sed nec eo fine in mundum misit, ut impudici, vindicativi, vagæ Religionis sectarii sitis. Mutate vitam opportunâ, quâ fruimini, horâ, agite pœnitentiam, quando oportet; & recipiet Deus hanc vestram pœnitentiam, quam remunerabit gloria æterna, Amen.

IMPI-

IMPIUS MALE-
DICTUS IN SUA
MORTE.

Vae vobis viri impii, qui dereliquistis legem Domini . . . si mortuis fueritis, in maledictione erit pars vestra. Eccli. 41. v. 11. 12.

Nem Tragædiæ attendere nos jubet D. Chry-
sostomus, si judicare velimus, num Rex iste,
qui tam splendido & magnifico apparatu supra
theatrum se sistit, sit è numero felicium futurus; siqui-
dem contigit non rarò, ut, qui in scenis prioribus in trium-
phali curru eminebat sublimis, laureis devinctus, inter
lætas victoriarum acclamationes apparebat gloriosus, in
ultimo demum actu inglorius sine corona & sceptro, sine
regiis insignibus, omni majestate exutus, è contra ferro,
carenis onustus manibus carnificis ignominiosè in victi-
mam immolandus, fuerit consignatus. Antequam,
innuit hic S. Pater in favorem prosperitatis peccatoris
pronuntiemus, priùs considerandam qualiratem mortis
adventuræ; ut cognoscamus veram aut falsam ejusdem
felicitatem, expectandus extremus vitæ terminus, mor-
tis hora.

Etiam si impium non produxissem, eumque probaf-
sem à Deo maledictum in suis bonis. in suo honore, in
suis liberis, in sua prosperitate & adversitate: quàmvis
non ostendissem, intellectum ipsius excecaturum, & vo-

Iustitiam perverſam, quòd gemat ſub dira ſuarum paſſio-
num tyrannide, in maligna ſua conſcientia vivam cir-
cumferat inferni imaginem; quòd maledictus in ſua fide,
maledictus in ſua ſpe & in ſua pœnitentia: ſufficeret ad
cognoscendam infauſtam illius fortem, demonſtraſſe,
mortem ejus peſſimam, cum Divino Spiritu denuntiàſſe
imminentem eidem in morte Divinam maledictionem.

Eccli. 41. v. *Vae vobis viri impij . . . ſi mortui fueritis, in maledictione*
11. 12. *erit pars veſtra.*

Vidi, teſtatur Jeremias Propheta Deum iratum ſub
Jerem. 30. 23. horrendo ſchemate: *Ecce turbo Domini furor egrediens,*
procella ruens in capite impiorum conquieſcet. Eodem
tempore, idem addit, audivi vocem Dei docentis horam,
Ibid. v. 24. quâ prædictæ minæ ſint ipſo opere ad implendæ: *In no-
viſſimo dierum intelligetis ea.*

DIVISIO. Si bene perpendamus turbinem iſtum, peccatorem
mortis in anguſtiis poſitum involventem, inveniemus
eum è duplici infortunio combinatum, quod mortem
Pſal. 33. 22. ipſius miſſerimam reddit. Dei iudicio: *Mors peccatorum*
peſſima. Primum eſt, adventus repentinæ mortis, quæ
illos perturbat ac confundit. Alterum infortunium eſt
triftitia, horror quidam, quo frequenter in deſperationis
barathrum præcipites aguntur. En binas ſermonis huius
partes. Imploremus gratiam S. Spiritûs, ut eò melius
perſpiciamus, ſimulque evitemus iſtud malum. *Ave*
Maria.

I. Revocate, quæſo in memoriam veſtram, quod pro
Punctum, Fundamento deſerviat præſenti diſcurſui, horribiles vi-
delicet comminationes, quas toties Deus in Scriptura
peccatoribus intentat, eos feriendo repentina morte,
Job, 34. 20. *ſubito morientur, & in media nocte turbabuntur populi, &*
periran-

pertransibunt: ait Job, de tempore nimirum in æternitate. Dormiunt illi, ut idem advertit suaviter in sinu fallacis prosperitatis, *ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt*, è lecto ad lethum, è mensa ad sepulchrum, è delitiis ad cruciatus æternos. Improvisò item notat Zacharias, apparebit & *Dominus Deus super eos videbitur*, manu sua vibrabit hastam eà velocitate, quâ fulmen nubibus excutitur: *Exibit ut fulgur jaculum ejus*. Talem quoque suum fore, adventum prædixit Christus fulguris instar in instanti procedentis ab oriente ad occasum.

Job, 21. 23.

Zachar. 9. 14.

Quæ frequentius in Evangelio nobis inculcantur, quàm malignorum fervorum inopinato dominorum suorum adventu oppressorum exempla? quàm fatuarum virginum, quæ, non præviè accensis lampadibus, altum indormientes turpiter sponsi convivio sunt exclusæ? Verissimum omnino est, quòd in incertitudine casum mortis nostræ sit certitudo aliqua. Nescio, quandònam vos moriemini, sed bene novi, quòd si moriamini in peccato, subito vos morituros: *subito morientur*. Nec scio, quo mortis genere vita vestra sit finienda; me tamen minimè latet, si fueritis negligentes & frigidi in servitio Divino finem vitæ præ foribus futurum, cum de eo minimè cogitatis, *Qua hora non putatis, filius hominis veniet*.

Luc. 12. 40.

Mors ista subitanea oritur ex duplici capite. Primò ex eo, quòd peccatores per tam prolixam criminum summè enormium continuationem provocârunt odium ec furorem Dei contra seipsos. Percutit eos, indicat Scriptura non qualicumque sed hostili ictu: *plaga inimici percussit te*. Deus hic, cujus spreverunt bonitatem, *excitatus est tanquam dormiens*, è somno admodum profundo, quo liga-

Jerem. 30. 14.

Psal. 77. 65.

tum continebat ipsius patientia, *tanquam potens crapulatus à vino, & percussit inimicos suos in posteriora*, quæ ei obvertere audebant, notat Palmista Regius; à tergo illos aggreditur, quò minùs prævideri vel evitari queat ictus, morte sc. præviè non cogitatâ.

Comparatio communis est, quam tamen magni æstimo utpote desumptam è Sacræ Scripturæ promptuario. Notabilis est differentia inter modum colligendi messem, & eum, quo milites agros devastare solent. Idem adhibet discrimen Deus erga electos & erga reprobos. De bonis commentatur Job: *Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo.* Longè aliter procedi solet in impios, improvise opprimuntur illi: *Non pascam vos, quod moritur, moriatur, & quod succiditur succidatur*, minatur Deus ore Zachariæ.

Secunda ratio subitanæ istius oppressionis desumitur ex parte peccatorum mortem nunquam præ oculis habentium: *Non est respectus morti eorum.* Hinc mirum non est, semper ipsis imprævisam accidere.

Job. 5. 26.
Zach. 11. 9.
Psal. 74. 4.

Roborata jam Christiana hac veritate, assero, magnam esse miseriam peccatoribus in malo obstinatis, morte subitanea corripì, ob duas rationes: primò, quia insperata hæc invasio in tantum eos conturbat, ut facultatibus suis prorsus stupefactis uti nequeat, & omnis aliquando ipsis notitia interclutatur. Secundò, etsi aliqua relinquatur, adeo tamen turbatur ista cognitio, ut ad aliud non deserviat, quam ad miserabiles illos constituendos.

Tempestas etsi semper ait importuna, nunquam tamen magis metuenda, quam si omnem navarchi providentiam præcurando in momento cælum, terramque inquietat, ventus inexpectatus unico ictu malum proster-

nit,

nit, vela lacerat, funes rumpit; ubi inopinati fluctus impetu remon rectoris manibus eripitur: an non clarè videris merissimam in navi miserorum horum remigum confusionem ac confusam deordinationem, hortantur in se quidem mutuo, ad nil proficiunt, potiùs se impediunt, ubique impingunt: nauclerus suum curat officium, præcipit, præcepta nemo exequitur. Proh! quid mali eos adeò infestat? tempestatis non prævisæ irruptio,

Quodnam animos nostros tantis terroribus complet, quàm incendium in medio tenebrôsæ noctis exortum? È profundo somno detrepente experrectus vides lucentibus flammis proximum parietem depasci, grassari ulteriùs lectum tuum jam jam obsidere: è lecto confestim te proripis, totus turbatus, nec portam, nec fenestram, quibus evadas, invenire potes, in propria tua domo tibi effodis sepulchrum; quòcunque incedas, interitum præsentem incurris.

Placétne adhuc aliam confusionis & turbarum spectare tragœdiam? Imaginamini captum ab hostibus oppidum tempore, quo incolæ profundo sepulti somno nocturnis cadentium & cæsorum clamoribus excitantur, quando audire & videre coguntur hostem jam intra pomeriî ambitum sævientem, cujus necdum propriorem adventum suspicabantur.

Quò hæc omnia collimant nisi ad exprimendam mortis reptoborum imaginem? Tempestas est, Salomone attestante in proverbiiis & quidem subitanea: *Eùm irru- Prov. 1. 27.*
erit (super vos) repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit. Homicidium est clancularium, ut eam describere videtur S. Paulus: *ipsi enim diùgenter scitis, I. Thef. 5. 2.*
quia dies Domini sicut fur in nocte, ita veniet. Tunc, cum
sibi

fibi persuadebunt, dulci se frui pace, nihil apparere finitri, versari se in optimo juventutis suæ vigore, sanitatem nunquam fuisse in majori robore, nec in meliori complexione: *Cum dixerint. pax & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus. . & non effugient.* Quando vanam & insanam concipient fiduciam, Deus, quem sibi reddiderunt adversarium, subito illos aggredietur, morte inopinâ damnabit.

Mors peccatorum juxta Ezechielis vaticinium est depraedatio urbis interceptæ: *Veniam ad quiescentes, habitantesque securè.* S. Joannes in Apocalypsi ipsam nominat assassinium, latrocinium ex insidiis commissum: *Veniam ad te tanquam fur, & nescis, qua hora veniam ad te.* Jam cum Philone Hebræo affirmo: *Casus subitanei hebetant mentem,* cogitationes perturbant, rationis usum intercludunt: & consequenter, cum peccatorum mors in Scriptura S exprimitur per similitudines repentinæ tempestatis, insperatæ occupationis obsessæ urbis occultæ cædis, hanc eos sanè quàm maximè perturbare, rationem eorum confundere, necesse est. O Deus! qua ratione anima adeò turbata, angustata, à se penitus abalienata habere possit tantam animi libertatem, ut suam conscientiam disponat, salutis suæ negotia in certum ordinem redigat, de quibus antea per vitæ suæ decursum cogitare non libuit? voluntas ad peccatum odio & detestatione prosequendum moveri nequit, nisi intellectus illi proponat horrorem, difformitatem vitæ; intellectus verò est confusus & impeditus ob accidentarios casus subitanè immixtos, quò minus debite applicari, suoque munere fungi queat. *Illuc rapitur tota intentio mentis, ubi tota est vis doloris,* observat S. Augustinus.

Experi-

Experientia nos docet peccatores in dictis angustiis positos non aliud animo agitare, quàm malum, quod premit ipsos in corpore. Aliquoties curiositate permotus quæsi ex hominibus ab aquæ fundo retractis, cui submersi hærebant, quid pro tunc cogitarent, num se Deo commendarent, num illud, *peccavi*, pronuntiarent: è pluribus accepi, se in ejuscemodi statu nec Deum cogitasse, nec se de peccato accusasse, magnitudine mali impendentis præoccupatos, & anxiam curam inveniendi medium, quo in securitatem salvi emergant.

Pœna est ordinaria, animadvertit D. Augustinus, quam Deus peccatoribus infligit, ut qui Dei in vita recordari noluerunt, in vitæ termino ejus recordari non possint; *Hac animadversione percutitur impius, ut moriens obliviscatur sui, qui dum viveret, oblitus est Dei.* Accedit, quod accidentia quandoque sint adeò repentina, ut ne cogitationem quidem formandi ullam, indulgeant tempus: ictus u. g. pugionis cor perterebrantis, globus sclopeti per cerebrum trajectus.

Quot novimus homines, qui se de viridi juventutis suæ flore jactabant, ideòque omnem curandæ suæ conscientie anxietatem deponentes insperatò apoplexiâ tacti fuerunt, quæ simul & semel omnis loquelæ & rationis usum profus ademit?

Impius iste, cujus nomini parco, vesperi quopiam ad mensam considens cum suis sociis & combibonibus, postquam rebus etiam Divinis illudere non reveritus, famam, honorem proximi involare, plures Fescenninos jocos discursibus immiscere ausus, totus repente in vultu immutari, pallorem induere, mox ruborem, aliòque colores assumere cepit: oculi in capite notari, insuetæ con-

T e

vulsio-

vaſiones horridam oris faciem repræſentare: demum de
 menta in terram procumbit, catarrho propemodum ſuf-
 focatus; tota familia in ſtuporem rapitur, domus confu-
 ſione impletur, mulier desperat, parvuli inclamant, ſervi
 currunt, aliqui ſacerdotem, alii medicum advocaturi.
 Ambo eodem tempore conveniunt; medicus accedit, in
 pulſu criſin morbi exploraturus; ut ſymptomatum vehe-
 mentiam advertit, mox ſe retrahit, ægrum morti devotum
 denuntiat. Curio agi jam de æterna ſalute moribundi
 conſpicatus, lectulo decumbentis inclinatus alta voce in-
 gemant: memento Dei, Domine memento Dei. Sed
 heu! ſerò nimis, debuiſſet enim meminiffe, cum ſe me-
 lius habuiſſet. Manus junge mi Domine, inclamat pres-
 byter, oculos aperi, aut aliud mihi ſignum præbeas; an
 non petis à me tuorum delictorum vinculis exſolvi? uni-
 cum profer verbulum. Elicias actum fidei & contritio-
 nis, petecorde ſaltem à Deo peccatorum veniam: mortuo
 loqueris. Tempus adhuc ſuppetit pro exercendo actu
 fidei & amoris Dei. An novit hic, quid iſti actus ſint?
 eſi intelligeret, neſciret tamen quomodo eos uſurpare,
 oporteret. Sacerdos denique, cum nullum verbum, nec
 geſtum, neque ullum aliud ſignum poſſe exprimi ſpera-
 ret, accipit breviarium, flexis genibus ſolitas animæ re-
 commendationes recitare cepit.

Huc jam animam, aures, oculos advertite; intelli-
 getis, ſingula verba in ſacris illis precibus contenta toti-
 dem ſubminiſtrare argumenta, quibus confundatur, &
 condemnetur impius jam moriturus. *Proſciſcere anima
 Chriſtiana in nomine Patris, qui creavit te, in nomine Filii,
 qui redemit te, in nomine S. Spiritus, qui te ſanctificavit.
 Anima Chriſtiana; quid loqueris? Ubi ergo ſunt nota
 Chriſti-*

Christianæ Religionis? An non baptismalem characterem infamavit, juramenta in ingressu Ecclesiæ solenni formâ deposita, Deoque facta millies sacrilegè violavit? Nónne decurrentis vitæ spatio obedivit Sathanæ, acquievit passionibus carnis, mundi idolo - Iatra factus? *Anima Christiana*, quæ Turcarum ritibus vixit, loquebatur Atheorum more, mysteriis Divinis illusit, Deum non aliâ nisi linguâ professus blasphemâ, nesciit doctrinas Evangelicas in alium finem, quàm ut contemneret.

Annima Christiana, quid dicis? ah longè felicior hic foret, si habuisset animam Saraceni, Mauri, imò bestix. Num vis, ut jam exeat in nomine Creatoris, quem sprevit, Redemptoris, quem Crucifixit, Spiritûs Sancti quem contristari non destitit? visne ipsam emigrare, sed quò deveniet: Conspicatur illa supra caput Deum tonantem, & fulminibus terrentem, infra infernum diductis latè faucibus avidè prædæ inhiantem, circa lectum undique dæmones insidiantes. *Respice Domine super hunc famulum tuum remissionem omnium peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem.* Sic prosequitur cæptas preces facer mystes. Ah! nónne scitur contrarium? Num latere possunt tenaces peccati laquei, quibus miser iste constrictus, perversi habitus in quibus ferme computruit? A pluribus jam annis constat, quòd nunquam, nisi propter salvandam externam apparentiam, aut mundanos oculos decipiendos, sit confessus, absque hoc, quòd alienum restituerit unquam, aut se cum inimico reconciliârit, vel aliud signum veræ conversionis exhibuerit. Erat iste ex ea hominum colluvie, qui sibi blandiuntur ob spem, in hora mortis nuda Confessione: *peccavi, se salvandos.* In-
terea tamen moritur hic per modum bestix sine cogni-

tione & sine ullo iudicio. Quæ ergo præsumptio subest, acceptandum illum à Deo pro vero pœnitente? *Miserere gemituum & lachrymarum ejus*, suscipe ipsius pœnitentiam: quam pœnitentiam? hanc impius nunquam egit, homo erat lepidi humoris, mensæ socius, inimicus Crucis qui non alii Deo litabat quàm suo ventri. Allegantur hîc lachrymæ, quas non profudit ille, nisi eas expresserint odium, furor, cùm se de suis hostibus vindicare, aut infamiam suorum desideriorum finem assequi non valuit.

Hodie sit in pace locus ejus. Quomodo ista petitio justificari potest? quid ipsi cum pace, qui vitam semper duxit ut implacabilis Dei hostis, quem mors prævertit, arma manibus excussit, qui in corde suo perpetui belli fovit consilia? qui omnibus pacem inire sollicitantibus, aut saltem armistitium cum Deo suo perpetuum persuadere volentibus illudit, jam beata sorte amicorum Dei perfruatur? continuò degens inter sectarios Babylonis recipiatur inter incolas sacrae Jerosolymæ? Non, nequaquam. Ratio, fides, tot. Scriptura unanimes se hîc opponunt.

Relictis igitur precibus, quas Ecclesia legitimis suis liberis prælegendas ordinavit, sic abeuntem reprobi compellemus animam: Egrederere immunda anima, egredere anima de Epicuri grege, anima carni immerisa, terræ affixa, Deo exosa; desere corpus, quod turpi vitiorum tuorum corruptelâ polluisti, excede hoc mundo, quo fuisti abusa. Exi hinc in nomine Dei Patris, quem habuisti ut tuum hostem; in nomine Filii, quem crudeliter es persecuta; in nomine Spiritus Sancti cui tanto tempore obstinatè resististi. Abi in nomine Creatoris, cui tenetis redere rationem de cunctis malè collocatis vitæ tuæ momentis;

mentis; in nomine Redemptoris, qui profusum à se tibi exprobrabit cruorem, pedibus à te conculcatum; in nomine Spiritus Sanctificantis, conquerentis abusum gratiarum, quas tam indignè dilapidasti.

Discede denique, tempus quippe adest, quo jam Divinae justitiæ satis faciendum, quo sistendus es coram eo, quem offendisti, non est ille idolum ex ære conflatum, sed omnipotens, Deus fortis, & scelerum vindex. *Hodie in furore locus tuus*: perge ad judicem hodie, quem senties in causa tua implacabilem; jam nunc incipe infelicem tuam æternitatem prægustare.

O! si Deus apperiret sacerdotis hujus oculos, videret is eo tempore quo frustra SS. Angelorum & Patronorum suffragia imploraret: *succurrite Angeli, subvenite Sancti &c.* dæmonum ingentem turmam in cubile irruere, struentium animæ miseri peccatoris insidias, qui vixit ut reprobus, jam moritur ut damnatus.

Audire videor quendam me fugillantem: pater scias paucissimos reperiri, qui tam repentino extinguantur fato; hæc sunt accidentia, quæ nobis exponis, de raro contingentibus. Objectioni huic tripliciter respondeo. Primò, non inficior, esse accidentia; idcirco tibi & mihi facile obvenire possunt, quòd si unicus meorum Auditorum hoc mortis genere defungi deberet, omnes meritò haberemus causam nobis cavendi. Secundò, omnem hominem dico, ejuscemodi casibus quandoque obnoxium esse: *Omnis homo cum casu suo ambulet*, notat S. Augustinus. Tertiò, dicta accidentia tam rara & remota non sunt, ut probabilissimum non sit, quin plures è meorum Auditorum cætu subitaneo tali fato sint abstrahendi. Dummodò quis triginta aut quadraginta annorum cur-

sum mente peragraret, ad eos, quos antehac nōsser, se de-
 flectendo, deprehenderet hunc in prælio occisum, alium
 assassinio interemptum, istum undis suffocatum, illum
 apoplexiâ obrutum, aliquos in lectulo lethum reperisse.
 Sed replicabis, fortassis tam inopinatò non moriar. Fortè
 sic morieris, mi frater, audi Chrysostomum: *Cogita, quòd
 de anima deliberas, non de equo, quem tam incerto casui
 objicere non tentares.*

Adhæc, loquens de subitanea morte per hanc no-
 lim intelligi catarrhos tantùm suffocativos, symptomata
 improvisa, aliâve morborum similia accidentia: siquidem
 mors peccatorum ordinaria, quantum vis diuturnam sub-
 sequatur infirmitatem, semper iis accidit immatura juxta
 D. Gregorii Magni expositionem: *Quantumcunque serò
 de hac vita tollantur impii, subito & repente tolluntur, cu-
 jus rationem mox annectit: subitaneum est homini, de quo
 non ante cogitavit, sed peccatores mortem nunquam co-
 gitant.* Avarus iste non cogitat, quàm breve sit suum
 iter, pro quo ingens adeò sibi corradit viaticum: hic
 ambitiosus honoris aurum captans, eoque in altum se
 erigit, ut oculos ejus sepulchrum subterfugiat: voluptua-
 tium illud carnis suæ mancipium corpori adeò tenaciter
 adglutinatur, ac si esset immortale: vindicativus quis-
 piam, qui in corde suo inimicitias nutrit perpetuas, non
 meminit se moriturum; cùm Spiritus Sanctus Ecclesia-
 stici ore nos instruat, solam mortis cogitationem omnem
 se vindicandi flammam mox extincturam. *Memento no-
 vissimorum, & desine inimicari.* Omnes peccatores isti
 talem instituunt vitam, unde satis colliges, penitus
 mortis esse inimemores. Quocunque proinde tempore
 fores

Eccli, 28. 6.

fores pulsarit, ipsos præoccupabit, cum veniat hora iis prorsus inexpectata; qualemcunque illa assumat faciem, non tamen agnoscentes illi, nec agnoscere unquam laborantes, turbantur, & terrentur.

Jam pro altera ratione dico, quòd turbata hæc cognitio ad aliud nil deserviat, quàm ad oppressum peccatorem majoribus adhuc malis involvendum: sicut enim perturbatus oculos longè aliter intuetur objecta, quàm sunt, ita peccatores mortis adventu confusi & perterriti decipiuntur in cognitione Dei aut in cognitione sui.

Timor judiciorum Dei, horror inferorum, aspectus æternitatis flammis furoris Divini succensæ, cujus rigorem jam prægustant: exprobratio ingratitude illorum, & abusus continuus cœlestium gratiarum; hæc omnia confestim dum subeunt mentem moribundi, intellectum invertunt, rationem impediunt in tantum, ut Deum non ampliùs agnoscat, cujus miserationes semper sunt infinitæ, & incomparabili excessu transcendunt omnem omnino omnium peccatorum malitiam.

Sicut is in obscuritate suarum passionum non agnoscebat nisi Dei misericordiam, unde sumebat ansam liberius peccandi, sic non perspicit in turbatissimo hoc rerum statu aliud præter justitiam, necis horrores, quibus in desperationis abyssum dejiciatur.

Testes produco monomachos, seu duellistas Gallia nostræ, qui visi sunt desperatè mori, mordere terram, præ furore & rabie spumare, evomere suas animas cum excommunicato suo sanguine non sine maledictis sibi mutuò intentatis.

Testis sit & ille, nobili prosapia ortus, Archias nomine, de quo S. Gregorius Nyssenus scribit, quòd protrahendo

trahendo diutiùs suum Baptismum, suamque confessionem, infeliciter præventus à suis hostibus, pluribus lethælibus plagis petitus, fuerit repertus in tristi quadam solitudine, Sibi item revelatum refert eximius iste Præsul, Archiam vulneratum, omni ope destitutum lamentabili voce exclamasse: *Montes & silva baptizate me, rupes date gratiam Dei mei, quam cheu! toties, tamdiu contempsi,*

Inde in furorem actum sibi ipsi maledixisse dictis de-
spiratione plenis: morere Archia, morere, à Deo tuo derelictæ, postquam tam prolixo tempore restitisti ipsius gratiæ, justum est, ut funesta cadas victima justitiæ post blasphematam ejusdem misericordiam: *has miserabiles voces edens miserè vitam finivit.* Videtis ergo peccatorem hunc ob imminentem mortem adeò turbatum, ut Deum totius bonitatis compelleret tanquam Deum sine clementia, & prorsus inexorabilem.

Sunt alii, qui in medio suæ perturbationis falluntur circa cognitionem sui, se vendentes pro aliis, quam reverà existant; blandiuntur sibi in suis nequitis, eoquòd sint membra confraternitatis Sacri Rosarii, multis annis gestarint Scapulare; sed non student illi rescindere contractus suos usurarios, resarcire damnum aliis illatum, in gratiam redire cum suo adversario. Solent recitare, *Salve Regina*, aliàsque devotas preces, quas memoriæ mandarunt, nolunt tamen seriò se applicare ad instituendam legitimam exomologesin, ad ferenda remedia tot malis laboranti suæ conscientiæ.

Circumstantes sic morientem conspicientes, tam speciosum apparatus demirantur, beatum illum pronuntiant. Longè aliter S. Augustinus judicat: *O si in-
 tus videres, quæ tibi videtur bona (mors) pessima est.* O si
 lice-

liceret pro tunc intueri peccatoris hujus conscientiam, deprehenderetis eam plenam vitiis, quæ nunquam ritè confessus, cerneretis cor ipsius adhuc peccati visco illigatum, quod nunquam ferè detestatus fuit. Si Deus vestros aperiret oculos, adverteretis istum hominem in sui agnitione per ignorantiam crassam & affectatam esse delusum; preces fundit cum Antiocho pares, sed pari item modo in infernum deportandus: *Vides foris jacentem in lecto, sed non vides intus raptum ad gehennam,*

Hi sunt peccatores illi, qui per inopinæ mortis irruptionem animo consternati, a quod inferos deplorant sibi in ultima hora cum vita occidisse justitiæ solem; *Justitia lu-* Sap. 5. 6.
men non luxit nobis. Iterum queruntur: *In malignitate* Ibidem. 7. 13.
nostra consumpti sumus.

Quis modò, Charissimi Auditores, vester sensus, quid censetis de morte subitanea? De morte, inquam, quæ in uno instanti vos rapit & ad tribunal Dei trahit sine ulla prævia ad id dispositione; de morte, quæ in momento animam vestram in manus dæmonum consignat; de morte, quæ vos, animùmque vestrum tantis perturbationum fluctibus obruit, ut vobis veram Dei & vestri cognitionem eximat? num talis mors non justum vobis incutiat metum?

Per Deum obtestor, maturo tempore in ordinem redigamus statum conscientie nostræ, ne istis perplexitatum tenebris aliquando involvamus: *Date Domino Deo gloriam* (vestræ conversionis) *antequam contenebrescat* (sol gratiæ & justitiæ) & *antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos*, matris horrendos. Jerem. 13. 16.

Declaratâ perturbatâ impii sic præoccupati confusione, spectare nunc lubeat mœstitiâ & horrorem in qui-

II.
Punctum,

bus animam suam exspuit. Portio hæc est à Deo affigenda nata iis peccatoribus, qui in peccato pervicaces, fraudulentæ dulcedine prosperitatis vitiosæ fascinari se permittunt, in continua Dei oblivione vitam transigunt. *Con-*

Amos. 8. 10.

vertam, minatur Deus per Prophetam Amos, *festivitates vestras in luctum, & omnia cantica vestra in planctum, ... & ponam novissima quasi diem amarum.* Per Jeremiam pariter intentat minas, quod peccatorem moribundum invisere, eique propinare velit calicem furoris sui ebibendum us-

Jerem. 25. 15.

que ad fecem: *Sume calicem vini furoris hujus de manu meâ.*

Tristitia hæc peccatoris in extremis constituti in duabus potissimum rebus consistit. Primò in visione multitudinis hostium innumeræ contra se in armis. Secundò in derelictione generali & universali, in qua se deprehendit. Tempus non suppetit, ut diutiùs me hîc detineam. Amos Propheta elegantem angustia istius paucis verbis affert expressionem, inducendo hominem per viam, quâ truculentus occurrit leo, incedentem; qui mox reversus, frustra tamen aliud inquit iter, utpote à bestiis æquè furiosis obsessum: *Quomodo si fugiat vir à facie leonis & occurrat ei ursus: & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber.* Mors ex uno latere leonis instar premit peccatorum istum, exacerbata & irritata contra ipsum, inquit Job, omnia illius bona tam corporis quàm fortunæ abligurit.

Amos. 5. 19.

Ex alio latere justitia imminet Divina instar crudelis ursæ, cui catuli abstracti, inquirens & insequens rapto-rem ad eum perdendum, suoque aeterno furori in victimam implacabilem immolandum. Eodem temporis momento propria item conscientia miserum rodit &

confu-

consumit uti vipera, ob oculos ponendo infinitum prope numerum enormium ab ipso patratum scelerum. O malorum omnium extremum! ô malum sine ullius solatii levamine! quod nullam consolationem nec in cœlo nec in terra, nec in natura, nec in gratia, nec apud Deum nec apud homines reperire potest! O mors peccatoris, quid de te enunciabo, nisi quod mala tua transcendant omnes meos conceptus, desint mihi verba ad explicandam infelicitatem tuam! Vide jam qualem fortiantur terminum dies isti in hoc mundo fortunati, vide quod se extendant confinia falsæ prosperitatis sæculi.

O Domine, exclamat Jeremias; *Diem hominis non desideravi, tu scis!* diem, qui cum splendore crepusculi matutini oritur, nocte moritur; diem dolosæ mutabilitati obnoxium, cujus aurora tam venusta, meridies tam rutilans, vesper, adeo horribilis. O quàm longè gratiorem exambio diem Dei, qui initium orditur à vespere afflictionis & pœnitentiæ, finem sortitur felicissimum in lumine vitæ æternæ. Jerem. 17.16.

An cogitatis, peccatorem hunc moribundum, de quo hætenus nobis sermo, esse phantasma confictum vel ideam Platonis imaginariam? Minimè; eorum plures numerantur inter Christianos. Quis ergo erit iste, qui tali modo præventus, turbatus, dolore irremediabili afflictus morietur? Aperiam sincerè id sine fraude à sacris literis edoctus.

Hic peccator, qui suam de die in diem procrastinat conversionem, subitanea morte extinguetur. Patet è Divinæ veritatis oraculo: *Nè tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Eccli. 5. 2.

U u 2

Hic

340 *Impius Infelix, Maledictus &c.*

Hic Veneris' alumnus, qui agrè fert, suas corripilidines, concionatorum monitis illudit, pari fortuita necis facto oecumbet. *Viro, qui corripientem dura cervice*

PROV. 29, 1. *contemnit, repentinus ei superveniet interitus.*

Omnes isti inimici Crucis, delitiis ebrui, pœnitentiam fugientes, qui vivere quærunt in mundanis voluptatibus, suffocabuntur in aquis amaritudinis. Deus est, qui hanc veritatem sua roborat autoritate: *Ponam novissima vestra, quasi diem amarum & plenum absynthii.* Corda illa obstinata & indurata infelici diæ vitæ claudent catastrophe. *Cor durum habebit malè in novissimo.* Vel ut Syriacus vertit: *cor durum, malus fiet finis ejus.*

Ah fratres mei, vos contestor, hæc itaque animo pensate; evitate istam Dei maledictionem, præparate vos ad mortem, ut ea vobis sit transibus, quo rectâ pertingatis ad gloriosam in cœlis æternitatem. *Amen.*

IMPIUS

IMPIUS CON- VERSUS IN IN- FERNQ.

Convertentur peccatores in infernum, omnes gentes, quæ obliviscuntur Deum. Psalm 9. vers. 18.

Ecce, quæ nam vobis imminet conversio, quæ jure vos in stuporem rapit, cum sit admiranda in omnibus suis circumstantiis. Primò, ratione temporis; siquidem impius morte subitanea sublatus, non amplius versatur in via salutis, in statu merendi, consequenter etiam est in capax se convertendi. Secundò, ob qualitatè loci, quomodo enim ille se convertet *in inferno, ubi nulla est redemptio, nec spes ullius gratiæ*? Teriò, propter causam; quia hæc conversio non est effectus misericordiæ sed justitiæ & iræ Dei. Denique ob consequentia ad istam conversionem, quæ sunt omnia mala imaginabilia.

Notant præterea Interpretes citatum thema, non esse votum vel appreciationem, sed imprecationem Davidis contra peccatores, quæ deprecatur is, ut reprobi, qui terga Deo obvertentes se ad mundum converterunt, relicto Creatore creaturis adhæserunt, avertantur, aliquando, & ejiciantur è mundo & creaturis per mortem, & perditis omnibus convertantur, id est ad Deum redeant etiam inviti, ad considerandam incessanter justitiam,

ejusque vindictas, ad intuendum per omnem æternitatem id, quod amiserunt, Deum sc. supremum bonum.

Pfal. 9. 18. *Convertantur peccatores in infernum.* Quòd si igitur omnes istius Adventus sermones, item omnes piarum animarum preces impium convertere non potuerunt, en totaliter modò conversum in inferno. Erat ille, ut nòstis, homo temporì & sæculi genio accomodatus, nunc est homo æternitatis: excœcatus erat in cognitione sui, carnis delitiis immersus & juratus pœnitentiæ hostis; amodò reperit in densissimis inferorum tenebris horrenda lumina, quæ ei ad oculum demonstrabunt perfectam Dei ac sui cognitionem; suspirat & gemit, ac continuam agit pœnitentiam; cui Scriptura S. sequens perhibet testimonium: *Pœnitentiam agentes, & præ angustia Spiritus gementes.*

Sap. 5. 3.

Qualis conversio! Erat olim spiritus vagus, volaticus, qui ne uno quidem momento eidem cogitationi insistere prævaluit, ut se feriò reflecteret supra res alterius sæculi. Nunc in inferno profundâ absorptus est contemplatione, manetque penitus defixus in consideratione æterna boni immensi, cujus, Deo perduto, jacturam subiit. Nullam is unquam patietur distractionem, advertit Cajetanus: *Detinebitur intellectus damnatorum ad considerandum, & voluntas ad detestandum.*

An non perfectè conversus meretur dici, qui semper Deum animo volvit, qui Paradisi cœlestis nunquam obliviscitur, qui mundum execratur, carnis & sensuum illiciiis maledicit, cui in summo sunt horrore sæculi divitiæ? *ad considerandum, est ad detestandum.*

DIVISIO.

Metamorphosin & conversionem istam maledictam revoco ad tria capita principalia, in quæ pariter sequens

quens se extender discursus. Primò ad tenacem hanc & continuam mentis ac voluntatis applicationem, per quam considerationi Dei affigitur, quem antehac vix cogitabat unquam. Secundò, ad vivacem istam & claram cognitionem sui ipsius cum pœnitentiæ suorum peccatorum dolorifica conjunctam. Tertiò, ad statum, in quo versatur non voluptatum ampliùs, sed pœnalitatum infinitarum. Ut autem materiam præsentem pro ratione suæ dignitatis & utilitatis, tali modo pertractemus, quo maledicta peccatoris conversio apud inferos deservire queat veræ ac fructuosæ conversioni peccatorum super terram, imploremus opem Divini Spiritûs per suffragium Sacratissimæ Dei parentis. *Ave.*

Propheta Ezechiel nobis declarare volens iram Domini Dei exercituum ad sumendam de suis hostibus vindictam se accingentis, illum nobis exhibet sub Figura speculi è crystallo horribili; *Aspectus crystallo horribilis* Quid Ezechiel vitro hoc repræsentare intendit? conformiùs loqueretur sequens aliorum Prophetarum ideas, asserendo, Deum sibi visum esse, confidentem in throno flammarum globis succenso; *Thronus ejus flamma ignis: aut quasi ignis constans, ignis consumens*, seu nubis instar vastæ fulgetris gravidæ in tonitrua & fulmina jam jam erumpentis: quæ omnia videntur magis apposita ad exprimendum Deum iratum, quam speculum crystallo. Quod majorem nobis movet admirationem, & prædicatum *horribilis* crystallo attributum: dicitur enim crystallo diaphana, splendida, non æquè horribilis, formidabilis. Mysterium nobis hic Propheta detegere cogitat, quòd nimirum Deus condemnaturus peccatorem, animæ ipsius fundo imprimere soleat certam quandam sui ideam
quæ

I.
Punctum.
Ezech. 1. 22.

quæ sit instar speculi crystallini ac luminis terribilis, in quo & per quod clarè cogatur intueri in omnibus temporum vicissitudinibus, & æternitate, summum bonum, quod amisit, Deo amisso.

Quemadmodum felicitas essentialis Beatorum in duobus consistit: primò, in hoc, quòd mediante pretioso illo instrumento, seu lumine gloriæ elevet Deus ipsorum intellectum, ut eum videant facie ad faciem, & intuitive cognoscant thesauros ac decora infinita Divinæ bonitatis. Secundò, in hoc, quòd eorum voluntas per amorem cum gaudio fruatur suavitate Dei. Sic etiam summa tormentorum & apex infelicitatis damnatorum est, primò, quòd horrificum lumen & infausta scientia, quam habent de summo bono, quo se spoliatos agnoscunt, communicet illis cognitionem aliquam abstractivam loci celestis, quo sunt dejecti, ac gaudii infiniti, quod per omnem æternitatem fuissent possessuri. Secundò, quòd concipiant odium sociatum cum dolore contra se, & contra omneid, quod ad ipsos spectat.

Psal. 9. 18.

Conversio hæc impij in inferno, quam Psalmista per modum execrationis volebat eidem, & omnibus peccatoribus simili pervicaciâ obduratis: *Convertantur peccatores in infernum, omnes gentes, quæ obliviscuntur Deum, originem suam trahit ab ortu terribilis illius luminis, convertantur.*

Domine, quia miseri mortales isti claudunt oculos, né decor & pulchritudo Divinæ tuæ perfectionis eos perstringat; quoniam tantam tibi irrogare contumeliam non erubescunt, ut tibi dorsum obvertere, seque convertere audent ad creaturas, quas contemplantur & adorant; cum sint tam arcto vinculo amoris bonis creatis adstricti,

adstricti, ut medium in præsentia vita non occurrat perversos convertendi ad hoc, ut inquirant suum infinitum bonum; quandoquidem tuæ inspirationis, motus tui interni, tuæque sollicitationes, & omnia alia, quæ Præcones sacri tuo nomine iis promulgant, ad meliorem revocare frugem, & ad te redire, nequeunt compellere: Domine idcirco avelle ipsos per mortis falcem ab omnibus istis creaturis, subtrahe animabus his idololatrias omnes illarum falsas Divinitates, saltem ut in inferno se convertant ad te, compelle, ut nunquam non pondus justissimæ iræ tuæ considerent: *Convertantur peccatores in infernum*: cogantur suammet æternam oculis inspicere confusionem, Majestatem illam infinitam, quam contempserunt, bonitatem immensam, quam offenderunt, fontem inexhaustum bonorum omnium, quem possessioni nihili prætulerunt, *convertantur peccatores.*

Huc item respexisse videtur Daniel, differendo de discrimine eorum, qui resurgent in novissimo, judicii die. Postquam pronuntiavit bonos resuscitandos ad vitam æternam, de malis subjunxit: *Evigilabunt alii in opprobrium, ut videant semper*; id est visione permanenti, constante & invariabili boni supremi deperditæ, mali extremi infligti, quod sustinent, omniumque tristium ac funestorum objectorum cognitione, quæ juxta Cajetani sensum constituit magnam damnatorum pœnam; *detinebitur intellectus ad considerandum, & voluntas ad detestandum.* Alligabitur vis intellectiva ad eò forti & arcto actualis cogitationis vinculo, ut ne momento quidem eximi inde possit ad liberè respirandum.

Quænam ergo conversio istius impii? stupidus hic & carnalis homo non respiciebat aliud præter terram, ju-

X x

giter

Luc. 16. 3.

giter erat occupatus spectandis suis palatiis, & dibus voluptuariis; pretiosa sua mobilia, aurum, gemmas fallaces divitias colebat ut idola, à quibus proinde fasciatus nec locum, nec tempus habuit cœlestes thesauros contemplandi: at nunc suam faciem continuò cœlo affixam continet, unde se exclusum gemit; *Elevans oculos suos cum esset in tormentis.* Vagus & mobilis ille genius, qui ne momento quidem suas cogitationes colligere & collectas propriæ salutis procurandæ impendere poterat nec instituere unicam reflexionem ad bona æterna à Deo sibi promissa: homo iste, qui mox in iocos & lannas effusus, cum de lege Dei cogitanda aliquid suggereretur, qui nullum sibi otium audiendæ concioni indulgit: is jam altæ in profundo inferni deditus speculationi, per omnes temporum differentias, per æternitatem interminabilem assiduâ Deum mente verfabitur, paradisi obliviscetur nunquam, manebit constanter absorptus in perpetua meditatione, quæ exhibebit ipsi ex una parte vanitatem & nihilum terrenarum divitiarum, temporalium honorum & dignitatum, fluxarum, voluptatum, quas tanto cum ardore fuerat insectatus, quas tam intensâ animi in eas propensione possederat; & ex altera parte repræsentabit majestatem & excellentiam infiniti, sui summi boni, ac ultimi finis, verbo, Dei sui, quem toties despexit; *detinebitur intellectus.* Videtis ne itaque hunc in Plutonis Academia contemplativum discipulum, qui Deum, Cœlum pro meditationis suæ objecto continuo habet, nullam distractionem admittit? Transeamus ad alterum punctum.

II.
Punctum.
Isa. 26. 2.

Cognitio sui ipsius est iusta & rigida vindicta, quam Propheta Isaias de peccatoribus obstinatis adhuc sumendam expetebat: *Dominè exaltetur manus tua & non videant, videant & confundantur.* Fac

Fac ô magne Deus, ut brachii tui potentia per ruinam & interitum te contemnentium, glorificetur: ipsorum supplicium sit, ut videant, simulque non videant. Quid autem non videant? sicut beati in cœlo ope luminis gloriæ intuitivè vident splendorem domûs tuæ, & inestimabiles Divinitatis tuæ thesauros: sed videant funestam imaginem, quæ indefinenter iis repræsentet causam & materiam confusionum, rabiei, furoris illorum æterni. *Videant & confundantur.*

Quis dabit mihi pferatam & eloquentiam S. Joannis Chrysostomi, ut cum eodem dicam; *Tunc aperientur oculi tunc auferetur velamen.* ^{Ibidem.} Quis unquam sibi persuasisset, quòd in tenebrosa inferorum regione, in caligine & umbra mortis oculi falsorum Christianorum amore proprio excæcati, carnis, aliarumque passionum deordinatis motibus obscurati, essent illustrandi, ad clarè tunc & continuò inspiciendum id, quòd nunquam respicere antehac dignabantur? *Tunc velamen malitiæ*, sunt verba D. Petri, quo mundus suorum vultus cooperuit, auferetur: tunc nominales isti Christiani cum tristitiæ extremæ horrere ^{1. Pet. II, 16.} intelligent differentiam inter tempus & æternitatem, inter summum, increatum bonum, & bona fallacia, caduca & peritura. Videbunt, prædicatores rationabiliter inclamare: *Momentaneum est, quòd delectat, æternum, quòd cruciat.* Agnoscent, quàm facilè potuissent salvari, quòd Deus sinceram in corde conceperit intentionem ipsos cœlesti beatitudine præmiandi, quòd vixerint in eodem cum electis Ecclesiæ corpore, iisdem Sacramentorum alimentis enutriti, quòd pares acceperint gratias, imò efficaciores motus potentiores senserint, quàm plures prædestinatorum myriades; quòd si voluissent se confere

constanter ad conciones quadragesimales, verbum De extra dubium suum effectum esset consecutum; si prædicatoribus, generalem confessionem consulentibus obtemperâssent, si obicem hunc è medio tollere, occurrentes difficultates perfringere laborâssent, cœlestis paradisi possessores fuissent constituti; quòd Deus multis millenis vicibus occasionem capillatam ultro obtulerit, propriam operandi salutem; quoque infinities plus curæ, ac majorem animi applicationem adhibuerint pro saltatione, venatione, vel alia relaxatione, imò pro ludicra scena adornanda, quàm pro obtinenda felicitate sempiterna.

Impius iste damnatus manifestè perspiciet se per regenerationem sui baptismi trensisse in jus Filii Dei adoptivi, unaque jus adeptum ad possessionem hæreditatis cœlestis; in ingressu Ecclesiæ se accessisse, ut S. Paulus loquitur, ad montem sanctum Sion, & in lapidem vivum supernæ Hierosolymæ aptatum esse: videbit inter spissas tenebras, in quibus sepeliendus, Crucem quandam &

Matth. 23. 37 Hostias, inde vocem suas ferientem aures percipiet: *Quoties volui, & noluisti?*

Id eveniet, docet S. Augustinus, mediante horrendo illo lumine, quod Deus peccatoris animo infundet ad penitiùs se introspicendum Psalmistæ Regii testimonio:

Ps. 49. 21: *Arguam te, & statuam contra faciem tuam.*

Habuiſti miser vehementes & scelestas de te ipſo complacentias, quia teipſum minimè noveras; sed in inferno te intueberis in tui odium & execrationem: *Quia te non videns placuiſti tibi, displicebis & mihi & tibi; mihi cum judicaberis, tibi cum ardebis.* Videbis fœditatem tuam, non ut corrigas, sed ut erubescas confusione æternâ.

Scitote, scribit S. Bernardos, à nullo alio, quàm proprio oculo spectatore tam dirè excruciamdum esse damnatum

narum; Nullus de tanta numerositate spectantium molestior oculus suo cuique. Non erit in cælo, nec in terra, imò neque apud inferos aspectus, quem magis subterfugere conabitur reprobus, quàm suum proprium. Intellectus ipsius noctis licet perpetuæ tenebris involutus, nihilominus tantum luminis hauriet, quo incessanter se contueatur, quis & qualis sit intimè penetret; *Non latent tenebræ vel seipsas, se vident, quæ aliud non vident.*

O Deus! exclamat S. Bernardus, quàm malè apud inferos collocati sunt damnati; isti mendaciis totaliter dediti, quique ob odium & contemptum veritatis interierunt, torrenti cuidam veritatum perpetuo exponentur, illorum animas etsi invitas inundanti, ut cognoscant id, quod fuerunt, & quod modò sunt: *O quàm malè locati sunt damnati! utique torrenti huic directæ æquitatis & huic lumini propalata veritatis oppositi.*

Non poterunt oculos avertere vel claudere, nec se ipsos excæcare; anima enim à suo corpore abstracta, omni materiâ libera, unde suas mutuabat phantasmatum species & à quibus olim decepta, non ampliùs usurpare valebit dissimulationes, sive fictiones: *Non est sanè jam tunc, quòd aut veritatem dissimulet ratio, aut rationis intuitum anima declinet membris avulsa corporis, sed veritatem meridianâ luce clariorem intuebitur & confitebitur.*

Quapropter Tertullianus in suo tractatu de anima tradidit; *Quod à Deo est, velari ratio & conscientia, non tam extinguatur, quàm obscuratur ad tempus.* Veritas creata & revelata extenuari & obfuscarî potest, non autem penitus elidi & opprimi: *potest enim obumbrari, quia non Deus est; extinguî non potest, quia à Deo est.* Veritas igitur æquè naturalis ac supernaturalis animæ corpori unitæ

communicata, in hac vita malè habetur, suprimitur, phantasmatis corporeis propemodùm sepelitur, mundi illusionibus ferè extinguitur, in alterâ tamen vitâ suam reperit libertatem, animam collustrat, & efficaciter convincit: *bonum in anima à malo oppressum, quâ datur, radiat inventa libertate.* Videte itaque impium hunc, qui nolebat tantum sibi spatii indulgere, quo examinis scrutinio subjiceret suam conscientiam, sed avertit inde cogitationes nè in peccatorum suorum incurreret notitiam: nunc cernere cogitur indefinenter hanc conscientiam sibi ob oculos ponentem multitudinem delictorum, ac enormitatem suorum flagitiorum: continuò spectat suas usuras, injustas suas violentias, sua adulteria, suasque blasphemias quæ turmatim contra sui authorem insurgunt, eique incessanter exprobrant; *Tu nos egisti, opera tua sumus, non te deseremus,* ita expressit S. Bernardus. En fructus laborum, operum vitæ tuæ, qui ubique te comitabuntur.

Peccator iste damnatus videbit in inferno debilitatem suorum conceptuum, cœcitatem suæ mentis, inordinationem suarum passionum, obstinatam cordis sui malitiam, tam multo tempore Deo resistentis, ejusque gratiis abutentis.

Obscurum lumen illud constanter ipsi objiciet omnes favores, opes, assistentias Divini Spiritûs, quibus eum prævenit, omnes pios motus, quos in ejusdem pectore excitavit, omnes quas recepit gratias, uno verbo, universa, quæ Deus illi exhibuit bonitatis suæ testimonia.

Matth. 8. 11.

Damnatus hic Christianus aspiciet extraneos, id est barbaros, gentiles conversos, qui secundum Salvatoris nostri vaticinium ab oriente & occidente venientes, fidelibus, domesticis rejectis, admissi sunt in sinum Abrahamæ,

sc. in

sc. in regnum Dei. Agnoscat, quod Canadensis aliquis, qui in licentiosæ vitæ actibus consenuit, antehac raptò vivere assuetus, salutis suæ negotium cum tanto fervore fuerit operatus, ut intra duos aut tres annos in Christiana professione transactos eum conscenderit thronum, quem Deus alioquin ipsi præparârat; Item, quod Americamus paulò post sui conversionem jure coronam illi præripuerit. *Tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Apoc. 3. 12.

Imò Christiana ista fœmina mirabitur in oreo, quòd tali tempore, quod superfluo impendebat somno, & quando potiorem ac nobiliorem vitæ suæ portionem consecrabat delitiis ac voluptatibus carnis, Neophyta quædam Tunquinenfis vel Conchinensis sexdecim dies arduo itinere conficiendo expenderit ad audiendam unicam Missam, ideòque meritò locum ejusdem præoccupavit in cœlo. Hi utriusque sexûs fideles oculo, Zelotypiæ & furoris flammis ardenti, intuebuntur illos, qui in eorum sedes cœlestes fuerunt subrogati ob abusum tot, tantarumque gratiarum, quas Deus ipsis liberaliter subministraverat: *Filii Regni ejicientur in tenebras exteriores.* Matth. 8. 12.

Ah! aspectus, ah cognitio, quos miseris istis procurabis dolores! *Peccator videbit & irascetur &c.* Ex hac visione orientur rabies, odia, furores, desperationes, horrendæ in Deum Blasphemix execrationes in seipsos sparsæ. Estne possibile, ululabit è damnatorum caveâ quispiam, ut Christianus, qualis ego fui, renuntiârit diademati gloriæ, Regno Christi Jesu pro vix sensibili honoris puncto, pro voluptate bestiali? Ad tantam non deveni ego insaniam, utpote Christianus, qui in fide probè instructus sciebam Deum, cœlum tam vili pretio, imò pro nihilo tam leviter nequaquam esse distrahendum: adeo
stultum

stultum mercatorem non egi. Omnino talem egi & quidem millenis vicibus, neque enim id vel possim, vel ausim vel ausim negare.

O ! sæva ambitio, quæ verâ & æternâ me gloriâ spoliasti, vos fraudulentæ & maledictæ divitiæ in extremam paupertatis ruinam me deturbâstis ; Ah ! cæce, profane amor, tu me poluisti objectum odii Divini in sempiternum. Delitiæ fluxæ, supplicia æterna ! Voluptates bestiarum propriæ, jactura visionis beatificæ ! Maledictum meum judicium, quod me decepit, maledicta desideria mea, à quibus proditus fui, maledictus character Christiani, qui ad aliud non deservit quàm ut miseriores me reddat : *Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt.*

Sap. 5. 14.

En finalem impii, aliorumque ipsi similium conversionem in inferno : Intellectus illorum cogitatione assidua in Deum defixus hæret, cognoscit Deum, æstimat bonum ; eorum voluntas detestatur & abhoret malum, semetipsos penitus introspiciunt, pœnitent illos suæ stultitiæ. Consideremus modò rigorem suppliciorum, quibus torquentur, quæ tertium discursus mei punctum continet

III.
Punctum.

Quemadmodum Sancti in cœlo sunt beati, quoniam perfruuntur amore, quo Deus in eosdem fertur, & in hac suavitate amoris istius sentiunt voluptates indicibiles ineffabilium gaudiorum ; verbo, dulcedines boni supremi infinitas : contrario modo damnati ab odio Divino patti & enutriti, felle iræ Dei potati sentiunt amaritudines cordis, tristitias extremas, & dolores inexplicabiles : *Cibabo eos*
Jerem. 9. 15. *absynthio & potabo eos felle.* O delicate nimium Christiane, cui salubres Pœnitentiæ austeritates tantum incutiunt horrorem ! tu horres gustare cum electis meis myrrham ex monte Calvariæ, implebo te in æternum absynthio mei

thio mei odii, felle meæ vindictæ: id est de vino illo mero furoris Dei, quo omnes ii inebriandi, qui latriæ cultum bestię exhibuerint, ut S. Joannes testatur: *Qui adoraverit bestiam, bibet de vino iræ Dei.* Apoc. 14. 10.

Jam fatendum vobis, quod inter omnes damnatos Christianus quàm acerbissimè sentire cogatur amaritiam odii & rigorem iracundiæ Divinæ, cùm sit odium, furor talis parentis, qui aliàs erga ipsum fuerat merum cor, totus amor:

O odium Dei æternum! ô furor Dei implacabilis! ô malorum omnium extremitas! te non reveremur, quia te non concipimus, non autem concipimus, quia serio hîc te nunquam contemplamur, sed damnatus iste impius nunquam non suâ te mente revolvit, cujus item voluntas jugiter est occupata in detestatione suorum criminum, quæ ipsum tam exosum Deo in æternum efficiunt. Inde nascitur sine fine pœnitere, pœnitentia maledicta nunquam terminanda. *Pœnitentiam agentes & præ angustia Sap. 5. 3. Spiritûs gementes.*

Considerate ergo impium hunc conversum, qui funestum & miserandum suum statum cognoscens, cum lachrymis pœnitentiam agit, rumpitur præ suspiriis, & horribilia subit tormenta.

Si erat aliquando delitiis assuetus, nunc sanè est doloribus obnoxius: *Omnis dolor irruet super eum,* notat Job. 20. 22. S. Job. Laxate Frena cogitationibus vestris, mente vestra concipite omnes dolores imaginabiles, eos per omnem æternitatem voluptuarius iste tolerat. Dives in Evangelio Epulo de suo apud inferos ergastulo verba faciens, ipsum vocat *locum tormentorum*, quibus innuit esse Luc. 16. 28. centrum malorum, meditullium & mansionem omnium

Yy

dolo-

dolorum, ubi damnatus patitur pœnas quascunque excogitabiles.

Animadvertendum cum quibusdam SS. Patribus, præsertim D. Chrysostomo, quod Deus inferorum igni, quem elegit pro instrumento suæ vindictæ, sit communicaturus speciem quandam immensitatis, colligendo & uniendo in unica ignis infernalis scintilla omnia tormentorum genera, quæ damnatus sustinere valet: eodem ferè modo, quo olim manna Hebræorum indidit omnem saporis suavitatem juxta Scripturæ testimonium: *Omne delectamentum in se habentem.* Et sicut in cœlo omnia bona simul coacervata reperiuntur: *Ostendam tibi omne bonum.* Ita, ut satisfaciat Divinæ suæ justitiæ adhibebit omnem suam potentiam conferendo in unitatem ignis istius diversitatem omnis generis suppliciorum: *Omnis dolor irruet super eum.*

Sap. 16, 10.

Job, 20, 22.

O ignis terribilis Dei irati! qui pollet vi scindendi, instar novaculæ, confringendi ad instar rotæ, torquendi, sicut equulæi, penetrandi per modum olei bullientis! ignis summè formidabilis, qui secum trahit omnes etiam intensissimos dolores sciaticæ, podagræ, nephritidis, odontalgicæ, calculi, ac quidquid hominem cruciare potest: verbo: *Omnis dolor irruet super eum.*

Idem Spiritus Sanctus nos instruere voluit in Ecclesiastico, ubi docuit in gehenna reperiri Spiritum veneni, Spiritum frigoris, Spiritum rotarum & patibulorum: *sunt Spiritus, qui ad vindictam creati sunt:* quasi diceret usitato loquendi more; sicut spiritus vocare solemus rerum essentias, substantiarum florem, u. g. spiritum vitrioli, spiritum sulphuris &c. eoquod in modica massa multum virtutis contineatur; sic pariter unica infernalis rogi scintilla est quidam

Quidam tormentorum ac pœnarum Spiritus, cum sit capax inferendi omnis generis dolores & cruciatus.

En, quò tandem devolutus sit iste reprobus, juratus Pœnitentiæ hostis. Renuit durante suæ vitæ cursu satisfacere Divinæ justitiæ, & tunc, quando videbatur de suis dolere peccatis, nunquam animum habuit per satisfactions rationabiles applicandi sibi merita passionis Christi, & reparandi gloriam injustè Deo subtractam. Nunc pœnitentiam instituit, sed inutilem, desperatione plenam.

Quod si aliud ad veram conversionem non exigere-
tur, quàm sua nôsse peccata, eorum tenere numerum, callere enormitatem, de iis concipere dolorem & pœnitere pœnamque illorum perferre, salus speranda esset; omnia enim hæc in damnato deprehenduntur unita: at quia ejusmodi peccatorum notitia, aspectus, tales dolores & pœnitentiæ serò nimium, & quidem extra tempus à Deo ad rationem meriti assignatum, exerceri cæperunt, omnia sunt inania, & ad nil deserviunt quàm ad verificandum, quòd impius sit maledictus à Deo in vita, maledictus in morte, maledictus etiam denique post suam mortem.

Profectum nostrum, popule Christiane, ex malis peccatoris bonum eruamus, nec accipiamus ipsum, meorum Adventualium discursuum potissimum objectum, pro fictitia Platonis idea.

Firmiter nobis persuadeamus, dictas maledictiones Dei omnibus imminere falsis Christianis, qui inhonestæ vitæ maculis decorem Christianæ Religionis turpiter infamant.

Quis itaque est à Deo maledictionem fulminibus feriendus in suis fortunis, in suis liberis, in suo honore,

in sua prosperitate & adversitate? quis inquam est maledictionibus petendus in cæcitate mentis suæ, in tyrannide & jugo suarum passionum, in remorsibus propriæ conscientiæ, in fictitiis & falsis suis virtutibus? quis maledicendus in sua vita, in sua morte, simulque post suam mortem? Ilte maledictus in omnibus semper erit qui postquam permulto tempore in perversis suis habitibus inveteratus gratiæ Dei restitit, obstinatus in suo peccato perstitit, suam vitam, ut videtur, non in alium finem impendit, nisi ut indies deterior redderetur. Hi maledictis subjicientur, qui respuunt modò Deo dare gloriam conversionis suæ.

Psal, 23. 4r

Quis autem benedictionibus replebitur à Deo in suis bonis temporalibus, facultatibus corporis & animæ suæ, in suis item virtutibus; vivus ac defunctus? *Innocens manibus & mundo corde*, qui suam innocentiam vel servavit illibatam, vel deperditam, ex toto corde ad Deum reversus, redintegrare studebit, qui se dignè præparabit ad mortem justorum, ut perfrui aliquando mereatur sine fine gloriosæ æternitate. Amen.

PRO FESTO
CONCEPTIONIS
VIRG. MARIÆ.

Fundamenta ejus in montibus Sanctis: diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob. Psal. 86. v. 1.

Vix ulla, aut venustatis specie, aut peculiari alia naturæ dote emines reperitur creatura in hoc universi theatro, quam Spiritus Sanctus in scripturis Divinis non adhibeat ad effingenda emblemata, & figuras, quibus in ænigmate saltem nobis exprimat aliquid de admirandis perfectionibus Beatissimæ Virginis, suæ sponsæ. Utpote cui non satis est, eandem conferre cum candentibus liliis, rubentibus rosis, argenteis undarum rivis, montibus nubes secantibus, palmis ac Cedris Libani ad cælum erectis, sed Solem & Lunam, Lucidissimos mundi oculos, gratiosam auroræ faciem, fulgurantes cœli gemmas, stellas, inquam, coloribus suis miscet, ut tenuem licet imaginem nobis adumbret stupendæ ipsius pulchritudinis. *Pulchra, ait ille, ut Luna, electa ut Sol,* Cant. 6. 9. radiorum suorum fulgure oculos perstringens, grato jam nitore orbi arridens aurora. In præfixa superiùs prophetesi eam regiis in Sione portis, ardentissimè à Deo dilectæ civitati confert, de qua dudum magna nobis eaque paradoxa denuntiata. *Gloriosa dicta sunt de te Civitas Dei.*

Prov. 8. 23.

Istius hodie sacræ urbis Fundaminâ prima fixit Omnipotentis Architecti dextra, quæ antehac in opulentis & immortalibus Divini intellectûs ideis recondita, ab æterno quippe à Deo concepta & efformata: *Ab æterno ordinata sum*, modò autem mortalium oculis palam sunt exposita; id est, primum Deus posuit lapidem, ut erigeret super illum tale palatium, quod deserviret supræmæ suæ Majestati in Residentiam, simulque in tutum peccatoribus pœnitentibus refugium & asylum.

Zach. 4. 7.

Quòd si olim juxta Divini Vatis Zachariæ pronuntiatum, tunc temporis, quo Zorobabel primo collocando lapidi manus admovit, famosum Salomonis templum denuò restauraturus, communis Dei populus gaudii ubertate absorptus ingenti cum clamore, *Gratia gratia*, eructavit: *Educentes primarium lapidem cum clamoribus, gratia, gratia.* Quales nostros affectus esse oportet in contemplatione primi lapidis hujus, & fundamenti civitatis Dei, quæ nobis assignata in asylum, & ubi invenimus gratiam & salutem? *gratia, gratia.*

DIVISIO.

Dux excellentiæ fundamentorum istius civitatis Dei, id est duo præcipua privilegia Conceptionis Virginis subministrabunt materiam ac divisionem discursui nostro præsentis. Primum desumitur è nobilitate fundi, cui illa sunt imposita; hoc est, immediatè montibus sanctis infinitorum meritorum personæ theandricæ Christi Jesu, *in montibus sanctis.* Alterum privilegium consistit in eo, quod hæc ipsa fundamenta sunt admodum pretiosa & opulenta, sive quòd includant prærogativas singulares & gratias extraordinarias speciali illi amori, quo ardebat Deus in Virginem hodie conceptam, proportionatas: *Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob,*

Psal. 86. 1.

sed

sed antequàm ulteriùs progrediamur, efflagitemus gratiam Sancti Spiritùs incomparabilis operis istius artificis, cùmque accedamus, mediante intercessione Divinæ ipsius Sponsæ. *Ave Maria.*

Non modicam gloriandi materiam præbet alicuè urbi vel Regno ea ab omni nãvo immunitas, vi cuius illi à primæva sui fundatione nihil indecens, vel minùs honestum exprobrari possit. Historias, annales si pervolvitis, vix occurreret status aliquis, cui humilitas, vel iniustitia sui exordii ruborem non ex primat.

Magnus ille inter summos pontifices Leo testatur, quòd ad deprimendum factum & fastigium superbi illius capitis mundi unversi, Romæ se. tot gentium spoliis coronatæ; abundè sufficiat sola fundamentorum contemplatio, quæ sanguine, contra omne jus & fas effuso, adhuc rubent deturpata; *Qui primus tibi nomem dedit, fundamenta jecit, fraternitate cade sædavit.*

Serm. 1. in
Natal. SS. Petri
& Pauli

Historicorum princeps Titus Livius in extollendis Romanorum gestis copiosissimus, ingenuè faterur; quòd nec tantarum victoriarum splendor, neque tot expugnatarum urbium gloria neque filiorum omnium illustrissimi triumphum unquam abolere potuerint adeò deformem, sanguine fraterno stillantem maculam, quam Romulus primis civitatis initiis in fronte impressit.

Potiori jure asserere ausim, quòd ad humiliandos sanctos, ad quem cunque virtutem gradum progressos, seu gloriæ cœlestis thronum elevatos, objicere iisdem satis sit, ipsos omnes supra sanguineam notam & peccati labem fundatos, ac primum solum, cui fundamenta Conceptionis & Nativitatis illorum insiltunt, fuisse fundum

fundum ordinare infectum, & corruptum: pro illustratione hujus conceptus.

I.
Punctum.

Affirmo, omnino verum esse, quod omnes justii conformiter ad doctrinam D. Pauli sint templa Dei vivi, eò quod spiritus ejus adorandus, qui suã immensitate replet orbem terrarum, peculiari modo per suam gratiam inhabitet ipsorum animabus.

Verum æquè est, omnes Sanctos in Christo fundatos esse, qui est primum & necessarium fundamentum: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus.* Sed simul teneo, quod omnes sancti sint alio modo fundati, quàm Beatissima Virgo; & ecce binas rationes istius differentia.

Primò, Sancti universim sunt templa restaurata, ædes reparatæ, super antiqua rudera, tristes murorum ruinas veteris Adami in peccatum prolapsi, erectæ. Secundò, quia fundamenta Sanctorum fuere collocata in prima eorundem generatione supra peccatum, quod fundum à Deo alienum est, siquidem in illius productione nullam habet partem; fuerunt in primis suis exordiis extra Dei dominium, subjecti jurisdictioni & possessioni dæmonis, Deus ipsos in lucem hanc per nativitatem editos aliter non respexit nisi ut spelæa diaboli, quorum intimos recessus is incolebat per peccatum originale.

Longè aliter res se habet in Maria. Primo, hæc minimè fuit fundata supra vilitatem, seu potius loquendo, supra nihilum primi istius Adami ruinosi & destructi per peccatum, sed teste Davide, *Ipse fundavit eam Altissimus.* Hinc nunquam lapsa, & ex consequenti non est aliorum instar, ædificium reparatum aut restauratum.

Secundò,

Psal. 86. 5.

Secundò ipsa solum potest gloriari, quòd stabilita fuerit supra montes sacros perfectionum ac meritorum Christi, *Fundamenta ejus in montibus sanctis*. Illa à Deo suo ab initio mox sic possessa, & inhabitata fuit, ut diabolica tyrannidis potestas nè minimam quidem portionem exinde sibi arrogare potuerit: *Dominus possedit me in initio viarum.* Prov. 8. 22.

Ista est templum Augustum pacifici Salomonis, in cujus favorem adimpleta sunt Scripturæ promissa, quæ de templo materiali verificari nequeunt, toties profanato & per impiorum manus destructo. Templum hoc mysticum nullam subiit ruinam, suam semper retinuit integritatem & sanctimoniam, non sacrilegæ, Chaldæorum manus, nec Balthasaris impietas, neque zelotum furor ullam hinc violentiam potuerunt exercere: seu, quod idem est, nulla inferorum potentia, nulla peccati tyrannis, Mariæ quomodocunque nocendi, vim unquam habuit, eo quòd ædificata fuerit in fundo omnis maculæ incapaci & immobili, qui est Christus Jesus; hic unus & solus est, de quo dictum: *Ipsè fundavit eam Altissimus.* S. Epiphanius explicans verba illa Genesios: *Ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem,* sapienter advertit, sine singulari mysterio ea non fuisse Divino calamo excepta, nec Spiritum Sanctum de formatione primæ scemine loquentem, frustra adhibuisse vocem: *ædificavit; qui non formatam, sed ædificatam esse asserit.* Ut doceret nos, quo modo productio Mariæ aliquando esset instituenda, cujus hæc prima viventium mater non erat nisi umbra & figura. Ecce quomodo loquitur Sanctus hic Pater,

Zz

Volens

Prov. 9. 1.

Volens Deus, constare omnibus, quod Evam pro Adamo formaret, & primus homo iste respiceret illam tanquam rem ex justitia ad se pertinentem, ædificavit ipsam supra costam ex latere Adami desumptam: *ædificavit costam in mulierem*, ut eam consideraret velut ædificium in proprio suo fundo locatum, in quod proinde nullus alius, se excepto, jus dominii legitimi prætereendere posset. Consimili ratione Divina Sapiencia formatura alteram in Maria Evam, eandem extruxit veluti ædem aut templum gloriæ suæ dedicatam; *Sapientia ædificavit sibi domum*; cujus illa prima posuit fundamenta in montibus Sanctis, id est, supra altitudinem meritorum Sancti Sanctorum, sc. Jesu Christi, ut, quemadmodum esset erecta in ipsius fundo, ita ad neminem alium spectaret præterquam ad ipsum fundi Dominum, nullus quicquam sibi proprietatis hinc arrogare præsumeret. *Fundamenta ejus in montibus sanctis.*

Pro meliori puncti istius declaratione necessarium erit, recurrere ad Theologiam quandam doctrinam, quam tradunt Scholæ, sequentes ducatum, & auctoritatem SS. Dionysii Areopagitæ & Augustini, agnoscentium duas Redemptionis species, unam subsequenter, alteram antecedentem. Prior consistit in liberatione hominis post lapsum in peccatum, posterioris officium est, impedire seu præcavere lapsum in fatale istud malum. S. Anselmus vocat hunc antecedentem redimendi modum, redemptionem cælestem, illum subsequenter appellat terrestrem, à Cælo antecedens nomen suum mutuavit, quod ea mediante Christus redemerit Angelos, iis promerendo gratiam, ad devinçendas Luciferi tentationes.

ones, & ad impediendum, nè cum reliquis apostatis Angelis in abyssum ruerent præcipites.

Beatissima Virgo a D. Bernardo jure vocata est : *Primo genita Redemptoris filii sui.* Jure primogenituræ habuit primitias Redemptionis, consequenter per nobilitatem & antecedentem redemptionem fuit præservata.

Plus adhuc dico cum Theologis, quorum in medium profero discursum. Non solùm Maria fuit præventa, ne laberetur, præservata, ne peccaret; sed in super teneo, quòd extra periculum lapsus fuerit posita, nec ullam contraxerit unquam obligationem erga peccatum originale.

Est ingens discrimen inter peccatum originale, & inter obligationem, quæ nos subjectos constituit huic peccato. Peccatum originarium est quædam macula habitualis inhærens filiis Adæ, derivata à peccato actuali proto plastis constituti à Deo ad hoc, ut esset caput morale hominum universorum.

Obligatio contrahendi peccatum originale, est quædam subjectio totius posteritatis Adæ, præsupponens pactum inter Deum & Adamum initum, valiturum non solùm pro ipso, sed omnibus simul descendentes ex ipso. Clarius rem explicando: dicta obligatio contrahitur per generationem naturalem, quæ nos scribit filios & hæredes infelicitatis Adami.

Ecclesia vult, & ordinat, ut publicè è cathedra doceatur Beatissimam Virginem originaria labe non infectam, simulque expresse prohibet contrarium populo denuntiari. Pro obligatione erga peccatum stant plerique Theologi, asserentes Deiparam labem primordiale incursum, & lapsuram fuisse aliorum more, nisi Deus

eam per amorem singularem prævenisset : *præveniende lapsum, ne caderet.*

Sententiam ego meam libentissimè conformo illorum Doctorum opinione, tenentium, quòd sacratissima Virgò nec contraxerit peccatum, neque obligationem ad idem. Ratio est, quòd Maria sit quidem filia Adæ susceperit carnem ex massa Adami, non tamen extracta, aut fundata super Adamum.

Procreparens noster subsistere poterat cum universa filiorum suorum posteritate, etsi Maria nunquam extitisset, quia hæc Virgo pro Christo solùm procreata, ac eâ ratione supra ipsum stabilita, tamque arctâ dependentiâ cum ipso, ut sine ipso nunquam fuisset. Sic, quemadmodum sanctior Theologiæ doctrinæ tenet; si Adam non peccasset, Verbum Divinum non esset incarnatum, consequenter neque tunc Christus extitisset, saltem vi decreti in scriptura nobis manifestati; quòd si verò Christus nunquam habuisset existentiam, istâ pariter Maria caruisset. Nobilissima hæc creatura abscondita latitasset in puræ possibilis statu, non prædestinata & ordinata nisi per decretum posterius ad prævisum Adami lapsum, per decretum sc. respiciens Verbi Incarnationem.

Conceptus hic est melliflui Doctoris, & sapientissimi Idiotæ per apostrophem Beatissimam Dei matrem sic alloquentium : *Ad hoc solùm effecta es, ut templum esses Dei altissimi*, pro illo statu humiliationis, vel Incarnationis ipsius.

Quo magis elucescat sensus allatorum modò verborum : *ad hoc solùm effecta es*; considerate, quòd populi nunquam sublimes erexissent obeliscos, triumphales arcus, superbas pyramides, aliave monumenta posteritatis

avo consecrâssent; nisi eorû principes gloriosas de suis hostibus victorias retulissent, nî rediissent è præliis devictorum spoliis onerati, & ornati; ita ut tam magnifici sumptus præsupponant cruentos conflictus ac victorias, qui minimè fuissent impensî, nisi ad coronandos victores gloriose triumphantes. Sic, inquit isti PP. Deus nunquam perlustrâssent reconditos Divini intellectûs, suarûmque inibi divitum idearû thesauros, ad educendam inde tam magnificam creaturam, tam rarum opus suæ omnipotentix; nec tantam, tamque liberalem fecisset profusionem suorum donorum supernaturalium & gratiarum, nisi producere intendisset dignam Christo, filio suo matrem. *Ad hoc solum effecta es.*, id est pro illo duntaxat, à quo fuit producta.

Quantûmvis ea esset filia Adam, super Adamum tamen nec fundata, nec firmata fuit; siquidem Maria non esset sine Christo, cum quo adeò stricto colligata vinculo fuit, ut nec abinvicem separari, imò nec una pars sine altera considerari possit. Christus conceptus ex Maria, Maria concepra est propter Christum. Christus esse non vult nisi per Mariam, Maria esse nequit nisi propter Christum. Christus est author omnium bonorum naturæ & gratiæ, quæ Maria possidet, ipse solus est, qui illam sustinet, & sustentat: & Maria tota spectat ad Christum, omnî prorsus tempore est ipsius possessio & dominium.

Istud est, quo plures famâ & doctrinâ eximii Doctores, acres gloriæ Marianæ æmuli, ac subtiles immaculatæ puritatis defensores propugnant, quòd non solum labe originariâ fuerit exempta, sed obligatione insuper eam contrahendi, quòdque semper fuerit quasi separata ab Adami posteritate, cum in pacto comprehensa non sit,

quod Deus cum Adamo iniit pro illo, & omnibus ab illo descendentibus.

Pactum itaque istud non respiciebat nisi eos, quos Deus prævidebat, debere nasci in hoc primo ordine, independente à decreto Incarnationis Verbi. Virgo iis minimè accensenda, siquidem non extitura, si primus duntaxat ordo, primum solummodò decretum à Deo emanasset, utpote esse suum habitura non nisi per decretum Incarnationis Verbi, factum post prævisam jam Adami ruinam.

Hic discurrendi modus Dei Matri ad eò perhonorificus nil prorsus demit obligationi, qua devincitur ipsa cum suo Filio, neque obest, quò minus illa sit Filia ejus, cujus mater est, nève participare dicatur de Redemptione sui filii. Imò probat potius contrarium, arctioris sc. obligationis cum Christo vinculum præ reliquis, cum eidem sit devincta non tantum ob gratiarum dona, sed insuper nativitate titulo, quæ non evenisset, nisi Christus, ut Redemptor in mundum advenisset.

Ecce primam eminentiam fundamentorum sacræ istius Civitatis Dei, quæ injecta sunt fundo penitus defæcato, illimi, prorsus Divino. Elevatio istius fundi, qui est ipsa sanctitas, & meritorum Christi majestas tutavit & muniit hæc fundamenta ab universali illa & infausta Oceani eluvione, quâ omnes fluctibus peccati originalis sumus involuti; *Quia ipse super maria fundavit eam.* Inconcussa firmitas fundi hujus securitatem præstitit illis ab hoc casu & communi omnium filiorum Adæ interitu. *Fundavit eam in æternum.*

Psal. 23. 2.

Psal. 47. 7.

Quapropter idemmet Regius Vates, ut hæc omnia tamque excellentia prævidit privilegia, asserere non dubitavit.

bitavit, istam Maximi Regis residentiam cum gaudio totius orbis fundantam; *Fundatur exultatione univ[er]se terræ* Psal. 47. 2. *mons Sion, Civitas Regis magni.* Ad est, uti Ecclesia Catholica explicat: *Conceptio tua Dei genitrix gaudium annuntiavit univ[er]so mundo.*

Hæc prærogativa immunitatis sc. à labe originali tam gloriola & pretiosa est, ut si Deus Mariæ ante suam procreationem optionem obtulisset, aut concipi sine peccato, aut mater Dei fieri, eligeret, ipsa mox renunciasset Augustali prædicato potius Divinæ maternitatis, quàm ut consentiret infectioni originariæ noxæ. Obiter hic nobis observandum, digito monstrat ista electio, quale nos concipere & fovere oporteat odium in peccatum; si enim ad comparandas, eminentissimas dignitates, quæ creaturæ obtingere possunt, consentire, nec licet, nec decet minimo etiam peccato veniali, quantò magis rationi congruat, necesse est, cane & angue odisse vehementius peccatum, quando idem nil præter fictitium ambitionis splendorem ostentat, nil promittit nisi inanem divitiarum umbram, aut falacia illecebrarum blandimenta.

Ratio verò electionis, vi cuius Maria renunciasset potius ineffabili huic maternitati, quàm ut consensisset peccato contrahendo, desumitur exinde, quòd enorme malum istud creaturæ consistat in odio Creatoris erga ipsam. Nullum est omnino bonum, cuius jacturam non priùs toleremus, nec malum, quod non lubenti animo potius sustineamus, quàm ut nos per peccati consensum constituamus triste objectum odii Divini.

Veneremur proinde purissimam hanc Conceptionem intaminatæ Dei Genitricis puritate vitæ & morum nostrorum integritate: præfervens corda pariter nostra
ab omni

ab omni

ab omni inquinamento peccati. Recordemur in occasionibus colendi Beatissimam Virginem, modum eidem acceptissimum esse, si per imitationem innocentiae & sanctimoniae vitae illius nostram conformare studeamus.

Sed ad propositum redeamus, & perspecto jam primo horum fundamentorum privilegio, quod nimirum in fundo puro & immobili fiat stabilita, progrediamur nunc in altera parte ista ad contemplandas opes & divitias eorundem fundamentorum.

II.
Punctum.

Consuetudo ferè apud omnes nationes est recepta, quòd dum magnificum templum aut splendidum quoddam palatium extruere, moliuntur architecti, in imum fundamenti deponant nummum ex auro vel argento certis & illustribus characteribus caelatum, unde posteritas colligat futuris saeculis foundationis tempus, fundatoris conditionem & qualitatem.

Sic pari modo ordinans Deus, ut Maria fieret templum suae sapientiae augustum, prima ejus fundamenta exornavit gratiarum peculiarium divitiis, privilegiorum extraordinariorum thesauris, seu prima vitae Mariae exordia in tantum decoravit, ut constaret omnibus ipsam opus esse praestantissimum Omnipotentiae Divinae.

Exinde delibo solùm quatuor, ejus videlicet impeccabilitatem, plenitudinem gratiarum, perfectum usum, quem ex iis hausit, & splendorem cunctarum virtutum, quæis exornata in puncto nativitatis suae apparebat.

Maria à primo suae sanctificationis momento tenet Lunam sub pedibus suis, quod signum est confirmationis in bono, utpote, quæ non aliorum more ulli erat obnoxia
mutati-

mutationi. Dominus Deus canit psaltes, *in medio ejus*, Pfal. 45.
non commovebitur: in medio hujus sacrae urbis, cujus ipse
 fundamenta locavit, quae idcirco nullatenus unquam com-
 movenda. Ista impeccabilitas sacratissimae Virginis juxta
 opinionem quorundam DD. non est illius instar, quae alii
 sancti in gratia confirmati gaudent; ipsa eidem non est
 extranea & ita loquendo, per modum circumvallationis,
 fundata solum in vigilantia & cura singulari Divinae Pro-
 videntiae: sed est ipsi intranea & intra ipsam, cum con-
 sistat in plenitudine atque abundantia gratiarum, quam
 possidet jure & titulo maternitatis Dei. Dicta confir-
 matio in bono, ait S. Bonaventura, est quaedam similitudo
 & imitatio specialis sanctitatis illius quae anima Christi est
 praedita. Quia sicut humanitas salvatoris possessa per
 gratiam substantialem & increatam Verbi, semper ope-
 rata fuit in hoc ordine, absque eo, quod inde potuerit
 separari: sic cum quadam proportione Maria tali modo
 per istam gratiam singularem Matris Dei fuit possessa;
 gratiam quidem creatam sed commensuratam celsissimae
 huic dignitati; ut jacturam ipsius subire nunquam
 potuerit.

Doctorum pariter opinio est, quod gloriosa Dei pa-
 rens à primo sanctificationis suae instanti sit repleta gra-
 tiarum Divinarum plenitudine. D. Thomas istam ple-
 nitudinem exponit per superabundantiam quandam do-
 norum supernaturalium & per excessum eminentioris
 sanctimoniae supra omnes creaturas sanctificatas. Si ve-
 rum est, prout in controversiam vocari non debet, docet
 S. Laurentius, quod amor Dei erga creaturas sit regula &
 mensura suorum favorum: quia Deus majori ferebatur
 amore in Mariam mox in primo Conceptionis & sanctifi-

cationis ejus momento, quàm erga reliquas universim creaturas; hinc inferendum nobis est, ab illo statim tempore gratias, donaque ipsi concessa fuisse extraordinaria. Portæ sacræ istius civitatis, id est, sanctissimæ Virginis ingressus in mundum, quales sunt Conceptio & Nativitas illius, ardentius sunt amata, pretiosius æstimata, quàm *omnia tabernacula Jacob*, seu, quod idem est, quàm omnes Sancti etiam in altiori sanctitatis suæ gradu spectati.

Ipsa est mons ille, quem in spiritu contemplatus olim fuit Seraphicus Propheta, cujus radix seu pes aquabat apicem reliquorum montium, perfectam sc. consummationem aliorum Sanctorum: *Erit preparatus mons domus Domini in vertice montium.* Angelicus Doctor

Isa. 2, 2.

agnoscit in Maria triplicem speciem plenitudinis bonorum, plenitudinem videlicet sufficientiæ, abundantiæ & demum excellentiæ: primam asserit communicatam Virgini in Conceptione, alteram in Incarnatione: & tertiam denique in toto vitæ ejus decursu; non loquor præterquam de prima, Plenitudo ista sufficientiæ illi concessa fuit, ut dignam se redderet functionibus & augustis titulis, ad quos evecta fuit tanquam mater Dei. Ideirco

S. Greg. in 1.
Regum, 1.

Gregorius Magnus docuit: *Ut ad Conceptionem Verbi aeterni pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum Choros ad solium Deitatis erexit.* Quò plures habemus gratias, eò magis accedimus ad elevationem ac puritatem essentiæ Divinæ; & quia Maria debet esse mater Dei, roboratur in anima Virginis à momento ipsius Conceptionis hæc gratiarum plenitudo, quæ eidem tribuere possit eam cum Deo similitudinem & elevationem, quam Maternitas illius exigit.

Addite

Addite, quòd Maria statim ab initio receperit per communicationem alterius privilegii usum suarum gratiarum. Deus in creatione univèrsi produxit primitivas arbores fructibus jam onustas, & floribus coronatas; procreavit Angelos & proto-parentes in statu perfectò, ac exornatos insuper omnibus donis naturalibus & infusis, ad operandum necessariis, ita ut istæ nobiles creaturarum primitivæ defectus & debilitates infantivæ nescerint. Sic ab initio statûs gratiæ ordinavit Deus, ut Virgo benedicta in prima sui sanctificatione, quæ cum vita initium sumpsit, polleret usu rationis ac libertatis; simulque esset in statu posita, quo concessis sibi donis liberè frui posset.

Primus actus quem in vita sua Sacrosancta hæc filiola elicit, actus erat intellectûs per quem in admirationem abrepta fuit ab excellentiâ Divinæ Majestatis; innocens ipsius anima non priùs animavit, cui unienda esset, corpusculum, quàm se in profunda perfectionum Divinarum contemplatione humiliasset. Exinde jam cognitionem adeptæ est omnium mysteriorum fidei adeò perfectam, quæ longè omnium Prophetarum de iis notitiam transcenderet; hujus cognitionis sublimitati in primis illis instantibus amoris magnitudo in Virgine correspondit: & quemadmodum Verbum, seu Filius Dei in generatione sui ineffabili redit ad suum Patrem per eandem originem, quam ab eo recipit, eoque revertitur totus amoris igne inflammatus, quem producit cum suo Pater in unitate ejusdem principii: Sic Maria se ad Deum convertit per eam ipsam gratiam quam de manu Divina excipit, ipsamque excipiendo illum adorat, amat veluti principium omnium

omnium suorum bonorum amore adeò succenso, ut is seraphinorum excedat flammam.

Job, I, 22.

Denique Maria nec concepta, neque nata plangendum cum Jobo ansam arripere potuit: *Nudus egressus sum de utero matris meae.* Siquidem jam hodie apparebat eo omnium virtutum splendore decorata, qui vinceret fulgorem virtutum, absolutæ etiam consummationis in aliis Sanctis.

Psal. 86, 2.

Gloriosa dicta sunt de te Civitas Dei. O! Civitas admirabilis Omnipotentis, sacra domus, tabernaculum Dei viventis magna sanè & mirabilia nobis de te sunt annuntiata. Etsi omnium creatorum spirituum mentes meo unirentur intellectui, licet, os meum linguis hominum & Angelorum omnium instrueretur, nunquam tamen complecti animo, ore possem explicare illius majestatis excellentias, quas Virgo in primis suis exordiis possidet. Indigerem sæculis propè infinitis, si evolere, & luci committere vellem insueta miracula, quæ in primis Conceptionis Marianæ instantibus patrata fuisse, constat.

Millies itaque beata, ô Cæli filia, primum tuæ vitæ momentum est undiquaque purum! beata viscera Sanctæ Annæ, quæ non concipiunt parvulam, peccati labe infectam, sed objectum longè amabilissimum, & oculis Dei dignissimum, cui simile in terris nusquam apparuit! felix instans, quo incipit tempus gratiæ! faustum momentum quod Angelis principem, justis magistram, peccatoribus advocatam, Deo matrem largitur! Utinam fortunatum hoc momentum, ô filia benedictionis, ô honor & decus nostri sanguinis ô gloria nostri stemmatis æternum honoretur communi est publico tam hominum quàm Angelorum gaudio! Sed ad nos ipsos retorqueamus stylum. Certum est, nos ingenti malo isti obnoxios fuisse, utpote funda-

fundatos in terra exitiali culpæ, quos primum nativitatis nostræ punctum aspexit peccati macula inquinatos, ac tristibus ruinis veteris Adami involutos. Sed misericors Deus pietate suâ nos restauravit, & restauratis in regeneratione nostra spiritali donavit nobis fundamentum opulentissimum & pretiosissimum, quod D. Pauli testimonio est Fides: *In fide fundati.*

Colof. 2. 23.

Idem prædicatum Apostolus hic attribuit, quando fidem definiit; eam vocando fundamentum, basin, columnam, fulcrum omnium mysteriorum statûs supernaturalis: *Fides est sperandarum substantia verum.* Fides ista Heb. II. I. infusa est cœlitus animabus nostris, quam primùm sanctificati sumus, fundamentum eximie admodum nobilitatis, cum sit qualitas supernaturalis, donum Sancti Spiritûs, effluvium quoddam, ac radius Divinæ Sapientiæ, sitque sociata Spei, Charitati, aliisque virtutibus infusis. Est fundamentum valde dives, eoquod eminenter contineat non solum omnes virtutes sed universos insuper gloriæ thesauros, sicut arbor, ejusque fructus inclusi sunt in nucleo. Est fundamentum valde pretiosum, quia id est Christus Jesus, homo novus, qui incipit se formare in nobis: *Donec formetur Christus in vobis.*

Gal. 4. 19.

Stabilitâ hâc veritate, affirmo, quod fundamentum duas res designet: primò, ordinem ac relationem ad ædificium, siquidem ponens fundamentum testatur, quod inibi subsistere nolit, sed altius structuram erigere intendat. Secundò, fundamentum, proportionem cum ædificio indicat; quando illud admodùm profundè & magnificè locatur, servire debet regiæ habitationi, templo aut cuidam palatio.

Deus in nostra regeneratione dedit nobis fidem tan-

quam fundamentum in eum finem, ut supra fidem istam ædificemus, & erigamus ædificium Christianæ perfectionis: fundamentum hoc est nobile; supernaturale; proinde necessarium erit, ut vita & vitæ nostræ actiones eidem innixæ, & superstructæ æquè sint nobiles, supernaturales ac Divinæ.

Duo nobis hæc insinuant, in quibus nos oportet imitari immaculatam Dei genitricem. Primò considerate, quâ ratione incessanter ipsa se occupet in elevatione & erectione horum fundamentorum, id est, quomodo supra gratias extraordinarias, de quibus mentionem fecimus, imponat opus suæ sanctitatis, ac sublimis istius perfectionis, ad quam Deus eam destinârat. Quæ fidelitas, qualis fervor, quanta sollicitudo & applicatio diu noctûque augendi suam gratiam, semper suas perficendi virtutes. Argelicæ mentes, ob adedò rarum progressum & perfectum, ab illa factum non modico stupore percussi, admirabundi exclamârunt; *Qua est ista, qua progreditur quasi aurora consurgens?*

Cant. 6. 9

Secundò considerate, quomodo omnes virtutes & actiones illius sint proportionatæ intentionibus, quas ea conceperat Deus, qua intentione cooperetur eminenti huic gratiæ, quæ ipsi concessa. Quando precibus vacat, talem fundit orationem, qualis decet matrem Dei: humilitas, patientia & modestia, uno verbo, omnes ejusdem virtutes sunt congruæ dignitati matris Dei. Hanc imitemur in duobus istis punctis.

En, quæ nobis veluti Christianis instillare volui documenta, sed respiciendo vos tanquam devotos Augustissimæ cœlorum Reginæ clientes, insuper admonéo, quòd nim. beatissima Virgo sedem fixerit in cordibus vestris,
ut ibi

ut ibi sit fundamentum, aut radix novæ cujusdam vitæ. Spiritus Sanctus duas nobis suggerit aptas præsentis materię doctrinas. Prim est, quòd Deus ordinavit; ut beatissima sua mater habitet, ac radiceet in cordibus suorum prædestinatorum. *Qui creavit me, nequievit in tabernaculo meo, & dixit mihi: in Jacob inhabita, & in Israël hereditare & in electis meis mitte radices.* Eccli. 24 12

Secunda, quòd Beatissima Virgo juxta præsentis Dei ordinationes se stabilierit, & radicavit in animabus electorum: *Et radicavi in populo honorificato, & in plenitudine sanctorum detentio mea.* ibidem.

Felices ergo Christiani isti, qui Mariam conceperunt & in quibus ipsa suas radices misit, his Theologi signum æternæ Prædestinationis adscribunt; necesse tamen est, ut devotio illorum sit solida, quæ habeat trinam conformitatem cum bona quadam & viva radice, Primò radix sub terra lateret recondita; pari modo oportet, ut æquæ eorum devotio non sit merè extranea ac superficialis, sed potius interna.

Exempli gratia: precum devotio non hæreat in manibus dunctaxat, volvendo Rosarii globulos; nec in labiis solù subsistat, recitatio elegantes ad Dei parentem orationes; neque exteriùs tantùm se ostendet, deferendo scabulare; aut corpus solum afficiat, & affligat, jenuando diebus sabbathinis; sed in fundo cordis priùs sit stabilita devotio, necessarium est, per amorem quendam filialem. per ardens desiderium eidem serviendi, ejus gloriam procurandi, & per amabilem confidentiam erga illius maternam protectionem. Secundò requiritur, ut, sicuti radix se illigat, & affigit per suas fibras humo, quò magis obfirmata irruentibus resistat ventorum & tempestatum turbini-

turbibus; sic ejusmodi pariter devotio devinctum teneat cor Christiani cum corde Mariano per ferventium desideriorum ac piorum affectuum vincula; ita ut unio sit reciproca, Maria radicata sit in corde devoti sui clientis, & cor clientis sit radiratum in Marianis visceribus: ne unquam tentationum procellæ, aut adversitatum tempestates amoveant, seu impediant ipsum ab obsequiorum suorum penso Divinæ suæ Dominæ exsolvendo.

Tertium, quod devotio ista exigitur, est, ut quemadmodum radix se vivere ostendit, foras si prorumpat, germen emittat, flores aut fructus parturiat; sic etiam ista devotio fecunda sit, oportet, in proferendis frugibus virtutum, quarum pulcherrima hæc Virgo sanctissima nobis reliquit specimina. Ejusmodi dotibus ornata devotio nostra characteristicam erit infallibilis gloriæ æternæ, quam vobis omnibus cordialiter exopto in nomine Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

PRO NATALI DEI
IN STABULO
 BETHLEHEM CON-
 VERSI.

Tu conversus vivificabis nos: & plebs tua letabitur in te. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Psal. 84. v. 7. 8.

Nidetur, sacra quædam æmulationis contentio Omnipotentiam inter, & Amorem Dei se pro-
 dere, cuius majora adscribamus miracula, vel illi in creatione, vel isti in reparatione hujus universi. Omnipotentia Dei mentem nostram in admirationem trahit mediantibus oculis, quibus tot, tamque paradoxa circa creaturas à se in mundo patrata, proponit. Amor hodie conatur æquè animum & cor nostrum surripere per oculos, iis objiciendo in stabulo Creatorem, novum esse à sua creatura, novamque vitam recipientem. Amor vult apparere admirabilis, per vias profus contrarias viis Omnipotentia propriis. Hæc stupore nos replet ob magnitudinem & majestatem suorum operum: ille in admirationem inducit, nosque suspensos reddit, demonstrando Immensitatem Dei, coarctatam intra angustos infantilis corpusculi limites, Omnipotentiam debilitatis schemate amictam, æternum in tempore natum. Tuam
 Bbb rogo

rogo sententiam, popule Christiane, circa præsens spectaculum, an non Amori præ Omnipotentia triumphum deberi adjudicas, cum is in suis mirabilibus sit omnino incomparabilis?

O quam admiror ego longe magis Deum nascentem Deum parvulum, Deum in sinu matris ligatum, & Virginem aliquam fecundam, quam Deum educentem è nihilo hoc universum, quam sustinentem tribus digitis molem terræ! Præsepe, quod ei pro incunabulis deservit, majorem promeretur admirationem, quam Cherubicus ipsius thronus: muta illa duo animalia, quæ pusionem istum sui halitus insufflatione foveat, magis me movent, quam omnes Angelorum myriades, quibus idem in cœlesti curia stipatur. *Venite, & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram.* Venite ergo, fideles animæ, subite mecum Bethleemiticum stabulum, quò magis admiremini inaudita hæc Divini Amoris miracula.

Psal. 49. 9.

Ex cunctis mirabilibus, quibus istud mysterium redundat, unum duntaxat eligo, quod tamen ferè omnia in se complectitur; conversionem sc. , quam Christus venturus in mundum, ipse primus auspicatus fuit, propter conversionem aliorum hominum: quo in statu eum David considerat: *tu conversus vivificabis nos.* Deus proinde in stabulo Bethlehemi erit discursus hodierni obiectum, & nò fallor, motivum majoris efficaciam ad conversionem cordium nostrorum, quam universa mala peccatoris à Deo maledicti, quem per Adventum è cathedra vobis exposui. Si funesta & execrabilis illa conversio Christiani inferorum ergastulis mancipati, quem in ultimo discursu Adventus coram spectandum vivis coloribus adumbravi, corda peccatorum penetrare nequit; spero,

Psal. 84. 7.

spero, quod summè amabili hâc Dei conversione ea sint expugnanda. At, quia non tantùm mirari, sed eò insuper conatus nostros adhibere, debemus, quatenus filium Dei conversum imitemur, conferamus nos priùs ad matrem admirabilem, ad matrem, inquam, *pulchra dilectionis*, in cujus materno sinu conversio ista primum initium sumpsit, postquàm Angelus Domini nuntiavit Mariæ dicens: *Ave Mariæ.*

S. Petrus Chrysologus capere nequit, nec immeritò, cur Prophetæ in ferventibus suis desideriis, & ardentibus, quibus cælum pulsabant, precibus, ac postulabant à Deo adimpletionem mysterii Incarnationis Verbi, & Nativitatis Christi Jesu super terram, Deum ordinariè adjurarent dignetur, se convertere: *Convertere Domine usquequo*, Ah Domine, suspirabat David, quandiu homini iratus, *cris nobis contrarius? Convertere Domine, ostende faciem tuam, & salvi erimus. Utinam*, ignitum Seraphici vatis erat votum, *Dirumperes cælos, & descenderes . . . Convertere Domine, propter servos tuos.* ò si placeat adorandæ tuæ Majestati, se usque ad nos demittere! ad quod tamem necessariò prærequiritur, mi Deus, ut convertaris priùs erga nos, *convertere Domine.*

Quidnam itaque prætendunt isti Prophetæ, quarit S. Petrus Chrysologus? Sanctus Sanctorum, per naturam impeccabilis, sicut perversionis non est capax, ita nec conversione opus habere videtur; fructuosius laborarent hi Prophetæ, suas acuendo investivas in peccatores, eorumque maturando conversionem.

Erratis, opponit David, adverto, vos non capere, quod latet mysterium: converti siquidem non possumus, nisi Deus prior se converterit; *Convertere, & convertar.*

Necesse est, ut Deus conversus nos convertat, vitamque gratiæ communicet: *Tu conversus vivificabis nos.*

Pfal. 84. 7. Denique tamdiu exoratus, atque sollicitatus Deus non tam per Patriarharum & Prophetarum vota, quàm per proprium suum amorem, promittit per Jeremiam: *Jerem. 12. 15. Convertar & miserebor.* Promissum istud hodie videmus opere completum.

Pfal. 45. 8. Reverà ait S. Petrus Chrysologus, videte, comprehendi nequit, & quod exposcit, ut cælum & terra obstupescant: *Venite & videte prodigia; homo peccat, & Deus convertitur.* O stupenda conversio! *De Deo convertitur in hominem, de iudice in Patrem, de irato in clementem, aut melius dicamus, de offenso in pœnitentem.* Convertit ille se erga nos modo ineffabili; ex Deo fit homo, ex iudice pater, ex Deo offenso pœnitens Deus. Prima conversio provocat nostram admirationem; Secunda exigit à nobis tributum laudis & benedictionum; Tertia vult habere nostram imitationem. Triplex hæc conversio materiam suppeditat tribus punctis pro meditatione festis hæc diebus instituendâ, simulque sermoni meo divisionem tribuit.

I.
Punctum. Prima conversio seu objectum admirationis nostræ est *de Deo in hominem.* Ubi notandum, S. Patrem non sic intelligendum, quasi essentia Dei immutabilis suberit ullam conversionis speciem, aut mutationem in sua natura, utpote, *apud quem, teste D. Jacobo Apostolo, Jacob. I. 17. non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Primò extra omnem controversiam est, quòd absoluta simplicitas & immutabilitas Verbi nil de gloriæ suæ majestate amiserit. Secundò, quòd nihil receperit de novo sibi ad aliquam perfectionem necessarium. Deus quippe existens

istens actus purus, & nunquam in potentia, fieri nequit perfectior aut excellentior.

Et quamvis plures Sapientes Theologi admittant & probent, quòd Verbum in Incarnatione receperit aliquam mutationem, dum Ecclesiam cantare audiunt: *Innovantur naturæ*, suam tamen doctrinam sic limitant, ut eam cum minimo etiam incremento, vel decremento, vel in natura vel in persona sustinere nolint mutationem contigisse! *In homine hominem innovans, & in se immutabilis perseverans.* Sed magnitudo istius mysterii, ut loquitur S. Paulus, consistit in hoc, quòd Christus Jesus, qui æquè Deus est, ac Pater ipsum generans, quique justo titulo suæ nativitatis possidet omnem Divinitatis splendorem, se hypostaticè unierit naturæ humanæ, nihil amittendo de priori esse, accipiendo tamen novum esse. *Non, quod habebat, deposuit, sonant D. Augustini verba, sed quod non habebat accepit.* Vel ut S. Leo explicat; *Nostra suscipiens, propria non amittens.* Tali modo, ut per omnipotentiam suæ vires, & amoris sui cooperationem humanitatem nostram, propriam suam subsistentiam creatam & finitam in Christo Jesu viduatam, fecerit subsistere per subsistentiam infinitam ac increatam Verbi, ita quidem ut Deus sit æquè homo, ac homo sit Deus; & ille, qui procedit a Patre ex ejusdem substantia genitus ab æterno, appareat hodie natus, factus ex substantia mulieris; quod signanter S. Paulus exprimit: *factus ex muliere.*

Venite, & videte opera Domini; vel audiamus perhumaniter nos invitantes pastores; *Transeamus usque ad Bethlehem, & videamus verbum, quod factum est,* subeamus cum iis stabulum istud, excitemus fidem nostram, & omillis discursibus prolixis, laxemus frena libertati affectuum

S. Leo Serm.
7. de Nativ.
Domini,

S. Leo loco
cit.

Ga. 4. 4.

Psal. 45. 8.

Luc. 2. 15.

cordis nostri, detegamus latentem sub velamenti infantilis hujus corpusculi, infinitam Dei nostri majestatem.

Joan. 20. 28. Exclamemus cum Thoma Apostolo : *Dominus meus, & Deus meus!* Imò hic ipse parvulus est Deus meus, Creator meus ac verè supremus Dominus meus. Is qui lachrymas fundit est gaudium meum, ejus debilitas est fortitudo mea, ejusdem egestas thesaurus meus, parvulus infans sed simul maximus Deus, adoro te ut Deum, amo te, amplector te, adstringo te pectori meo, ut infantem Divinitus mihi concessum. *Parvulus datus est nobis.*

Isa. 9. 6. Sed præ omnibus indulgeatis, obsecro, paululum temporis considerationi mirabilium, quæ Deus propter sui erga hominem conversionem patrat. Peccatum infinitam distantiam hominem sejunxit à suo Conditor, adeoque erat impossibile, ut creatura creatori sociaretur; necesse proin fuit, sibi soli relictum hominem jugiter in hac infinita à summo bono persistere elongatione, in perpetuo perdurare exilio. Sed Deus miseratione commotus homini appropinquat, ipse se abjicit, ut eum conveniat, & inveniat, seque illi arcè uniat : *Vos, qui aliquando eratis longè, facti estis prope;* observavit pridem S. Paulus. O Deus ! qualis appropinquatio, qualis hæc condescendentia ! cum in præsepi isto, in persona infantis istius intueamur tam dispares naturas, in uno supposito conjunctas.

Hic amabilis Dei ad hominem reditus, hæc conversio erga nos, qui merebatur, esse objectum aversionis ipsius æternæ, est excellens effectus & operatio misericordiae nobis per Jeremiam promissa : *Convertar & miserebor.*

Ah!

Ah! popule Christiano, quomodo possibile erit, ut Divina majestas tanta operari dignetur prodigia, ut nobis propinqua fiat, ubi nil aliud reperit, præter sui abjectionem suæ magnitudinis annihilationem, *semet Philip. 2. 7. ipsum exinanivit*; nos è contra nil agere velimus, ut Deo appropinquemus, ubi tamen adeò copiosè invenire licet, gloriam, honorem, pacem, quietem & summum nostrum bonum?

Deus, ut ad nos se converteret, abdicat quodammodo à se suum esse, in tantum, ut renuntiet juri legitimo suæ justitiæ, & prærogativæ suæ Majestatis; nos verò cedere renuimus à nihilo creaturæ, ubi nihil est, nisi vanitas, afflictio, labor & inquietudo?

Cur quæso, pensate fratres mei, ait Origenes, se adeò deprimit Divinum Verbum, ob quam causam se convertit ad carnem, & erga hominem? *Ad hoc Verbum descendit in carnem*, respondet hic Doctor, *ut caro ascendat in Deum*. Si nos igitur ad Deum non erigimus, mundo, carni nuntium non remittimus, imò, nos ipsos non abnegamus, peccamus contra finem principalem Mysterii, quod colimus.

Quòdnam autem magis admirationem movere debet, num amor excessivus Dei se convertentis, & hominem induere volentis, num potiùs ingratitude, malitia, stupiditas hominis se convertere renuentis, qui que respuit, Deo fieri similis, & per ejus gratiam adoptari in filium Dei, sed potiùs eligit in cæno suæ turpitudinis volutari instar porci, per vitam terrenam & animale, aut obstinatus esse demon, per suam malitiam? En primam conversionem Dei *de Deo in hominem*, sequitur altera,

tera, quam S. Petrus Chryfologus proponit, *de iudice in Patrem*.

II.
Punctum.

Deus, commentatur Tertullianus in libro de Pœnitentia, est obligatus vi innatæ sanctitatis suæ essentiæ æquè ad vindicandum, & plectendum malum, ut iudex, ac ad præmiandum bonum, ut remunerator, unde infert idem Doctor: *Omnis iniquitas sive parva, sive magna sit, puniatur necesse est, sive à Deo vindicante, sive ab homine pœnitente.* Christus Jesus in quantum est Dei filius, recepit, à Patre suo cœlesti omnem iudicandi potestatem: *Omne iudicium dedit Filio.*

Joan. 5. 22.

Peccata quidem nostra ipsum constituerunt iudicem sed amor illum mutavit, quantumvis immutabilen in patrem mansuetum, bonitate & misericordiâ plenum: *de iudice in patrem de irato in clementem.* Tunc itaque, quando sol radiorum suorum lucem dispertit, non nisi idololâtris quando terra nutriit non nisi sacrilegos, Deus huc ad nos descendere decrevit. O Deus! quid est, quod agis? si hoc, perijimus miseri, filii perditionis, quid enim aliud invenies super terram præter odii & iræ tuæ objecta? Minime, nil subest quod vereamini, Deus si quidem conversus venit in mundum: *Non ut iudicet mundum, sed, ut salvetur mundus per ipsum.*

Joan. 3. 17.

Cujus mentem talia unquam subire potuissent? in silentio profundæ noctis, magis per malitias nostras denigratæ, quàm per tenebras ei connaturales, quando totum humanum genus, vitiorum lethargo obrutum, indormivit; ecce, Angeli adsunt lætissimi nuntii, pacem nobis denuntiaturi: *Nolite timere, ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum.* Hoc est, quod admirandi præbuit causam D. Paulo: *Eramus, ait is, aliquando & nos insipientes, incre-*

Luc. 2. 10.

incre-

increduli &c. Benignitas & humanitas apparuit salvato- Tit. 3. 4.
ris nostri.

Idem Iſaias ut prævidit, gaudii excessu in extasin
quasi raptus, se explicare nesciebat: *Confitebor tibi, Domi 1ſa. 12. 1. 2.*
me, quoniam iratus es mihi, conversus est furor tuus, & con-
solatus es me. Ecce, Deus salvator meus. fiducialiter agam,
& non timebo; Deus factus est mihi in salutem.

Istud igitur non est tonitruum illud Divinæ ver-
tici nostro imminens, est vox jubilationis per organa &
ora omnium Prophetarum resonans: *Consolamini, conso- 1ſa. 40. 1. 2.*
lamini popule meus ... loquimini ad cor Jerusalem, quoniam
completa est malitia ejus, dimissa est iniquitas illius; suscepit de
manu Dei duplicia pro omnibus peccatis suis.

Quis discurrendi modus! oportet, ut præditus sit
bonitate quâdam omnino Divinâ, qui tali discursu utitur:
quandoquidem vos excessivè ingratos, & malitiosos vos
erga me exhibuistis, excessivam in vos bonitatem è con-
tra exercere intendo; & quàmvis peccata vestra à me,
ut judicem vobis submittram, extorquere laborent in vestri
condemnationem, nihilominus volo mittere filium
meum tanquam Redemptorem pro salute vestra: *Quo Ibidem.*
niam completa est malitia ejus, dimissa est iniquitas illius.
Nè miremini insuetum alioquin ratiocinandi modum,
est quippe sequela nova, ex conversione Dei desumpta.
Convertar, & miserebor. Qualis hæc conversio! Filius *Jerem. 12. 15.*
Dei qui consideratus in sinu Patris æterni ab Jeremia ru-
giebat leonis instar contra hominum iniquitates: *Domini-*
nus de excelsis rugiet; collocatus in Virgineo matris sinu,
immutatus, ex leone factus est agnus: in nativitate sua
æterna furore succensus candebat, in temporali verò na-
tivitate furor iste fuit dulcoratus. Exinde, quo lacte Ma-

riano potatus, lac illud omnem iræ ipsius amaritudinem vertit in dulcedinem, nec fovet amplius alias quam cogitationes pacis. *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis*, inelamat nobis per os Jeremiæ Rex pacificus noster.

Quapropter speciali jure donamus Mariæ titulum matris Misericordiæ: ea quidem, tanquam mater Christi, reverà mater Omnipotentis, Sapientis & Justitiam dicitur, peculiari tamen ratione vocanda mater Misericordiæ, eoquod ad Deum reddendum misericordem alio modo concurrerit, & contribuerit, qui non erat ante Incarnationem, *misericos dicitur miserum cor*, etymologia est Angelici Doctoris. Ob hanc causam quidam SS. Patrum misericordiam compellat *callactaneam Christi*, fororem lactis Christi Jesu.

Psal. 45. 8.

Venite, & videte opera Domini. Venite ergo, & admiramini has tam amabiles conversiones; qui olim audiebat terribilis Deus, Deus fortis, Dominus Deus exercituum, nunc apparet, & est Deus parvus, Deus infans, Deus pacis.

Videor mihi oculis quasi intueri amabilem hunc Jesum, dum recumbit in sinu suæ Matris, & in throno misericordiæ suæ requiescit, ubi mutat & rescindit priora sua decreta, ubi condemnat, ut, quos ante Divina justitia ignibus suæ vindictæ consumendos, adjudicarat, cederent in pabulum flammis pretiosis, ardentissimi sui Amoris. Quid vobis videtur, quærit Ennodius, cum enim tanquam malefici jure essemus plectendi, non poteramus nobiliori modo condemnari? *Nullum genus est damnandi sublimius, quam illud, quod nos Amori subjicit.*

Interea dum istud præsepe accedere paratis, contestaturi, quod approbetis hoc decretum, interim, usque dum

dum subscripseritis tam favorabili sententiæ, progrediar ego ad tertiam conversionem, seu tertiam partem præsentis discursus.

Tertia Conversio Dei est *de irato in clementem, de offenso in penitentem.* Videte, monet Venerab, Abbas Cellensis, quomodo Christus Jesus, ad formam Regis Nive volentis impendentem populo suo interitum amoliri, è throno suo surgit, vestimenta gloriæ suæ abjicit, cilicinum habitum induit: *surrexit de folio suo, exiit se vestimentis gloriæ, indutus cilicio, deposuit fortitudinem, circumdatus infirmitate.* III.
Punctum:

Vel etiam dicamus cum S. Cypriano, aut per vetusto authore illo de operibus Cardinalibus, quòd Christus Jesus personam penitentis assumendo, obscurârit fulgorem Divinitatis suæ, obvelârit radios suæ majestatis sacco mortalitatis nostræ; *sacco mortalitatis indutus*, si myrrha est penitentiae symbolum, & mortificationis emblemata, quam appositè hic amabilis in sinu matris suæ repositus pulvis vocari potest, *Fasciculus myrrha*, eique in vicem lemmatis subnecti: *Fasciculus myrrha dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.* Est præstans quoddam compositum ex myrrha penitentiae; quid enim requiritur ad perfectam penitentis exhibitionem? Tria, communiter responderetur, confessio, dolor, satisfactio; tria hæc in nascente Jesu reperiuntur unita. Cant. 1. 12

Verum quidem est, quòd Christus in primo suo in mundum ingressu, in primo vitæ suæ momento penitentiam egerit; hæc tamen fiebat in secreto, intra maternorum viscerum claustra, at hodierna die publicè ipsam instituit; quem in sinem stabulum mutat in templum, præsepe in altare, altari proinde huic impositus simili ferè

modo Patrem suum pro nobis interpallat: Pater mi testes, eelum & terram invoco, quòd sim paratissimus ad recipiendam in me satisfactionem & reparationem, Divinæ tuæ justitiæ debitam: hinc me sisto nudum, tremebundum coram facie tua, ut pro peccatoribus satisfaciam; Penetrate, quaeso, in cor Christi, id invenietis præ doloris vehementia penitus ruptum; frigoris nimius rigor non est, qui has, quas fundit, lachrymas provocat: *Plorat quippe Christus sed non sicut ceteri*, advertit S. Bernardus, *aut saltem non quare ceteri; illi ex passione, iste ex compassione, vel compunctione.*

Quòd si aliquoties observeris Divinum hunc infantem inhibere clamorem, siltere lachrymarum cursum pro eo tempore, quo mater lac ex uberibus suis sugendum propinat; sciatis, in causa esse solatium simul exinde haustum, cum cogitatione: lac istud per os venis meis influens in sanguinem brevi commutabitur, pro hominum noxis profundendum: *pro peccatis lachrymas fundit, pro quibus & sanguinem fundet.* Conceptus & verba sunt Collactanei Christi, D. Bernardi. Ut pro peccatis nostris satisfaceret elegit pro sua nativitate rigorem, aliæque incommoda hyemis. Quidam Theologi, & SS. Literarum interpretes in expositione verborum D. Pauli; *Proposito sibi gaudio, sustinuit Crucem*, tenent, quòd Pater æternus optionem dederit Christo ducendi super terram vel vitam jucundam, honoribus & delitiis affluentem, vel valde austeram, doloribus, ignominis referam; nihilominus tamen ille prætulit Crucem gloriæ, spinas rosis, contumelias triumphis; hanc verò factam esse electionem adstruunt non solum prope mortem in Cruce, sed in primo mox vitæ instanti, quo jam comparere voluit in
stata

Heb., 12. 2.

statu rigoroso Martyrii ; *Christus in praesepio reclinatus legem Martyrii praesepit*, ut annotavit Cardinalis Petrus Damiani. Statuit, ut frigus & immites venti primi essent è suis tortoribus : & quare ? nisi ad expiandas illegitimas hominum voluptates & noxas, quas mediantibus suis sensibus contraxerunt.

Quidnam ergo poterit ulterius exigi ad perfectam poenitentiam, quod desideretur in Christi nativitate ? laet in caverna sua instar poenitentis, siquidem stabulum nil aliud est, quam spelunca subterranea ; carne nostra veluti sacco cilicino est amictus, docent SS. Patres, Anima ipsius est tristis, mens afflicta ex intuitu delictorum nostrorum, cor præ doloris magnitudine disruptum. Veluti poenitens patitur, se cruciat, suum corpus subicit poenitalitati & labori. O fratres mei ! Lamentatur D. Bernardus : *Lachryma Christi mihi pudorem pariunt & dolorem*. Utinam & mihi lachrymæ Christi, quæ genas tenelli istius infantis rigant, confusionem ac dolorem afferrent ! confusionem quidem, siquidem Christus, ipsa innocentia in primo statim in mundum ingressu apparet poenitens, simul & semel poenitentiam cum vita, vitam cum poenitentia exorditur : nos autem in plurimis culpabiles, nos, inquam morti admodum propinqui, qui jam pedem in sepulchri fovea hærentem tenemus, necdum poenitentiam agere incepimus. Confusionem dico ; Christus Jesus, unicus æterni Patris Filius se humiliat, tremit, publicam coram omnibus poenam & poenitentiam subit ; nos e contra maledicti peccatores continuamus damnatam nostram superbiam. Christus Jesus laborat è suis tantum lachrymarum profundere oculis, quo ardentes Divini furoris flammæ restinguat, nos oleum

igni affundimus, iram Dei continuatis peccatis vehementius accendimus. Confusionem, adhuc semel repeto: *Quaecunque de illo sunt, clamant, prædicant, evangelizant.* Omnes præsentis mysterii circumstantiæ à tam proluxa sæculorum seriè prædicârunt hæctenus efficaciter pœnitentiam, & nos vivimus, ah utinam! quod valde metuedum, nè moriamur in finali nostra impœnitentia. O! quàm vellem, ut lachrymæ istæ cor insuper meum emollirent, dolorem prolicerent, de peccatis nostris, quæ Deum, hunc amplecti statum, compulerunt, in quo fides mihi ipsum proponit. Ambitio mea causa est tantæ humiliationis, ut Deus supra lignum appareret instar vermiculi abjectus: *Ego sum vermis & non homo.* Avaritia nostra tam inhumana est, ut eundem in vile stabulum relegaret; nostra dissoluta gaudia materiam plorandi ipsi subministrârunt; sensualites nostræ sunt, quæ tenella & adoranda illius membra frigore propemodum exanimârunt. *Venite ergo, fratres mei, exultemus, & ploremus simul, & procidamus* coram præsepi Dominico. *Exultemus, & jubilemus,* quòd videamus, & habeamus nostrî adeò amantem Deum, qui velit ipse, pro nobis pœnitentiam agere: *ploremus,* misceamus lachrymas & suspiria nostra cum lachrymis & suspiriis illius. Persuasum habeatis AA. mei, non me tributum hoc devotionis à cordibus vestris exigere, non meam esse vocem, quam percipitis, sed votum & vocem esse Patris æterni, quæ animorum vestrorum auribus intonat in ista Ecclesia comminationem istam Evangelicam: *Amen dico vobis, nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut (parvulus iste) non intrabitis in regnum cælorum.* Non dicit; nisi confessi, sed nisi conversi fueritis, conversio, quæ à nobis fieri poscitur, debet præcedere,

Psal. 21. 9.

Psal. 94. 1.

Matth. 18. 3.

cedere, aut saltem comitari confessionem, sine ea conversione præcluditur omnis ad beatitudinis regnum ingressus.

Conversionis autem vestræ idea, mutationis vestræ ectypon sit infans hodiernus, in quem collimetis; Deus hic conversus imitandus proponitur, cum quo repuerascere nos denuò oportet. Si modum cum Nicodemo nôsse desideratis, attendite D. Petrum in Prima sua Epistola vos paternè monentem: *Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & invidias, & omnes detractiones, sicut modogeniti infantes.* Tædium, molestias fortassis per elapsi Adventûs decursum vobis, toties motiva timoris, maledictiones sc. peccatoris, ingeminando, attuli. Bene, sed stilum ad motiva amoris hodie converto. Non teneriùs quidquam vobis proponi, quàm exponi potuit Deus conversus, in infantem adedò deliciosum commutatus? Hic ipse Deus infans copiosè effusus suis vos obtestatur, vos conjurat lachrymis; per suam pœnitentiam, per suos dolores efflictim rogat, ut vosmet cum ipso vos conformare studeatis: unica illius est consolatio, vestra conversio, vestra reconciliatio & reparatio. *Animadvertite hæc ingrati, hæc cogitate superbi, hæc meditamini avari, hæc videte carnales; Deus hominis amore victus descendit in stabulum,* sunt quot verba, tot In Biblioth
SS. PP.
rela ignita è phatetra Philonis Episcopi Carpathii deprompta.

Ah! quàm vehementer timeo, ne plures Christiani in hac adedò populosa urbe istis gratiosis festorum solenniis Christum hospitem majori cum crudelitate sint excepturi, quam ipsimet Judæi, qui eum etiam ædibus suis exclusum, recipere detrectârunt: *Non erat ei locus &c.* Excusabilis Luc. 2. 7.
videtur

videtur error, quia ipsum non cognoverunt; sed perversi hi Christiani, præferentes insignia & nomen Christi nihilominus infame quoddam consortium, quandam argenti summam præferunt sicque impediunt, quò minus Christus Jesus in eorum cordibus renascatur.

O quàm non sine causa pertimesco: ne iratum Numen in persona gentis hujus adimpleat illam Christi in
 Matth. 21. 41. Evangelio comminationem: *Malos malè perdet*, malos inquam, qui eum non receperunt, qui legitimum hæredem, Regis filium cognoscere noluerunt. Ne hisce malis involvamur miseri, pœnam effugiamus, aperiamus cordis januam, ingressum in id liberum Christo Regi indulgeamus, ut per ipsius gratiam conversi secundùm exemplar in eodem nobis demonstratum, recipiamus fructum conversionis nostræ in gloria.

Amen.

PRO

PRO FESTO
S. STEPHANI
PROTO MART.

*Stephanus plenus gratia, & fortitudine faciebat
prodigia, & signa magna in populo. Act. 6.
v. 8.*

NDea ab æterno menti Divinæ inexiſtens eſt regu-
la certa & infallibilis, juxta quam cujuſvis San-
ctorum meſurare debemus gloriam, & enco-
mia per propria merita ab iis comparata, D. Paulo teſte:
Non in immenſum gloriabitur, ſed ſecundum meſuram re- 2. Cor. 10. 13.
gule, quâ meſus eſt nos Deus: id eſt, juxta iſtam ideam, quâ
Deus omnes creaturas in ſuo ſingulas ordine diſtinxit,
eiſque gratias & privilegia diſpenſavit; & ad meſuram,
quam tenent in altioribus ſuis principiis, in æternis in-
quam conceptibus, quos Deus de ſuis operibus efforma-
vit, nos pariter iſtis aſſignare debemus locum eminentio-
rem, & prædicatum congruum in terris. Si Apoſtolico
huic innitamur axiomati, quale judicium nos ferre oportet
de virtutibus & gloria S. Stephani, quem Deus ab æterno
ordinavit, ut in capite omnium ſuarum legionum, ſeu
invincibilium Martyrum præcederet, veluti primi pilus,
cui committeret vexillum glorioſorum iſtorum militum
ſummo ſibi honori ducentium, moriendi pro ejus no-
mine?

D d d

Non

Non miror, si in consequenti ipsius postmodum electione voluit Deus, ut nomen illius (quod persæpe, ait Cassiodorus, quoddam augurium & *auspicium rei* alicujus venturæ est, & assecuratio futuræ, ut loquitur Tertullianus) indicaret nobis heroicum animum, & reportandas ab eo victorias, dum *Stephanum* Græcè, Latinè *coronam* appellari, voluit.

Nec admiror, si Divinam hac electionem consecuta est communicatio adeò liberalis donorum & gratiarum Sancti Spiritûs, quam Scriptura non alio exprimit termino nisi plenitudinis: *Elegerunt Stephanum virum plenum fide, & Spiritu Sancto.* Alibi: *Stephanus plenus gratia.*

Act. 6. v. 5. 8.

Hæc ipsa plenitudo adimplebit nostrum etiam discursum, vires supplebit in extollendis ejus laudibus nimium tenues; sicut enim Divinus solùm Spiritus est, quo ille plenus fuit, qui eundem perfectè laudare possit; ita necessarium est, ab ipso omnis Divinæ plenitudinis fonte haurire gratias & lumina, ad concinnandum hoc Proto-Martyre dignum elogium. Istum proinde accedamus per Virginis intercessionem ab Angelo salutatæ: *Ave gratia plena. &c.*

Inter omnes virtutes præcipuo splendore, Lunæ instar inter minora sidera, emicat, nec est, quæ majorem in nobis generet admirationem, quàm fortitudo. Eam, ut præmiando, dignè compensarent, sicque compensando, magis illustrarent, quæ industria hominum adinvenit media? erexerunt isti statuas, obeliscos, pyramides, arcus triumphales, epitaphia, adornârunt apotheóses, coronas, omnisque generis illustra gloriæ signa, quæ nos posteritati transcribant. Hæc ipsa est, quæ apud profanam gentem procreavit heroës, Ecclesiæ peperit Martyres.

Spiri-

Spiritus Sanctus juxta D. Hieronymi animadversionem indifferentem in scriptura virtuti attribuit fortitudinis prædicatum, sicut passim adscribit fortitudini generale virtutis elogium, ac si unum, idemque esset, virtuosum, aut fortem esse. Reipsâ veritati omnino congruit, omnes alias virtutes fore defectuosas, nisi fortitudinis consortio fulcirentur. Prudentia frequenter transgrederetur officii sui limites, nisi fortitudo animum adderet, constantiam sociaret ad exequenda ejus proposita. Justitia faciliè corrumperetur, si fortitudo ipsam non animaret. Temperantia cederet voluptatibus, seq; videret sæpiùs turpiter victam in dulci illo deliciarum conspectu, nisi fortitudo talibus resisteret blandimentis. Et quia ex D. Ambrosii sententia cunctæ virtutes mutua societatis vinculo sunt adstrictæ, quò unitim efficacius se contra communem & fatalem suum hostem, vitium sc. tueantur, jure inferitur, quòd propriè id officium incumbat fortitudini, quæ reliquam virtutum phalangem suo clypeo communit, in omnibus belli occasionibus generosè propugnat, easque in tali statu ponit, quo singulæ actus sibi proprios exercere possint.

Ob quam causam sociata est juxta Theologiæ placita primò *Animositati*, quæ dat rem intueri, prout in se est, & sine furo; pericula, damna, pugnas, ipsamque mortem contemnere, quando Divina lex id exigit, & alicui ratio hoc medium dicitur. Secundò, juncta est *Magnanimitati*, quæ fortitudini tantum præstat, ut illa transcendat omne id, quod mundani homines adorant, omnes fallaces promissiones & dona à vitio oblata, pedibus proculcet.

Tertiò, unitam habet secum *Patientiam*, quæ illi ob oculos ponit malum, cum quo luctatur, quòdque patitur,

constituere partem ipsius gloriæ, eamque stimulat præcurrere, & cum gaudio amplexari occurrentes quascunq; adversitates. Denique Christiana fortitudo semper item stipata fuit *Perseverantiâ*, ope cujus firmo animo in bene captis perduret, semper eadem emergentibus quibuscunq; difficultatibus constanter in mortem usque persistat in possessione gratiæ.

A&.6.8.
DIVISIO. Hac ipsa Christiana fortitudine implevit Deus Sanctum nostrum; *Stephanus plenus gratiâ, & fortitudine faciebat prodigia.* Licebit illam vobis cognoscere per tria prodigia, quæ vestram attentionem, & admirationem simul promerentur.

1. Prodigium fortitudinis intellectuûs, destruendo errorem, & e contra triumphum veritati erigendo, in famosissimis disceptationibus contra Judæos initis, de mendacio devicto, & oppresso.

2. Prodigium fortitudinis Charitatis, in se ipsum superando, suisque capitalibus inimicis ignoscendo.

3. Prodigium fortitudinis animositate in toleranda tormentorum crudelitate, ipso insuper mortis horrore, ac glorioso Martyrii agone. En trinam, & gloriosam victoriam nomen & omen S. Stephani explentem, triplicem pariter coronam seu Aureolam Sacratam ipsius vertici imponentem. Coronam quippe seu Aureolam Doctorum retulit in disputatione contra falsum legis zelum suorum adversariorum instituta: Coronam amoris reportavit ob preces, quas pro suis tortoribus, antequam expiraret, cum tanta charitate profudit: Coronam Martyrii, siquidem is primus omnium Christianorum se immolavit cruentam victimam pro gloria Christi Jesu.

Maligna

Maligna Judæorum invidia præ iracundia fremens, & frendens oculis suis pariter furore plenis spectabat multiplicationem seminis Evangelici, illustres Apostolorum victorias, qui verbi Divini efficaciâ ipsos presbyteros compellebant, nuntium remittere Synagogæ, & adorare eum tanquam Deum verum, quem ut hominem occiderant:

Multiplicabatur numerus discipulorum in Jerusalem valde, A&A.67.

multa etiam turba sacerdotum obediebat fides, notat Sacer. textus. Qui ardentiori exæltuabant antiquæ suæ Religionis zelo, conjurârunt, omnem movere lapidem, ut quamprimùm novella plantatio in sua radice, præmaturus Ecclesiæ partus in cunis suffocetur: priusquam verò ferrum abscissionis adhiberent, placebat, prius adversam partem disputationibus tentare, ferire, & expugnare: *Surrexerunt quidam de Synagoga, qua appellatur Libertinorum, & Cyrenensium & Alexandrinorum, & eorum, qui erant à Cilicia & Asia.* Imaginamini vobis, selectum è studiosæ juventutis flore manipulum, ex variis, pro tunc Jerosolymis collectum Synagogis, quorum aliqui dicebantur *Libertini*, prognati ab iis populis, quos olim Pompeius Romano imperio subjecerat, sed postea libertatem denuo fuerunt consecuti; alii erant ex Cyrene, Africa oppido, alii Alexandria oriundi, quibus nonnulli accedebant ex Cilicia & Asia denique minori. Quinque igitur differentes Judaicæ Religionis nationes, summæque legis Mosaicæ zelosi æmulatores se invicem unierunt ad ineundam cum Stephano conferentiam: *Et erant disputantes cum Stephano.*

Videte, notat Cardinalis Petrus Damiani, animos istorum ab ambitionis spiritu obsessos, plenos doloso zelo, cæcâ invidiâ, audaci temeritate prodeuntium è synagoga

Sathanæ, ex omni latere cingentium Sanctum Stephanum, vel ut convincant, vel ut occidant. *Surrexerunt quidam de Synagoga Sathana, & undique conglobantur, vel ad convincendum, vel ad occidendum.* Ita citatus Cardinalis. Aggrediuntur hi formare sublimes discursus, in unum vires & scientias suas conferunt, unum simul corpus impietatis efficiunt; *Faciunt parietem unum impietatis, squamma squamma conjungitur.* Serpentum instar rabie turgidi, irâ inflammati, suas conjunctim evomunt minas, *sibilant sibi serpentes ad invicem.* Pro legis Mosaicæ autoritate, & longævâ duratione millenas falsitates ellegant, uti e contra pro convellenda novella Religione per Christum introductâ, per Apostolos stabilitâ, nil intermittunt: jactitant seiplos ob miraculorum copiam, quæ Deus olim in Patrum antiquorum favorem patrârat; in Christum plenis buccis & ore ructant blasphemias, inevitabilem ei crucis ignominiam exprobrant, clamant velut insensati: *Templum Domini, Templum Domini:* Se in illius legitimam successisse possessionem, se populum Dei electum, in Dei filios adoptatos, gloriantur.

Nec expectetis velim, ad retundendos hosce insultus Apostolorum convocari synodum, aut Ecclesiæ totius vires in subsidium necessario adhibendas: unus quippe & solus è nostris diaconus, ut Claravallensis Abbas notat, sufficit, Sanctus Stephanus, inquam, fatis est. En, indutus hic impenetrabili Divinæ gratiæ loricâ, accinctus gladio Evangelii Dei fundit, prosternit unicus omnes veritatis hostiles turmas, sapiente & sacro quodam furore exæstuans, facit prodigia fortis sui animi: *Sic loricator gratiâ & hostâ fortitudinis Evangelii sapienter infrendens, faciebat prodigia.*

Demon-

Demonstrat ipsis ad oculum debilitatem rationum, quas in medium proferebant, ostendit, oracula adimpleta in œconomia Vitæ & mortis Christi Servatoris, detegit ad veritatis exortam lucem, figurarum veterum umbram evanuisse per illius splendorem, cujus nomen eis adeò esset exosum; repræsentat ægros sanatos, leprosos mundatos, mortuos ad vitam revocatos; uno verbo, ingerit totam Christi vitam publicè infinitudine quadam miraculorum splendentem: sic instat, premit, ferit, convincit lucifugos veritatis osores.

Tandem, concludit Petrus Damiani, repugnante quantumvis universâ Synagogâ, *velit, nolit, cedit impietas pietati, veritati error, stultitia sapientiæ, Spiritui Sancto præsumptio, & vanitas Spiritus humani.* Non enim poterant, testantur Apostolorum acta, *resistere sapientiæ & Spiritui, qui loquebatur per os Sancti Stephani.* Non dicunt, quòd noluerint, sed quòd non potuerint resistere: unde colligitur, juxta cujusdam Patris glossam, ipsorum mentem fuisse exarmatam, rationem convictam, cor tamen in pervicaci sua malitiâ semper perstitisse: *Ubi menti mala facultas tollitur, non voluntas mutatur.*

Destitutos itaque rationibus obstinatio coëgit recurrere, & arma petere à calumnia, quibus opprimerent pugilem hæctenus invictum. Subornant falsos testes, qui principi Synagogæ deferrent, Stephanum contra templum, contra Moysen, & in Deum ipsum blasphemias sparsisse: excitant seditionem, commovent populum, Scribas in Sanctum irritant. Mobile & seditiosum vulgus Divum Stephanum corripit, in Synagogam mox abripit, ubi objiuntur, & opponuntur coram testes deponentes, se eum audiisse, deprædicantem laudes hominis
cruci-

crucifixi, qui Judæis olim comminatus esset, quod ipsorum urbem & gentem destruere, Moysis traditiones commutare vellet.

Tunc apparebat quidem in Sacerdotum consistorio, in Doctorum scholâ Diaconus noster tanquam maleficus, at coram oculis Dei, ut defensor veritatis. Nè frustra teramus tempus in refutandis falsis testimoniis, destruendis calumniis, quibus innocens fuerat oppressus, exorditur ille doctam & pulchram dissertationem, cap. 7. Actuum Apostolorum fusiùs descriptam; ubi mox in fronte illorum exacerbatos mitigaturus animos, felle infusa dulcoraturus corda, patres ipsos, & fratres compellavit: *Viri fratres, & patres, audite.* Deinde exponit promissa Dei, magnitudinem Divinorum beneficiorum, postmodum perstringit murmuraciones, malitias antiquorum parentum: & in peroratione ejus eloquentia non sine tonitru sacris Divini zeli ignibus prægnans, fulminat in devictos, & convictos adversarios: *Dura cervice, & incircumcisis cordibus, & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis, sicut patres vestri.* Estis sanè veri, at infelices hæredes malitiæ vestrorum antecessorum, imò longè millenis vicibus ipsis crudeliores. Isti enim servos, vos Dominum & Magistrum neci tradidistis; isti Prophetarum effuso cruore se commaculârunt, vos Deicidales manus vestras Sacratissimo Messia sanguine polluistis. Estne hoc conforme doctrinæ sanctæ legis, quam per ministerium Angelorum suscepistis?

Non mirum, quod gentilium quidam dixit, ferreas quascunque catenas, aut compedes corpus exteriùs constringentes, & affligentes, menti suam libertatem tollere nequaquam posse, & generosum animum semper stare invi-

invincibilem. S. Stephanus revinctis post tergum manibus, humili assidebat sellulæ; sed animi fortitudo, quâ plenus erat, constituit eum liberum, reddidit victoriosum. Reipsa, quis videtur iudex, quinam rei in præsentis conciliabulo?

Nunquid iudex est generosus iste adolescens, qui spiritu Dei roboratus ruborem, pallorem & tremorem suis auditoribus imprimit? omnes hi seniores, scribæ & Doctores quantumvis in suis sedibus sublimes nonne verà erant malefici, quia coacti, & cum propria sui confusione audiunt sententiam ex ore D. Stephani dictatam? Quis in conflictu præsentis victor evadit? num, qui præ pudore vix non crepant, dentibus fremunt, præ furore spumant, & extrinsecus omnes passionum notas præferunt, à quibus torquentur, dæmones, à quibus obsessos se produunt? *Audientes autem hæc, dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum.* Num verò potius ille, qui contemptâ immani hostium suorum colluvie, pacem cordis sui nullatenus perdidit, nec serenitatem frontis tristitiæ nubibus obduxit, sed è contra adversariorum etiam oculis eo splendore illustris facie apparuit, ut non homo, sed Angelus crederetur? *Omnes, qui sedebant in concilio, AA. 6. 15. viderunt faciem ejus, tanquam faciem Angeli.*

Splendor iste, qui faciem Martyris tunc illustravit, erat, ut observavit S. Hilarius Arelatensis, quædam reflexio pulchritudinis interioris in anima, & radius lucis, quâ à Patre luminum fuerat illuminatus: *Abundantia cordis transferat in decus corporis, & in faciei pulchritudinem candor, splendorque animi exundabat.* Vel, uti D. Augustino placet, ordinavit Deus, ut in confusionem suorum hostium, mortem, intentantium, appareret ipsorum oculis

E c c

in statu

in statu resuscitatorum corporum glorioso. *Ad confusionem ipsorum facies Stephani assumpsit speciem resurgentis.*

Vel propiùs accedendo ad intentionem & objectum nostrum, dicamus, quòd in hac etiam mortali vita luminoso illo fuerit redimitus diademate, veluti aureola Doctoratùs, quæ speciatim debebatur ei tanquam Doctori veritatis, destructori autem mendacii, conformiter Divinæ apud Danielelem promissioni; *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti &c. Quasi stella in perpetuis aternitates.*

Daniel, 12, 3.

Utinam plures ex meis Auditoribus desiderarent tam gloriosæ coronæ participes fieri, testando in ejusmodi concertationibus parem fidei zelum, maximè in reprehendendis heterodõxis, quorum, proh dolor! ingens est numerus, qui non horrent privatos suos sensus in discursibus quotidianis in medium producere, eosque opponere Religioni, quæ per œcumenicum sexdecim sæculorum consensum approbata, infinitudine miraculorum roborata, tot Sanctorum Martyrum cruore obsignata, tantorum autoritate Doctorum ratihabita, aded in sapientia consummata, in suis argumentis tam potens, & ob vitæ integritatem ac morum innocentiam, quam profiteretur, æternùm veneranda fuit. Hæc satis dicta sint de primo prodigio, progrediamur ad secundum, quò amplius disserere liceat de tertio.

II.
Punctum.

Si quis audiisset, vehementes illas invectivas, perurgentes objectiones à Doctore nostro factas; si quis inspexisset ejus faciem sacræ cholæræ flammis æstuantem, credidisset, quòd corde doloribus amaricato sustineret, minus forti animo ferret irrogatas sibi injurias: intereà tamen

men mox contrarium fuit contestatus per prodigium fortitudinis & charitatis.

Tunc, quando tormentum in gradu intensissimo, inquit S. Maximinus, ipsum excruciat, tunc, cum anima à dolorum vehementia oppressa, jam esset è corpore migratura, orare pro iis exorsus, qui mortem inferebant. Sub lapideo hoc imbre, ubi omnes alii suorum etiam charissimorum oblivisci facile potuissent amicorum, ille aperit tot ora, quot recepit vulnera, quibus peroret, & obtineat, se lapidantibus veniam. Totus etsi hoc grandineo nimbo erat coopertus, & prope suffocatus, linguam tamen & cor retinebat liberum; istud, ut per amorem id suis impenderet, & offerret hostibus; illam, ut adhiberet ad preces pro suis tortoribus fundendas: *Domine, ne statuas illis hoc peccatum.*

S. Augustinus mirabile suum ingenium hinc loci prodit, ubi Oratorem nostrum sic interpellat: *Ubi est tuum: Dura ceruice? hoc est totum, quod clamabas, hoc est totum, quod seruebas?* quid sibi vult, unde provenit fortissime heros tam prodigiosa repente mutatio, ubi sunt acres, quas paulò ante intonabas, invectivæ, & objurgationes? an istud igitur est, quò tua collimat cholera? Persuadebam mihi, te conjurasse cælum, terram & cuncta elementa, ad vindicanda capita obstinata, ad emollienda corda obdurata, ad plectendos genios Spiritui Sancto rebelles: at è contrario, ac si metueres, ne sanguis tuus clamet vindictam contra eos qui ipsum profuderunt, totum, quod de voce & viribus tibi superest, impendis solùm ad petendam pro iis veniam & misericordiam?

Ah! bene video, quòd omnis ira solùm tuam occupet linguam, sed cor totum ardeat Charitate: *Foris clama-*

E e e 2

mabas,

mabas, intus orabas; lingua seviebat, cor autem amabat.

Tali modo operari, nunquid est subjugare omnem naturæ sensum? Quòd si à vero non aberret illa Ethicorum paræmia, quòd nobilissimus sit effectus fortitudinis; vincere seipsum, quàmque D. Augustinus suo calculo approbat: *Reverà fortiter pugnat, qui contra se pugnat.* Negari non debet, quin S. Stephanus extiterit prodigium fortitudinis charitatis tunc, quando non nisi mansuetudinem & amorem spirabat erga illos, qui in ipsum respirabant meram rabiem ac furorem; tunc, quando flexis ad Deum genibus cum ardenti fervore exorabat suis interfecto-ribus veniam; tunc, quando per has adeò efficaces Charitatis preces obtinuit dignitatem Apostolatús Saulo suo cognato, mutato priùs ex cognato in persecutorem; qualem pro tunc non sine sævitia nota agebat; ac totalem animi immutationem, nec non conversionem adfidem iis, qui lapidibus eum obruebant? *Nisi Stephanus orasset, Ecclesia Paulum non haberet.*

Nónne occasionem haberem, simúlque eadem utendi causam, sc. declamandi in animas illas felle amaricatas, Tigrium visceribus præditas, in imaginarios nomine solùm Christianos, qui postquàm toties prædicari audierunt, quòd non magis sit impossibile subire cœlestem paradisum sine amore Dei, quàm sine dilectione inimicorum: postquàm millies viderunt Christum, quòd tunc temporis, quo manus & pedes ipsius affigebantur Cruci, latus lancea perforatum, os felle potantum, plagas manuum, pedum, laterisque reddiderit vocales, ad petendam ante mortem à Patre æterno veniam & salutem suis Crucifixoribus; & nè nos præsentium festorum myste-
riis

riis subducamus, postquam modò his ferjis adorârunt benignitatem & humanitatem Dei, venientis in persona, salvatoris ad eos, qui non in alia, quàm Judicis qualitate, ipsum expectare debebant; denuntiantis insuper per suos Angelos pacem iis, qui adhuc bella fœvent, armâ contra illum corripunt: *Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri erudiens nos &c.* His tamen omnibus non obstantibus manent in sua pervicaci malitia immoti jugiter, propositum vindicandi se non deponunt, odia fœvent immortalia, jam conceperunt resolutionem transigendi festa sine confessione; uno verbo, fixum in animo habent, potiùs velle, condemnari, quàm ignoscere.

Verum quidem est, hoc amoris prodigium erga inimicos, mihi suggerere materiam intonandi voce Divina, per Ezechielem, contra irreconciliabiles ejusmodi familias, quæ non solùm ipsæ nutriunt, sed per hæreditatem quasi suis transcribunt odia implacabilia. Audite, ait Deus, domus fastu turgida, mons superbe, plene ignibus & flammis vindictæ; *Extendam manum meam super te, & dabo te desolatam, eoquod fueris inimicus sempiternus.* Extendam manum justitiæ, perdam, exterminabo te funditùs, quia cum hoste reconciliari, & injurias ab illo tibi irrogatas, condonare renuisti.

Toleravi hucusque, ait Deus per Prophetam Amos, tria peccata Edom, sed quartum tolerare impunitum nolo, quod justitiam, non misericordiam exposcit. Videamus, quale sit, quod Deum reperit implacabilem, peccatum. Istud est, innuit Deus, quod directè contrariatur Clementiæ meæ legibus, quæ prohibent, nè permittamus Soli occidenti radiis suis lustrare pectora nostra amaro odii felle infecta, iracundiæ fermento corrupta; quæ ne-

Ecc 3

gant

Amos I, II.

gant accessum ad altare, non antecedenter cum suo fratre reconciliatis; istud inquam peccatum, quod inimicitias fovet finales, quæ non nisi cum vita exspirant, est omni veniâ & miseratione indignum. Audite ex ipso Prophetæ oraculo Dei verba: *Eq̄quod violaverit misericordiam, & tenuerit ultra furorem suum, & indignationem suam servaverit usque in finem.* Hic utique ad ulteriùs expatiandum campus occurrit, occasio, diutiùs materiæ adeò proficux immorandi, se ingerit; sed avocat et si invitum prodigium tertium, quod admirationi nostræ objicit fortitudinem animi, quam Sanctus Stephanus in Martyrii sui agone palam demonstravit.

III.
Punctum.
Psal, 18. 6.

Act. 7. 55.

Curramus, hortatur nos Card. Petrus Damiani, ad *spectaculum, ad quod currit, qui exultat ut gigas ad currendam viam suam.* Vix absolverat D. Stephanus admirabilem suum discursum, quem adjecta hac protestatione obfirmârat, quòd Deus sua dicta miraculo roborâsset, sibi ostendendo *cælos apertos, & filium hominis stantem à dextris virtutis Dei.* Confestim universa populi multitudo fremens, furiosa in Sanctum Diaconum insurgit, ignominiosè eum Synagogâ eicit, urbe dein exclusum, ad vallem Josaphat, quæ intra Jerosolymam & montem Oliveti sita, raptat. Nolebant illi gladium, ignem, qui in instanti Martyrii cursu consummarent, adhibere; rabies lenta supplicia à lapidibus petere suggestit, his nimirum cum sic obruendo, ut ipse videret, se in diuturnitate suæ pœnæ mori, vivum sepeliri.

An non videtis, inquit S. Bernardus, hunc silicum grandinem cum furore è manibus tortorum excussum, cum violentia in innocens Martyris corpus emissum, ipsum verò flexis humi genibus, sublatis in cœlum oculis, mani-

manibusque eundem excipientem : *Volat saxorum imber è fortissimis invidorum manibus ?* Caput venerandum illius variis in partibus cruentatum, copioso manabat sanguine ; purpura pretiosi istius sanguinis, notat Eusebius, se permiscens cum candore liliorum, in Virginea ipsius facie confitorum, venustatis suæ splendorem magis illustrabat : *In ipso juventutis flore decorem ætatis suæ sanguine purpuravit.* Mox scapulæ frequentatis tot ictibus frangi, brachiorum nodi dissolvi, nervi membrorum concidi, tota deniq; sacri corporis moles cadere victima, sub acervo lapidum sepeliri cœperunt, cùm anima semper erecta manens, fortissimè cum Deo conglutinata, jure illum sibi ab Ecclesia postmodum appropriatum versum usurpare potuit : *Adhæsit anima mea post te, quia caro mea lapidata est pro te Deus meus.*

Nolo amplius immorari exprimendis aliis Martyrii ejus circumstantiis ; malo vobis enucleatiùs demonstrare miraculosam Martyris fortitudinem, quam primus omnium moriendo pro Christi nomine manifestat.

Hebræi olim omnes stupebant Aminadabi securitatem, quâ primus post Moysen fundum maris rubri tentate, & calcare ausus, aliis respicientibus interim ad maris litus, oculis admiratione defixis, aquas in aëre ad modum muri crySTALLINI suspensas. Nunquid major causa hîc, quæ admirationem nostram provocet, intercedit, heroica videlicet animositas Proto-Martyris, qui æquè primus post Christum vadum maris rubri, seu Martyrium est ingressus ? Jure exornamus præconiis fidelitatem egregii illius armigeri principis Jonathæ, qui suum Ducem cacumina perrarum, & loca, quæ videbantur inaccessa, penetrare conspicatus, mox eum insequi constituit etiam solus

I. Reg. 14.

contra

contra numerosam hostium phalangem conficturus, eamque in fugam compulsurus, qui comes individuus millena moriendi pericula cum suo domino adire, non detrectavit.

Nonne hoc ipsum cum majori fortitudine animi præstitit gloriosus noster heros? Christus Dominus tempore suæ passionis se in mediam hostium turmam coniecit, sed repente ab iis, qui ipsum eòsque sequebantur, derelictus fuit discipulis. S. Petrus, præ reliquis alioquin magnanimus, animo totus concidit, & contremuit. S. Stephanus primus fuit, qui caput summis periculis vitæ objiceret, præsentis mortis discrimini vitam exponeret, ut Christo Jesu se conjungeret. Quàmvis ille non esset nisi Diaconus, nihilominus, judicio D. Augustini, ipsos etiam Apostolos glorioso mortis suæ triumpho antecelluit: *Stephanus Diaconus Apostolos ipsos triumpho morte præcessit.* Scio quidem, subjungit idem Doctor, quod juxta consecrationis suæ ordinem fuerit discipulus, magistrum tamen egit in cursu Martyrii: *Discipulus gradu, magister cepit esse Martyrio.*

Si deinceps subsecuti Ignatii, qui ultronei immanium bestiarum in semet concitârunt furorem; si mortem aliqui cum ardenti cordis desiderio quæsierunt, quæsitam invenère, inventam cum gaudio sustinuerunt; Si Laurentii super igneam cratem, sicut ad opiparam mensam, judicii illuserunt, & tamdiu insultârunt, quòdusque carnes cum ossibus consumerentur in cineres: si Clementes & Agathangeli omnibus suis carnifices exhauferunt viribus, in tormentis ulterius inferendis, ac florentissimas mundi urbes elegerunt in theatra, quæ servirent ad spectandos, &

stupen-

stupendos suos agones ; Si Agnetes, Catharinae, Cæciliae eò demum tyrannos adegerunt, ut se ab imbelli hoc sexu devictos faterentur etiam inviti ; id tamen non didicerunt, nisi postquam frequentârunt S. Stephani Magistri sui scholam, ubi audierunt doctrinam, & imbiberunt artem moriendi pro Christo : *Magister capit esse Martyria.*

Faciliùs jam longè accidit ridere mortem, eique insultare postquam plures, quàm undecim milliones Christianorum ipsam duxerunt in triumphum, pueri, puellæ septennæ devicerunt. Sed mortem aggredi tunc, dum apparebat invincibilis, quando paulò ante Virtus Altissimi nostræ debilitatem carnis induta, videbatur tremere, pallere & fremere in illius occursum, quando Apostoli cernebantur capeßere fugam ad ejusdem adventum : opus erat fortitudine miraculosa, animo, quo præditus fuit S. Stephanus, prodigioso.

Facile iterum est, se ad pugnam conferre, jam captam, vel cum prope finem inclinat, insistere viæ per præviam victorum turmam jam stratam, sed singularis eminet animi generositas in capitaneo, qui ante prima signa se collocat, sibi, suisque sequacibus mucrone sui gladii viam aperire, eamque proprii sanguinis effusione consignare debet. Hæc gloria adscribenda est D. Stephano, qui videns cælos apertos, & Jesum stantem in cœlesti apertura, primus se conjicit in medium tormentorum & mortis horrores, semper progrediendo, nobis, ut præeuntem sequamur, inclamans, viam esse apertam. Cælum nostri juris esse, dummodo velimus : *Video cælos apertos. Hic Act. 7. 55.*
triumphantis clamor, ejusque generosa exempla animâ-
Fff runt

runt omnes nostros Martyres. Post diem mortis ipsius, uti recenset S. Dorotheus, alius mox item diaconus, Nicanor nomine, cum duobus millibus fidelium, Stephani premens vestigia, constanter Martyrium subiit. Decet igitur, uti S. Augustinus id etiam exigit, ut omnes isti tot militum milliones, qui proprii sanguinis dispendio bella Christi Jesu decertarunt, imponant coronas capiti, palmas suas victrices inserant manibus gloriosi nostri Proto-Martyris, à cujus heroico exemplo sumplerunt, generosè mortem oppetendi, stimulum: *Quicumque postea sanguinem pro Christi confessione fuderunt, imposuerunt coronam illam capiti suo.*

Num non par est, ut occasionem apprehendamus, ad æmulandas pugnas, & ad victorias similes Sancti Stephani accendamus, ut animos pariter nostros obfirmemus strenuè contra continuas, quas sustinemus, persecutiones? Negari quidem non debet, quòd Dextera Domini, brachium Excelsi contriverit potentiam tyrannorum, & Religio Catholica profundâ quiete pacis modò fruatur; nihilominus hæc fidei Christianæ malacia suos æquè habet Martyres, ac persecutiones occultas sustinet: *Habet & pax nostra Martyres suos*, observat S. Augustinus; ubi Deo offerre possumus vitam mortificatam per vigorosam resistentiam, contra passiones nostras exercitam, ac in eorum venire censum, qui cum D. Paulo gemunt: *Propter te Rom, 8. 36. mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis.* Reverà amputare desideria carnis, suppressere exorbitantes illius motus, vitium radicibus in se extirpare, mortificare suos sensus, nil agere contrarium Divinis legibus, obedire ejus mandatis, reluctante etiam naturâ corruptâ, patien-

patienter perferre contemptus, repullas, injurias mundi, assiduo se opponentis doctrinæ Evangelii; hæc talia sunt, quæ Martyrio æquivalent, quod, unâ duntaxat vice, brevi spatio sustinendo mortem, consummatur.

Ista persecutio, judicio gentium Doctoris, omnibus univèrsim Christianis est necessariò subeunda: *Omnes, qui piè volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur.* 2. Tim. 3. 12. *Dixit omnes, & tu volebas latere?* animadvertit D. Augustinus; & illa, & semper fuit generalis ac universalis, *sicut totius est temporis piè vivere*, S. Leo subjungit, *ita totius temporis persecutionem sustinere.* Universaliter grassatur, per omnia loca, quia dæmones undique nobis insidias struunt, ubique mundus sua retia tendit, nullibi non caros nos infestat. Ecclesia non minùs Christiana ex omni parte impugnatur, *secta, cui ubique contradicitur.* Talis A. 28. 22. persecutio eò periculosior videtur, quò est occultior. Tyrannorum vices suppleant nostri amici & consanguinei: *Inimici hominis domestici ejus.* Mich 7. 6.

O Deus, quantas imbecillitates & probrosas defectiones in præsentì objecto accidisse novimus! Testantur Ecclesiastici annales, quòd mirum videretur in primis Ecclesiæ sæculis, si perdurante cruentâ persecutionum tempestate, septem vel octo Christiani violentiâ tormentorum superati à fide in urbe aliqua defecissent, sed, quod sanguineis expiandum lachrymis, in clancularia hac moderna persecutione plerique, ferè omnes abrenuntiant Evangelio, & paucissimi jam inveniuntur, qui vitiis, & tentationibus mundi resistent. Olim infausti Apostatæ isti rubore cooperti ob lapsum suum infamem se conferebant ad Ecclesiæ valvas, ubi in humum abjecti, innatantes

quodammodo profufis à fe lachrymis, lamentabili voce clamando, ingemifcebant; calcate, calcate pedibus falem infatuatum, qui virtutem fuam amifit, pulfate, percutite tam imbelles & inanes fungos, homines excordes, puffillanimes. Unus unicum duntaxat oftendit oculum, qui alterum ob fidem fibi erui, eft perpeffus; alius unam folummodo prætulit manum, fociâ detruncatâ: hic fe decem annis in tenebricofo ergaftulo ferè computruiffe, alter fe ignis & equulei intensiffimam torquendi vim expertum, priusquam vel unicum granum incenfi succenderet coram idolis, afferbat.

Ad obtinendam, quam ab Ecclefia petebant, veniam, refert S. Cyprianus tract. *de Lapsis*. Discooperiebant corpus fuum undique dilaceratum, recenti adhuc cruore stillans; & lachrymarum loco comprimabant manibus oram fuorum vulnerum, ut inde denudò fanguinem prolicerent: pro una admiffa noxa millenos allegabant fortitudinis & constantiæ actus; *Deprecabantur illi non lachrymarum commiferatione, fed vulnerum, nec fola lamentabili voce, fed laceratione corporis: manabat pro fletibus fanguis, & pro lachrymis cruor femiustulatis visceribus defluebat.* Ita Cypriani ftylus antiquorum nobis exprimit pœnitentiam,

S. Cyprian.
Tract. de Lapsis,

Heu! imbellis animi funt Chriftiani moderni, qui occultæ huic tam facilè dant manus victas perfcutioni, & efficiuntur Apoftatæ per malignos fuos mores; poffuntne fimilem refiftendi conatum excufationi fuæ

ni suæ obtendere? num æqualem pro suis apostasiis
subeunt, & agunt pœnitentiam? quâ tamen æquè in-
digent.

Desumamus hinc occasionem nos humiliandi, &
elevatis in cœlum oculis, cum D. Stephano intueamur
Christum Jesum stantem erectum, qui nos ad pugnam
animat, ad pugnandum subsidium pollicetur. **Con-**
sideremus apertum cœlestem paradisum, ut
in eum nos recipiat, simulque tri-
buat vitam æternam,
Amen.

PRO FESTO
S. JOANNIS EVAN-
GELISTÆ.

Conversus Petrus vidit illum Discipulum, quem diligebat Jesus. Joan. 21. v. 20.

Cant. 1. 6.

Sponsa suum inquirens Sponsum aliud ei prædicatum non attribuit in Canticis, nisi dilecti: *Indica mihi, quem diligit anima mea*; probè gnara, interprete D. Gregorio Nysseno, quòd honorifico magis titulo ipsum compellare non possit, nec suaviori, quàm hoc, qui exprimeret potentiam dilecti Sponsi in cor Sponsæ diligentis.

Matth. 3. 7.

Ipse Pater æternus publico & vivæ vocis oraculo suum de prædicaturus Filium, nobisque rem quandam suæ gloriæ manifestare volens, illum non vocavit characterem vivum suæ substantiæ, splendorem paternæ gloriæ, Divinæ suæ majestatis perfectum proto ectypon, suum Verbum, Virtutem, suam Sapientiam; sed solum objectum suæ complacentiæ, & suum dilectum Filium nominat:

Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.
S. Joannes ergo falli minime potuit, quando ex infinita propemodum titulorum, quos jure sibi vindicare poterat, congerie, magis gloriosum nullum esse, nec Deo acceptiorem, præter istum, judicavit: *Quem diligebat Jesus.*
Relinquamus proin nomen grande *bonaerges*, filii tonitru, quod

quod quidem ipse Magister ei imposuit, omittamus amplissimum prædicatum Apostoli Asiæ, Episcopi Ephesini, fundatoris Ecclesiarum Smyrnæ, Pergami, Philadelphiæ, Laodiciæ, aliorumque oppidorum innumerabilium. Nec mentionem faciamus illustris qualitatis, seu propinquitatis, quâ carnali Christi consanguinitati erat conjunctus. Silentio involvamus magnificos titulos Evangelistæ, Prophetæ, Martyris ac Virginis; is enim jam dixit omnia ad sui gloriam splendidiùs illustrandam spectantia, quando se prædicavit *Dilectum Jesu*, seu, *quem diligebat Jesus*. Sicut rivi, maris profundum subeuntes, suum nomen amittunt, ita videtur S. Joannes, omnes suos honorum titulos in inscrutabili Divini amoris pelago sepeliisse, voluisse, contentus esse solo *Dilecti* nomine, quasi reliquorum oblitus. Certum est, omnes Panægyres, istius Divi honoribus adornandas, ad explicationem hujus amabilissimi attributi esse ordinandas. Ut autem & nos dignè loquamur de ejus præstanti excellentia, æquum est, ut nos conferamus ad Spirituum Sanctum mediante illius suffragio, cujus quàm plurimum & speciatim interest, dignis celebrari laudibus S. Joannem, qui *dilectus Jesu* esse nequit, quin simili esset, *dilectus Maria*. Salutemus hanc itaque, ei dicendo: *Ave Maria*.

Quantumvis eximius fuerit Politicus Rex Theodoricus, erroris tamen argui merebatur, quando dixit, prout Cassiodorus Secretarius ipsius refert, characteristicam esse infallibilem, eum hominem summis esse præditum meritis, qui à summis capitibus, Regibus sc., amaretur: *Non est majus meritum, maxima illius est, quàm gratiam invenisse regnantium*. Coronati licet principes non sunt semper errore immunes in electione suorum amicorum: idem ipse

ipse Rex meminisse debuisset, quod in epistola tertia dictârat, quod nimirum apud Reges duo & differentes reperiantur fontes, unde promanarent omnia bona, quæ sibi subjectis conferrent, gratiam & iudicium, favorem & rationem; quodque magnates in dispensatione beneficiorum suorum non semper attenderent iudicium ac rationem, sed spectarent sæpius in remunerando proprium amorem & inclinationem erga suos: *Alios estimatione subvehimus, alios gratiâ promovemus, primus est debitor iudicii, alius obnoxius est favori,* Solus Rex Regum, Christus Jesus, qui juxta Tertulliani mentem est Ratio Patris & Sapientia incarnata, falli non potuit in suorum amicorum delectu: etiam si S. Joannes excellentibus iis prærogativis & meritis, quibus à Christo promerebatur præferentiam in teneritudine amicitiae Divinae, dotatus non fuisset, ipse amor, quem erga eundem gessit, & sola Filii Dei electio, amicum in tantum dignificasset, ut justificaretur bonitas istius electionis.

Pro cuius meliori intelligentia, observari velim, duplicem in Deo dari amorem; unus est antecedens, operativus & efficax, qui non præsupponit objectorum meritum, sed producit primum, eaque adamando, amabilia reddit. Alter est amor consequens, approbationis & complacentiae, vi cuius Deus amorem impendit objectis, quæ jam amabilia effecit. Quocumque jam modo amorem Jesu sumatis, idem est, prædicare magna, recensere illustria de S. Joanne, ac pronuntiare, quod sit *Dilectus Jesu*; siquidem hoc est, asserere, quod Jesus illum reddiderit amabilissimum, & quod ipsum multum sanè amaverit.

Evol.

Evolvamus in priori istius discursus parte testimonia **DIVISIO.**
 amoris singularis Christi erga Sanctum Joannem: in posteriori videbimus, quàm perfectè discipulus recipiãrit hunc amorem erga suum magistrum; &, si plus fuerit amatus, quòd plus pariter illum amaverit.

Ecclesia Catholica officio hodierni festi inseri curavit verba, quibus comprehenduntur privilegia amoris singularis Jesu: *Valde honorandus est beatus Joannes, qui supra pectus Domini in cœna recubuit, cui revelata sunt secreta cœlestia, cui Christus in Cruce matrem Virginem Virgini commendavit.* Peculiari, censendus est meritò dignus honore, qui peculiari huic correspondet amor, à Christo in cœna, in Cruce sibi exhibito, ibi per revelationem arcanorum Divinitatis, hìc per donationem Dei Matris.

Videris, quòd Ecclesia verbis illis demonstrat, S. Joannem maximum, simulque opulentissimum amicorum Christi fuisse, cui credita fuerit possessio cordis, secreti, & thesauri Regii.

Primò, cor possidendum accepit dum supra ipsum recubuit: *Supra pectus Domini.* Secundò, *secretum*, utp. cui speciatim *revelata* dicuntur *secreta cœlestia.* Tertio, Regis thesaurum, id est Christi matrem. *Cui Virginem matrem Virgini commendavit sub Cruce.* Illustremus clariùs triplicem istum conceptum.

Imaginamini vobis, quæso, beatissimum hunc Apostolum inter brachia Jesu tempore ultimæ cœnæ dulcem somnum capientem, considerate amabilem istius situs compositionem, quàm suavi sopore omnes Discipuli hujus sensus sint oppressi, ipse penitus in sinu Magistri sui jacebat absorptus, qui suum brachium blandè demittens

G g

supra

supra dilecti sui caput, id cordi proprio adclinat, simulque os ipsius amore redundans suo pectori affigit, affixum sustinet. O Deus, quale, & quàm amabile est hoc spectaculum! Num vos, ô Angeli cœlestis paradisi incolæ non aliqua incendit æmulationis sacræ flamma, quando spectatis mortalem hominem intra brachia illius, in cujus præsentia vos semper erecti, aut ad pedem throni ipsius prostrati, adestis, ad testimonium ferendum summi respectus, quem habetis, & debetis infinitæ Majestati? O quàm bene oportebat esse Apostolum istum assuetum, ad recipiendas amoris delicias à Jesu! ô quàm arctam oportebat esse inter eum & Magistrum ipsius familiaritatem, quantam amoris intercessisse teneritudinem, ut ei concessa sit libertas, seu facultas in sinu illius quiescendi!

Joan. 14.2.

In domo Patris mei mansiones multe sunt, exponit nobis ipse Dei Unigenitus, multæ, eaq; differentes juxta diversitatem & proportionem meritorum justorum, qui inibi collocantur: Sed detegite, obsecro, si potestis, mansionem nobiliorem & augustiorem, quàm sit habitatio cordis Sacro Sancti, Christi Jesu? Nunquid hoc est secretum amoris cubile, & Sanctum Sanctorum? Vide, ubi recumbat S. Joannes, an non Sponsi in thalamo, in amici diversorio est locatus? Seio quidem, quàmvis totum Christi corpus supremâ sit dignissimum veneratione, fatendum tamen nihilominus, quòd peculiarem, nescio, quam prærogativam præ aliis obtendat membris pectus. Pedes Christi cedebant peccatoribus, manus justis, facies Virginitibus, os Sponsæ, at pectus reservatum fuit soli dilecto: *Qui supra pectus Domini, &c.* Solus Sanctus Joannes igitur intrat in possessionem cordis Jesu: & sicut olim

Gen. 28.13.

Deus Jacobo promiserat; *Terram, in qua dormis, tibi dabo:*

ita.

tra pariter optimus Magister suo discipulo cor, cui indormierat, in possessionem tradidit. Hic itaque est Dominus, & possessor cordis Christi.

Secundò dico, quòd istam adierit possessionem cordis, ut hauriret inde notitiam secretorum sui Magistri; *Cui revelata sunt secreta cœlestia.* Ingenuè fateor, meos nimis esse rudes conceptus, mea verba admodum humilia & obscura ad illustrandos luminum thesauros, quos D. Joannes, durante extatico illo somno, ex cordis hujus visceribus attraxit; suppleamus defectus nostros è Doctorem Ecclesiæ ditissimis monumentis.

S. Chrysoströmus in homilia, quam in honorem S. Joannis aureo suo ore peroravit, notat, quod discipulus iste, os suum imprimendo cordi Jesu, fonti omnis lucis & claritatis, *talem scientiam hausit è pectore Domini, qualem nullus unquam mortalium sortitus est.* Origenes asserere non dubitat, quòd dilectus idem Discipulus ex corde Filii penetrarit satis profundè in cor Patris, ut videret ibi in splendoribus æternorum luminum generationem Verbi, & mysterium adorandæ Trinitatis; dein se conferens ad S. Paulum, eum sic interpellat: Verum est, magne Apostole, nec quidquam demere volo de tuæ gloriæ magnitudine, raptus es in tertium usque cœlum, ubi didicisti mysteria ineffabilia, inspexisti arcana, quæ non licet homini eloqui. Sed Dilectus ille Discipulus elevatus, transcendit cœlos universos, subit Cœlum Cœlorum, seq; feliciter submergens in Divinitatis abyfso, contemplatur id omne, quod ibi plus majestatis & admirationis continere videbatur. Hic videt Verbum, per quod facta sunt omnia, eiq; permittitur alta voce intonare prædicationem, & amplissimum hoc mundi theatrum implere sacratissimis verbis

G g g 2

illis:

Joan. 1. 1. illis : *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Quibus ipse tres principales Divini Verbi proprietates declarat, ejus æternitatem, siquidem generatio ifta nulli unquam erat obnoxia tempori, *quia in principio erat Verbum.* Ejusdem item immanentiam, id eft manfionem in finu Patris fui : *Et Verbum erat apud Deum.* Consubstantialitatem denique naturæ Filii cum Patre : *Et Deus erat Verbum.* Quapropter Origenes Joannem appellat antonomaflicè Theologum Verbi, Petrus Damiani nominat Organum Divinitatis.

S. Bernardus fublimiùs mea opinione calamum fuum erigit, quando ferm. 8. fuper Cantica fcribit, quòd, ficut Filius unigenitus in Patris fui finu quiefcens recepit omnes vifiones perfectas Divinitatis Patris, ita pariter hic Difcipulus in finu Filii recumbens acceperit participationem Divinarum cognitionum ipfius : *Hauft Joannes de*
 S. Bern. Serm. 8. in Cant. *finu Unigeniti, quod de Paterno haufert ille.* Eo modo, pergunt S. Bernardus, quo *Pater æternus Filium osculans in generatione fua ineffabili pleniffimè illi arcana fua Divinitatis eructat, & fpirat fuaavitatem amoris, dicente Scripturâ, Dies diei eructat Verbum.* Sic etiam Filius, donando cor dilecto fuo Difcipulo, ad id exofculandum, communicat fimul lumina, à fuo Patre fibi infufa. Quod idem Difcipulus nobis infinuare voluit, dum dixit : *Unigenitus*
 Joan. 1. 8. *Filius, qui eft in finu Patris, nobis enarravit.* Et quomodo ifta explicatio fit facta, S. Bernardus item nos inftruit : *Illi enarratio, quid ei nifi ofculum fuit?* Poffemus etiam huic fubjungere opintonem S. Gregorii Nyffeni, docentis, quòd Chriftus dederit fuum cor ifti Difcipulo, ut mater uber filio ad fugendas inde, & bibendas abundanter aquas fuæ

suæ Divinitatis. *Cor suum tanquam spongiam apposuit, ut Divinitatem epotaret.*

Post percepta testimonia tam illustria gloriosi istius somni mystici, non reverebor amplius, asserere in medium Ruperti Abbatis sensum & sententiam, qui affirmare audeat: quamvis Incarnatio Verbi in sinu Virgineo Mariæ fuerit completa, videtur tamen, quod in hoc somno Christus novo quodam modo, secunda vice de Virgineo isto Discipulo sit incarnatus; volens denuo concipi in ejus corde, ut regenerari posset, id est, clarius exprimi per os ipsius adedè eloquens; cujus vocem super universam terram, ut intonaret mysterium Divinæ suæ generationis, voluit, quam Isaias antehac judicârat ineffabilem. *Dilecti Joannis animam eodem Verbo imprægnavit, ut Verbum ineffabile, quod Maria Virgo sola protulit in carne, ipsum hujus sociæ Virginitas vivâ mortalibus promeret voce.*

Si igitur illa D. Ambrosii vera est paræmia, quod amicus tunc testetur suam amicitiam, quando sine ulla reservatione liberaliter effundit omne, quod latet in anima, sive, cum cuncta sua arcana cordi credit sui amici; nonne S. Joannes rationabiliter audeat gloriari, quod Christus eum tractâvit ut dilectum, utpote cui nil occultârit, revelârit in isto somno tria secretorum genera, secreta sc. suæ Personæ, sui Regni, suæq; mansionis? Revelationem secretorum Personæ jam explicuimus in privilegiis Verbi: secreta Regni, sive triumphantis Ecclesiæ, & denique secreta mansionis, seu Ecclesiæ militantis Joannes ipse stilo æquè sublimi ac profundo copiosè edisserit in sua Apocalypsi, cui D. Hieronymus notabilem hanc affixit censuram: *Tot habet Sacramenta, quot Verba.* Quæ pro possessione

Rupert. in c.
1. Joau.

S. Ambros. l. 3.
Offic. c. 14.

sione cordis & secretorum dicta, sufficient. Loquamur,
& aperiemus thesaurum Regis.

Omnes isti favores adeò excellentes, privilegia tam
rara, de quibus mentionem egimus, necdum sufficiebant
amori, quo ardebat Magister erga suum Discipulum: pla-
cuit insuper, paulò ante obitum suum addere novam
amoris contestationem. Tempore ergo, quo Divinus
noster Servator animam quodammodo pallidis inhæren-
tem contineret labris; tunc, cum alicui videretur, vio-
lencia dolorum ei ademisse omnium pene rerum remini-
scentiam, præter afflictiones, quas actualiter sustinebat, ac
hostium suorum truculentiam, sui adhuc meminit Disci-
puli dilecti, eúmque lachrymis & sanguine manantibus
intuendo oculis, testatus est, quòd in suum hæredem ip-
sum instituere veller.

Nihil meliùs & aptiùs præsentì materiæ meo iudiciò
adduci potest, quàm id, quod S. Ambrosius paucis verbis,
magnum tamen mysterium complectentibus, profert: *De
Cruce Dominus paulisper publicam differt salutem. De Cruce,*
de sublimitate Crucis, in articulo mortis constitutus;
quam temporis circumstantiam tanquam valde notabi-
lem S. Paulus adhibet ad exaggerandum amoris Christi
excessum erga suam Ecclesiam; *In qua nocte tradebatur.*
1. Cor. II, 33. 2. *Publicam differt salutem*, quando omnes creaturæ inau-
dito illi Crucis spectaculo tenebantur affixæ, spectaturæ
finem mysteriosæ hujus tragediæ, undè pendeat etiam
unica ipsarum salus; Dei Filius suspendit intereà bonum
publicum & universale, ob bonum particulare unius dis-
cipuli.

Pro faciliori captu conceptus istius, tria velim, con-
sideretis, strictam obedientiam, quâ Christus suo se Patri
ob-

obligavit, adimplendi per suam mortem opus redemptionis humanæ, Sacros desiderii ardores, & moræ impatientem amorem, quibus flagrabat ejus cor subeundi citius mortem, ipsum denique fructum, indeque emergens emolumentam, restitutionem nimirum honoris Dei, læsæ gloriæ Divinæ satisfactionem, & salutis totius humani generis reparationem spectans.

His tamen non obstantibus ad firmandam sui Dilecti felicitatem Christus omnia, imò *publicam differt salutem*. Dixisse mihi videtur ore vel corde: Mi Pater, novi quidem, quòd ardentissimè desideres maturationem Redemptionis humanæ, æquè scio, quòd idem sit summum cordis mei votum, placeat tamen Paternitati tuæ, ut antequàm tuæ justitiæ, charitati tam tuæ quàm meæ in humanum genus, satisfaciam, singulari erga meum Dilectum, affectui liberius indulgeam, ut paulisper differendo mortem, tantum spatii obtineam, quo testamentum in ipsius favorem condere valeam.

Jam video, non neminem ex me velle rescire, & quærere; de quonam testari possit, aut velit homo ad incitas redactus, nudus, omni sic destitutus subsidio, ut nec aquæ guttulam habeat, quâ extremam suam sitim restinguat: sed tam inops nec est, sicut vobis persuadetis: hostium furor, etsi contra proprium suum velle, reliquit ipsi integrum super terram pretiosum valde thesaurum, de quo disponendi facultas remansit qui capax & sufficiens infinitè locupletandi suum hæredem. An non talis est dignissima Dei mater, Oceanus profundissimus gratiarum, virtutum & meritorum? Hæc est, de qua testator Christus in ultima sua voluntate, brevi post moriturus in favorem S. Joannis pronuntiavit: *Mulier ecce filius tuus, (Fili) ecce Mater* Joan. 19. 26. *tua;*

tua: Quasi diceret; Mi dilecte Discipule immanis inimicorum meorum violentia rapuit id omne, quod videbar possidere in mundo; meo spoliârunt me honore, cum mille opprobriis opprimendo; vestibus jam exuerunt, de quibus adhuc lusu inter se certant, modò vitæ usum subtrahere deliberant; unum adhuc superest bonum, quod abstrahere non valent, in quod jus nullum Pater meus illis concessit, de quo in tui favorem disponendi, integra adhuc penes me stat facultas; id est, mater mea, sed *Ecce fili mater tua*. Hæc verba juxta aliquorum interpretum mentem habuerunt eandem propemodùm efficaciam cum Sacramentorum verbis, quæ pariter causant, quod significant, sic enim produxerunt in sacratissima Virgine amorem & affectum maternum erga S Joannem, & in isto reciprocum amorem atque respectum filialem erga Matrem.

Quemadmodùm olim in creatione mundi hoc unicum verbum, *fiat*, ex ore Creatoris procedens erat verbum fecundum, quod mirabilia produxit: pari modo ista verba: *Ecce filius tuus*, efformârunt è Joanne alterum Christum, per gratiam & communicationem Divinatum ipsius qualitatum. O gratia singularis! O favor inæstimabilis! O donum infinitè pretiosum! S Joannes acceptatæ sibi factam donationem per Salvatoris testamentum, & exinde ut suam conservat: *Ex illa hora accepit eam Discipulus in sua*.

Joan. 19. 27.

Si pensiculatè consideretis legata, quæ Christus circa sua omnia bona ordinavit, deprehendetis, advertit S. Thomas de Villanova, quòd assignârît Patri æterno suum spiritum, Ecclesiæ suum corpus, suum sanguinem peccatoribus, suum regnum latroni justificato, tunicam militibus, Eccle-

Ecclesiam Petro, halitum suum Apostolis, sua dona supernaturalia in communi fidelibus, gloriam cœlestem prædestinatis, matrem denique propriam Sancto Joanni. Ohæres longè opulentior quàm unquam hætenus in mundo fuit! sicut nunquam pariter visus est hucusque Deus, in statu, in quo condidisset suum testamentum.

Discursum nostrum ulteriùs promoveamus in præsentì materia. Quàm sublimem ideam oportebat Christum formasse de virtute S. Joannis; vel, meliùs loquendo, ad quàm excelsum gradum gratiæ hic evehctus fuisse, censendus, ut redderetur capax & dignus unionis, & fœderis tam arcti cum Dei matre? Qualis debebat esse homo ille, qui erat eligendus, ut succedat in locum Christi, cujus suppleret vices, quiq; ministraret solatia genitrici afflictissimæ ob jacturam incomparabilem suæ Divinæ prolis? Facile mihi persuadeo, hunc Evangelistam sufficientem non fuisse ad plenè refarciendum damnum, in morte sui Magistri illatum Virgineæ Matri; hoc tamen scio, quòd adoptio, teste Seneca, sit inventa, ut malo fortunæ, & parentum sterilitati ferretur subsidium: *Adoptio fortunæ remedium est, supplet sterilitatem, vel orbitatem.* Christus Dominus facturus præviè ad mortem hanc admirandam adoptionem, non ordinavit eam nisi ad solatium suæ parentis; ei cedendo per testamentum suum dilectum, ut is esset Virginalis castimonix custos, & testis: *Legatur materni pudoris defensor, & testimonium integritatis.* Ut sonant D. Ambrosii verba.

Dicamus adhuc, quòd si primis in aula ministris, nobilissimis officiis fungentibus, merces & pensiones simul majores & quidem meritò exsolvantur: quis unquam ad-

H h h

mini-

ministravit munus magis honorificum, quis altiore aut ampliore in cœlesti curia obtinuit dignitatem, quàm noster Joannes? Correspondebit ergo gratiarum ac donorum remuneratio summa. Quidnam esse potest, quod consecuta non fuerit, non impetrârit filio, sibi tam amanter commendato, illa quæ est omnipotens ad obtinendum omne id à Numine, quodcunque ipsa vult?

Satis prolixè jam differuimus de testimoniis singularis amoris Christi erga S. Joannem, aliqua item proferamus argumenta amoris Discipuli, quem affectu reciproco impendit suo Magistro, & ostendamus, quòd si præ cæteris plùs fuerit dilectus, idem pariter plùs cæteris dilexerit.

II.
Punctum.

S. Joannes in amoris certamine reliquis palmam præripuisse Apostolis, ardentius dilexisse suum Magistrum testatus est tribus rationibus. 1. Amavit, eique *serviit* majori temporis spatio. 2. Eundem amavit purius. 3. Illum amavit etiam constantius.

Plures annos D. Joannem consecrâsse amoribus erga suum Magistrum constat, quia hanc Amoris scholam frequentavit à tenera jam ætate discipulus, in qua etiam ad extremam usque perseveravit ætatem. Amorem ipsius item puriorem extitisse, colligitur ex statu Virginali, cujus florem Christo in primis adolescentiæ annis dicavit, & ilibatam servavit semper, quod de aliis Apostolis non legimus; quare S. Chrysostomus Joannem *exordium Virginitatis* compellat, eoquòd Beatissimam Virginem æmulatus; sicut illa castimoniæ nitore præluxit muliebri, ita S. Joannes virili sexui, cujus virtutis radios in universam præterea diffudit Ecclesiam.

Com.

Communis PP. sensus est, quòd intuitu Virginitatis ipsius Christus Jesus, Virginum Sponsus hoc tam teneri amoris, ac singularis familiaritatis ei dederit testimonium. Non spectat propriè, nisi ad Virgines, cum Virginibus, Jesu & Maria se tam arcto amicitiae vinculo obligare, intimæ unionis inire societatem.

Non sufficit, cum de Virginibus incidit sermo, annuntiare cum S. Ignatio Martyre, eas esse *pretiosa monilia Christi*, quibus Christus ipse se exornat: satis non est, D. Cypriano assentiri, illas vocanti selectos, eosque elegantissimos flosculos in hortensi Jesu lectulo, oviculas amabilissimas in Pastoris Divini ovili, portionem maximè illustrem cœlestis hæreditatis: Vel cum D. Bernardo, easdem adnumerare familiæ Angelorum; *Virgines de Angelica familia deputantur*. Sed recensitis jam privilegiis accenseri oportet, ad condignum de iis sensum exprimendum, quòd S. Joannis instar sint electæ ad capiendam quietem in sinu Jesu, utq; amatorum more Divinorum castissimis sui Dilecti inhæreant, ac perfruantur amplexibus: *Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* S. Cyprian, de Discipl. & habitu Virg. Cant. 2.6.

O si, mi Deus! hîc plus superesset temporis, proseguendi elogia ad eò eximiæ virtutis, daretur paulò liberiùs exspatiandi, diutius in istis liliis commorandi facultas; sed necessitas aliorum compellit discursum nostrum, ut loquamur pro utilitate præsentium Auditorum; sc. quòd, sicuti per puritatem cordis & corporis obtinemus Dei lumina, incrementa vivæ fidei, & effectus singularis Amoris Christi Jesu erga nos, sic è contra per vitium oppositum carnis involvamus plus quàm Cimмериis tenebris, efficiamur jumentis parum absimiles, & hinc peculiari quodam modo odium & vindictam Dei in nos provocemus.

H h h 2

Quam

Lucz 12, 35.

Quam ob causam Christus in Evangelio à suis electis exigit cingulum circa lumbos, in manibus ut gerant lampades: *Sint lumbi vestri pracincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Prior habitus castimonix, posterior fidei illuminatæ symbolum est; fides enim, prout Mellissius Doctor tradit, vivâ flammâ illuminari nequit, nisi per vitæ puritatem excludantur obscure vapores illi, qui è parte concupiscibili oriuntur, & superiorem animæ infestant, & obtuscant. Credite mihi, monet hic S. Pater; *Nisi ignis inferior extinguatur, superior lucere non potest*: prius ergo restinguite terrestrem, ut ardeat cœlestis.

Redeamus ad priora, & finiamus. S. Joannes demonstravit intensissimum, quem gessit amorem, quia Christum constanter sequendo, ei pro tunc etiam adhæsit, quando à reliquis omnibus erat desertus: *Cum vidisset Discipulum stantem.* Christus cunctorum mortalium afflictissimus, moriturus, saltem hoc solatium reperit, quòd videret se in electione sui amici minimè deceptum esse, què postquàm suum Dominum comitatus est supra Thaborum, æquè secutus generosè fuit ad Calvarix verticem; post haustum delitiòsum dulcorem illius cordis, non horruit cum eodem pariter bibere amaritudinem è propinato sibi calice passionis.

Vidit Christus infra ad pedem Crucis suæ *Discipulum stantem*; ista tam firma statio in tribus rebus Discipuli constantiam commendat: 1. In fide sua, in qua non vacillabat cæterorum istar, suum Magistrum non negavit ut S. Petrus, nec fidem amisit cum S. Thoma. 2. In exteriori professione fidei suæ se comitem jungendo cum Christo, tempore Passionis. Tantam non promeretur admirationem S. Petri facta confessio & protestatio, quâ

quã Christum Dei filium verum agnoscendum, & adorandum proclamabat, cum vidit mortuos ad vitam revocatos, cœcos ab eodem illuminatos, ipsum infinitudine quãdam miraculorum splendentem; quantam S. Joannis constans fidelitas, cui necessarium erat cor in amore obfirmatum, ut suo etiam Domino adhereret, quando non nisi militum & carnificum globo erat stipatus; ut debitum præstaret homagium posito in annihilationis suæ fundo, pleno opprobriis & ignominiiis; ut deploraret cruci affixi mortem, tanquam Deicidium, videndo ipsum mori veluti hominem, in suo amore perseverantem. Ah! quoties hic Discipulus densatos militum penetravit cuneos, in medium tortorum se conjecit, mortem ultro avidus exambit? Quot vicibus altâ voce publicè contestatus se Discipulum istius in Cruce morientis, Judices injustitiæ, lictores nimis in eum crudelitatis arguit, laboravit omni conatu illorum in se concitare furorem, ut cum suo Magistro simul moriendi, daretur occasio? Quantum æmulabatur, & ambitioso invidebat oculo carnificum turmæ, quæ ipsius occupabat locum, & remoram interponebat, nè præter morem proximus lateri Jesu adhereret? Deniq; videns omnem sibi tunc ad commoriendum facultatem ademptam, conatus est, per amoris & compassionis affectus sublevare sui Domini tormenta, miscendo suas lachrymas cum istius cruore, simulque respiciendo uno oculo moriente Amorem suum crucifixum, attrahebat in cor suum clavos, lanceam, plagas & supplicia omnia Salvatoris patientis vi & viribus suæ compassionis.

Si verum est, quòd anima plus sustineat in corpore, quod amat, quàm in eo, quod animat, certè S. Joannes longè plura pertulit in corpore Christi, quod ardentè.

H h h 3

amabat,

amabat, quàm pati potuisset in proprio, quod odio habebat; in certo sensu asserere nobis licet, discipulum istum ad pedem Crucis magis quodam modo ipsâ Dei Matre fuisse afflictum: huic quippe solatio esse debebat, quod sciret, nullam se unquam contraxisse noxam, quâ causam tormentis & morti sui Filiâ suppeditasset.

Quâ verò tristitiâ procellâ cor S. Joannis obrui oportebat, quando intellexit, se quidem in summo esse gradu amicitia, esse Discipulum Jesu unice dilectum, interea tamen parricidis amantissimi sui Magistri simul adscriptum? Dolor, quem is in Golgothæi montis fastigio subiit, tantæ erat vehementiæ, ut in quorundam Doctorum sensu promeruerit gloriam Martyrii, indeque inferunt, eoquod vitam suam sub licitorum manibus cæterorum Apostolorum more non consummârit, Amor Divinus intervenire voluerit, ipse futurus author & actor Martyrii Discipuli æquè amati, ac amantis.

O, quàm uberem gloriæ messem invehit Divo Joanni hic discursus, quantam verò confusionis materiam subministrat mihi, meisque Auditoribus! sumus quidem omnes reverà tenerè dilecti Jesu, at non pariter sumus diligentes Jesum. Deus singularem omnino in nos suam demonstravit omnem bonitatem, quis id in dubium revocare audeat? *Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis.* Non sumus nati inter Turcas, non educati inter Brasilos anthropophagos, ut infiniti alii: infudit liberalissimus Deus cum rationis usu nobis fidei lumen, justitiæ suæ in nos non exercuit rigorem, quem tamen in numeri experti sentiunt, quos in ipso patrati sceleris æstu deprehensos abripuit ad pœnam, perdidit æternum, quantum vis

Psal. 147, 10.

tumvis adeò gravia ac frequentia in Dei injuriam non accumulârint delicta, uti nos cumulavimus.

O quàm pridem incurrissemus parem damnationis pœnam sine amore isto Dei speciali! singulari ejus misericordix adscribendum, quòd salvi adhuc subsistentes, in tali versetur statu, in quo salutem æternam consequi possumus, dummodo velimus. *Misericordix Domini, quia Thren. 3.22. non sumus consumpti.* Ne quidem unus invenietur ex nobis, si reflexionem supra antea actæ vitæ totius cursum instituire velimus, qui non deprehendat infinita singularis bonitatis hujus argumenta; verum itaque manet, quòd Deus singulari nos amore fuerit complexus etiam filios iræ; cum mereremur justam ejus potius vindictam, nos gratiarum suarum ditârît thesauris, quos prævidit fore ingratos; intercà tamen pro tot tantisque beneficiis, amoris Divini indiciis aliud nil rependere, videmur præter ingritudinis summæ continuationem. Nihil est, cui minùs impendimus amoris, quàm Deo; exarsimus toti in amorem divitiarum, honorum, damnato sæculo placere, quæsimus: quæ non ad aucupandum mundi favorem, sustinuumus, quibus discruciatî curis, ne disgratiam illius incurreremus? quales mentis exorbitantis ardores, quàm enormes passionum excessus sensimus ad lucrandam abjectissimarum creaturarum affectionem, quæ nos modò condemnant? Ex omnibus solus Deus est, quem inimici instar excepimus. Deus igitur nos persecutus est amore puro & gratuito; gratiarum suarum subsidio nos prævenit, beneficiorum vinculis ad se attraxit, sed eheu tanto amori respondimus odio gratuito, eoque detestabili! *Odio Joan. 15.25. habuerunt me gratis,* amanti Jesu querela est. Merito ergo oportet, ut perfundamur rubore ob inhumanam ingrati-

gratitudinem, & perversam, deordinationem cordium nostrorum, in consideratione ardentis cordis S. Joannis: consecremus saltem postremos elabendis modò anni paucos dies; nè transeat ulla diei hora, quâ non ex animo detestemur nostrum ingratum animum, quâ non cordiculus doceamus de tempore, sine amore in Jesum, transacto.

Hæc est Divina charitas illa, quam vobis mei loco relinquo, siquidem vos deserere, & ori silentium imponere usque ad quadragesimæ ferias, sum justus: proinde *Act. 21: 32. commendo vos Deo, & verbo gratia ipsius.* Charitas ista interea vobis loquetur, dummodo eam audire lubeat. Quare non dicamus de ipsa, quod Tertullianus de sua fide enuntiat? *Unusquisque debet colloqui cum fide sua.* Instituite itaque colloquia & discursus cum Charitate, quam etiam ad consilium adhibeatis, quoties aliquid tentatis aggredi.

Divina hæc charitas, quam vobis relinquo commendatam, remedium afferet omni malo, quod elapso Adventûs tempore proposui vobis, & declaravi, vel meliùs loquendo prosequetur, consummabitq; omne bonum, cujus initia posuimus.

1. Si denuntiando Divinorum judiciorum rigorem vos terrui, si merum fallacium gaudiorum, cujus gustu vos oblectabamini in mundo, tristitiæ absynthio pergentium Doctore. *2. Cor. 7. 8. Si contristavi vos, non me penitet,* repono cum propinabit solatia, hæc sciet, eâ arte amaritudines dulcorare pœnitentiæ, labores temperare Divini servitii, ut non sine voluptate iis sitis fruituri, juxta Pfaltis promissum: *Labo-*
Pfal. 127. 2. res manuum tuarum quia manducabis.

2. Si gladio Divini Verbi, quo usus, vulnus quoddam vestris infixi mentibus, inde gaudium capio; sunt enim plagæ medicinales, quæ salutem & vitam procurant æternam: nec permittite, ut tam citò obductæ coalescant ex integro, servate interim illas, vos contestor, quia Charitas timori succedens, ut S. Augustinus animadvertit, obligabit, & sanabit artificiosis suis manibus felices hæc plagas, eisq; affundet oleum & balsamum cœlestium consolationum. *Timor vulnerat, sed intrat Charitas, que sanat, que Timor vulnerat.*

3. Si vos viâ latâ, per quam currebatis læti ad perditionem æternam, abstraxi, ut reducerem vos in angustam & arctam paradisi semitam; etiamsi natura ob injectos libertati suæ compedes lugeat, in luctu & lucta verferetur sic coacta, Charitas, quam vobis relinquo, ampliabit cordium vestrorum angustias, monstrabit, & aperiet viam spatiosam, ut cum Davide læti exclamare valeatis: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Psal. 118. 32. Cursus iste felicitate æquè, ac voluptate relictus non alium reperiet terminum nisi in interminabilis beatitudinis æternitate, quam vobis exopto, & apprecor. In Nomine

Patris, Filii & Spiritûs Sancti.

Amen.

PRO FESTO
CIRCUMCISIONIS.

*Semetipsum exinanivit formam servi accipiens . . .
propter quod & Deus exaltavit illum, & do-
navit illi nomen, quod est super omne nomen:
ut in nomine JESU omne genu flectatur cae-
lestium, terrestrium & infernorum. Philipp.
2. v. 7. 9. 10.*

IN mysterio hodierno tria nobis consideranda proponit S. Bernardus, *Circumcisionem, Nomen & Sanguinem*, quæ triplicem pariter nobis causam subministrant, *Admirationis* sc. *Amoris & Imitationis*. *Admirationis*, ob exinanitionem Christi circumcisi, id est, signati caractere peccatoris: *Amoris*, ob Christum humiliatum ad nos glorificandos: *Imitationis*, istius tam profundæ humilitatis: *Admirationis*, propter adorandam majestatem nominis ipsius super omne nomen, concessi à Patre suo Dei Filio, in recompensationem exinanitionis Dei: *Amoris*, propter nomen, quod nil significat nisi dulcedinem, teneritudinem, & charitatis excessum: *Imitationis* virtutum SS. Jesu nomine expressarum. *Admirationis* in contemplatione lætæ immortalitatis, cultri rubentis Dei sanguine: *Amoris* ob guttas primas cruoris adeò pretiosi, quas impatiens Jesu dilectio è venis ejus extraxit, ut sanguinolentis characteribus signaret protestationem

tionem nobis factam, manendi noster *Jesus* id est Salvator.
Imitationis dolorum, & patientiæ Christi jam in balneo
sanguinis sui abluti.

Interim dum cœlum universum, omnis terra & in-
fernus simul debitum præstant homagium illustrissimo
huic nomini *Jesu*: consideremus primò exinanitionem **DIVISIO.**
Jesu circumcisi; deinde in altera parte ponderemus istius
exinanitionis præmium compensativum per gloriam No-
minis excellentissimi, *Jesu*.

Ut comprehendamus hoc mysterium imploremus
gratiam Sancti Spiritus, sine cujus cooperatione teste Divo
Paulo ne quidem dignè, ut oportet, nomen *Jesu* pronun-
tiare possumus, quam ut nobis impetret *Deipara*, priùs ei
dicamus salutationem. *Ave Maria.*

Quæstio est admodùm famosa inter Theologos &
Sacrae Scripturae interpretes, num dicta à S. Paulo exina-
nitio, seu annihilatio conveniat propriè, directè & in rigo-
re adorandæ Personæ Theandricæ Verbi, aut solùm ejus-
dem Humanitati.

S. Ambrosius & Dionysius Alexandrinus cum qui-
busdam aliis judicant, immutabilitatem Verbi, quod in se
ullam imminutionem recipere nequit, aut de novo super-
venientem accessionem, non admittere, ut dicatur, se ex-
inanuisse, sed solam Humanitatem ipsius sustinuisse pro-
fundam exinanitionem in hoc, quòd illa non receperit in
novo isto statu, quem per Incarnationem subiit, omnes
sequelas, & omnes adpertinentias, alioquin debitas ado-
randæ suæ dignitati, sed è contrario eadem apparuerit in-
duta nostras fragilitates & infirmitates, atque splendoris
hujus Regii loco, sibi titulo unionis hypostaticæ compe-
tentis,

centis, susceperit in se formam servi, se subjiciendo humilitati, & miseriis nostræ mortalitatis.

Philip. 2. 6.

Nihilominus communior Theologorum & Interpretum opinio tenet, quòd S. Paulus attribuat præfatam annihilationem seu exinanitionem propriæ Personæ Verbi. Eius verba sunt clara: *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit.* Is, qui se exinanivit juxta D. Pauli sensum erat æquè Deus, ac Pater illum generans, ac possidebat omnia Divinitatis Regalia justo titulo æternæ suæ generationis. Verbum ergo, quod Deus est æqualis cum Patre, ipsum est, de quo Paulus testatur, se exinaniisse. Quod tamen non sic intelligendum, monet Theologorum apex D. Augustinus, quasi Verbum amiserit aliquid sibi essentiali, sed, quòd aliquod esse de novo susceperit: *Non, quod habebat, deposuit, sed, quod non habebat, accepit:* vel, juxta expositionem D. Leonis. *Nostra suscipiens, propria non amittens.* Res omnino paradoxa! assumendo id, quod non habebat, se exhaustit, recipiendo, quod erat à nobis, se depauperavit, & exinanivit. Audite Angelica sua differentem linguâ D. Thomam.

Philip. 2. 7.

Psal. 38. 6.

Natura humana, existens infinitè plus in potentia, quàm in actu, est ingens vacuum, Verbum Divinum se uniendo isti naturæ humanæ, huic vacuo, seu nihilo: *Semetipsum exinanivit.* Aut dicamus cum Psalmista: *omnia esse creata coram Deo nihilum esse: Substantia mea tanquam nihilum ante te.* Hinc Verbum assumens nostrum esse creatum per unionem cum natura nostra, se reduxit ad nihilum, *Exinanivit.*

Vel sequamur doctam Card. Cajetani explicationem: *Quantum Dei Filius, docet is, semper retinuerit*

rit

rit æqualitatem cum suo Patre, per suam tamen Incarnationem sibi appropriavit aliquid, quo antea carebat, vī cuius in tempore verificatur, quod antea & ab æterno verum non erat: *Pater major me est.* Profunda est humiliatio Personæ istius Divinæ, posse consequenter ad unionem cum natura nostra initam de se prædicare: *Ego sum vermis, & non homo.* Joan. 14. 28.
Psal. 21. 7.

Cum præcipuum, quod in hodierno mysterio considerandum, sit descensus & abjectio Christi ad imam humilitatis abyssum, cō nos pariter demittamus nos argumentis & probationibus nostris.

Quatuor principales reperio descensus seu passus, quos fecit Divinum Verbum, ut pertingeret ad ultimum hujus abyssi fundum; super iis instituite, quæso mecum quandam reflexionem.

Primò, *Verbum factum est.* Passus ecce primus enormis, verè passus alicujus gigantis: *Exultavit ut gigas.* Descendens de sinu paterno, ubi genitus, non factus, se demisit in sinum maternum, ibi de novo concipiendus; *Factus ex muliere,* ut phrasis sonat Paulina, & ex substantia mulieris. Verbum factum, idem est, ac supremum principium, & primaria causa recipit esse à suo effectu, fons acquirit novam sui fluxus originem. Verbum, quod fecit omnia, apparet modò factum, & in tantū, ut faciat, Deum dependentem, Deum subjectum, Deum obedientem. I.
Punctum.
Psal. 18. 6.
Galat. 4. 4.

Verbum caro factum. Occurrit alter passus amabilis istius demissionis; descendit è summo gloriæ suæ fastigio, à splendore suæ Divinitatis totaliter puræ ad limum & lutum. Supputetis, si potestis, quot infinite fecunda Dei virtus producere possit naturas nobiliores & longè perfectiores, quam sit præstantissima.

omnium cœlestium Intelligentiarum, exinde mensuretis distantiam intra perfectissimum Angelum & hominem interpositam: postea asserite, quod Verbum in sui ad carnem descensu tot gradus transierit, quot comprehendi possunt naturæ possibilis humanâ excellentiores. Idem proinde non est, Verbum factum est Angelus, est Cherubin, aut Seraphin, sed caro factum. Neque dicas, Verbum caro factum, quali primus homo, Adam in statu innocentie fuit præditus, immortalis, & impassibilis; sed caro factum, quæ temporum injuriis, variisq; doloribus est subjecta.

In tertium impingimus jam passum, quo accessit non solum ad carnem hominis, sed ad carnem infantis, ad carnis infantiam, qui infimus status idcirco præcipue considerandus, quod in illo omnes ejus excellentiæ verè sint exinanitæ, id est, incognitæ manserint.

Deus secundum Theologiæ placita triplicis speciei numerat in se perfectiones, eas sc., quæ immediatè emanant, & procedunt ex sua essentia, velut immensitas, æternitas & immutabilitas. Secundò sunt, quæ vitæ ipsius effluvia quædam nuncupari possunt, sicut Sapiencia, scientia, ejusque operationes omnipotentes. Tertio, quæ libertatem illius consequuntur, prout sunt bonitas, misericordia & justitia. Omnes istæ perfectiones in Incarnationis mysterio apparent quasi exinanitæ. *Suscipitur à majestate humilitas, à virtute infirmitas, ab eternitate mortalitas*, habet oraculum Magni Leonis.

Sapiencia Dei latet abscondita sub forma infantis, qui aliud nescit, nisi balbutire; Potentia est exinanita in infirmitate carnis nostris miseriis obnoxia; immutabilitas ejusdem est cooperta involucro corporis, quod juxta-

men-

mensuram ætatis crescit; sic de aliis attributis discurrendo. *Grave mihi est, adorare Deum juniorem*, dicebat quidam Judæus disputans contra Gregentium Archi-Episcopum Homeritarum. Verum est, quòd status iste esset indignus Divinitate, nisi excessus amoris ipsius defectum suppleret.

Necdum ad infimum abyssi fundum devenerat, quia adhuc ulterius humiliandi, inferius adhuc se dejiciendi, occurrit locus, à D. Paulo sequentibus verbis expressus: *Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati.* Rom. 8. 3. Filius Dei non carnem duntaxat induit, carnem inquam, passibilem, carnem infantilem, sed ò prodigium humilitatis heteroclitæ! carnem assumpsit signatam stigmate peccati; non tantum ex eo capite, quia se objecit pœnis, doloribus, qui sunt fructus & effectus necessarii culpæ, sed quoniam subiit insuper onus legale Circumcisionis, quæ apud Judæos nostrum figurabat baptismum, & ordinata fuit ad consequendam peccati remissionem, cujus erat testimonio D. Bernardi quasi character, aut melius loquendo, cicatrix. *In Incarnatione factus est paulo minus ab Angelis; in Circumcisione multo minus, qui non solum formam hominis, sed formam habet peccatoris: insigitur enim veluti cantherio latronis.* Post peccatum ipsum nil adeò est abjectum, quàm figura & forma peccati. Verbum accipit hodie ex amore nostri formam peccati, cui peccatum recipere in se, est impossibile. En ultimum denique gradum, quem Verbum attingere potuit; *Non plus ultra*, Deus quippe per omnes suæ omnipotentis vires se inferius ultra demittere nequit.

S. Joannes Chrysostomus ea D. Pauli verba: *Semet- ipsum exinanivit, formam servi accipiens*, sequendo textum Græcum

S. Bernard. in
Serm. de Cir-
cumcisione.

Philip. 2. 7.

Græcum

Græcum sic legenda tradit: *Formâ servi acceptâ exinanivit*: prius in Incarnatione & Nativitate sua formam assumit mancipii, in Circumcisione progreditur ulterius se eòusque humiliando, quòusque possibilitas admittit, uniendo sibi formam peccatoris. Jam videte quomodo.

In sua Incarnatione, & maximè in mysterio suæ infantia se exinanit, id est, incognita reddit Divinitatis suæ attributa; at in Circumcisione sua exinanit propriam essentiam, cùm peccatum contradictoriè sit oppositum Divinitati, & prorsus incompatible cum natura Dei; hoc cauterium peccati illi incidi nequibat, quin ab aliis æstimeretur peccator, & per tale medium incurreret infamiam, vi cuius in iudicio humanæ fidei opinio de ejusdem Divinitate exinanitionem pateretur. Exinanibat insuper magnificam suorum titulorum gloriam, à persona sua cæteroquin inseparabilem, Judicis nim. Regis, summi Pontificis, Messia; omnes siquidem istæ dignitatum qualitates se cum peccato nequaquam poterant compati: nam si quis hodie sustineret in sua carne cultrum circumcisionis, talis forinsecus non compareret, ut Judex, sed noxæ reus, nil Regium præferret, imò haberetur mancipii instar, non repræsentaret Salvatorem, bene salvandum exprimeret, qui ipse indigeret, salvari.

Adhuc superest, quod notandum rogo, paupertatem, nuditatem, contemptum hominum, ipsa etiam tormenta, mortemque in omnium sapientium iudicio res esse de se adiaphoras, ad verum honorem vel dedecus indifferenter se habere, utrumque involvi potius in eorum causa; ex. gr. magnus quispiam Princeps infra statum suum se abjicit, ut populum suum altius elevet, se ad incitas redigi sinit, ut subditos dicet, ad quorum item salvandam vitam

mor-

mortem oppetere non dedignatur, an non talis apud omnes suos status gloriam nominis sui promeretur immortalē? At peccatum est essentialiter ignominiosum; ita ut sit impossibile, videre aliquem peccati notā inustum, quin simul eum judicemus vero contemptu dignum, in illis saltem circumstantiis, in quibus fides non elevat aut corrigit rationem. Nihilominus hoc est, quod evenire videmus hodie in Christo. Quis enim posset ipsum videre recurrentem ad remedium, quin judicaret, quod eo indigeret? Quis posset intueri corpus illius sanguine ablutum reliquorum infantium more, citra censuram, animam ejusdem pariter fuisse pollutam?

Dictis superaddite, si placet, quod possimus dicere, mysterium Circumcisionis hodiernum esse fundum & abyssum humiliationum Christi, quatenus nimirum humilitas tantā potentia hic suum exercet imperium, ut nec nullus quidem radius gloriæ extrinsecus comparere videatur. In Nativitate ipsius si Verbum Divinum obmutescit, cœlum linguis Angelorum ejus magnalia deprecatur; si præsepe Deum tegit, illum fulgidissimum recens exortum sidus cum splendore deregit, pro Deitate facundè perorat, ut S. Maximus vult: *Latet in pannis, fulget in cœ-* Serm. de Nativit.
lis, cune nascentem, stella indicant dominantem.

In Baptismi susceptione quando innocentia nocentium globo se immiscuit, aperti cœli hanc simul aperuerunt, & in lucem protraxerunt unā Spiritus Sanctus, visibiliter supra caput Christi quiescens, & vox Patris æterni sensibilibus excepta.

Dum pruriens ad maledicendum Judæorum lingua nomen ipsius opprobriis obruere laborat, suspensam tenet totam Judæam ille in admiratione suorum miraculorum:

K k k

ægri

agri reftituti, mortui ab inferis revocati altâ voce testantur contrarium, impositis ei calumniis. Imò in Cruce etiam moriturus tam vivaces fublimioris gloriæ ejaculatur radios, ut, qui eum in vitæ fuæ mirabilibus agnofcere nolebant, tunc publicè compellerentur testari: *Verè hic*

Marc. 15.39. homo filius Dei erat.

Uno verbo, fempèr is alioquin folet adhibere mixturam, inquit Arnoldus Carnotenfis, gloriæ & ignominia: *Viciffim humilitas & fublimitas quibusdam inter fe revolutionibus partiuntur negotium.*

Sed in Circumcifione nil aliud deprehendimus, nifi materiam humilitatis, ejulatus læfi infantis audimus, matrem cernimus compaffione tactam, mifcere lachrymas cum cruore fui filii; occurrunt nobis infames peccati notæ, crudelitate cultri innocuæ ac puriffimæ carni ipfius incifæ. Licèt ei pro tunc imponeretur magnum hoc nomen *Jefu*, illius tamen gloria foras non prorumpbat, fiquidem virtus iftius latebat adhuc incognita. Myfterium itaque præfens non folùm profundiffimæ humilitati fuit fociatum, fed humilitati, quæ nihil gloriæ in fui admiffio confortium, & confequenter veriffima eft Chrifti exinanitio. *Semetipfum exinanivit.*

O Mi Deus! quàm horrendum eft monftrum fuperbus poft hac Chriftianus, quòdque plaga hæc fuperbiæ fit incurabilis, omnino fatebndum eft, fi dictâ Filii Dei exinanitione curari non poffit. Profitemur omnes, nos credere in Deum circumcifum, qui efi Sanctus Sanctorum, & impeccabilis exiftens, ex amore tamen noftri remedium adèd probrofum & dolorificum peccati fibi applicare ftatuit: nos è contra criminibus totaliter cooperti, haberi volumus innocentes. Ad peccandum fumus invere-

verecundi, pleni pudore & fragilitate, quando confessio
& pœnitentia de peccatis instituenda: *Malè proni in vul-* Serm. 7. de
nera, pejus in remedio verecundi, & horrescimus vulneris li- Circumcisi,
gaturam, qui de vulneribus interdum gloriamur, ita suos exe- Dom.
rit in nos aculeos Claravallensis Apis.

Post promulgationem hujus mysterii, quærit S. Leo,
num inter fideles inveniri possit, ad quascunque dignita-
tes aliquis sit evectus, qui imposterum pudori sibi ducere
ausit exercitium & scholam humilitatis, cujus summus
Deus noster tam stupenda nobis reliquit paradigmata?
Nemo aestimet sibi pudendum, quod manens Deus in forma ser-
vi, Deo non est arbitratus indignum.

Interea quis est inter nos, qui exercendæ humilita-
tis praxi sit studiosè intentus? Humilitas est quidem vir-
tus Christianis propria, cum paganos lateat incognita: sed
modò non ampliùs videtur esse virtus Christianorum; su-
perbia quippe & vanitas penitus ferè occuparunt omnia
corda.

Unde nascuntur illi invidiæ motus, qui nos ad in-
tuitum prosperitatis alienæ inquietant? hæc inter proxi-
mos odia, bella, discensiones? Unde emergit tantus ve-
stium luxus, excessivæ in eas factæ expensæ citra ullam
statûs, conditionis differentiam, nisi ex infelici ambitio-
ne, aliis eminendi, seq; ostentandi? Unde oritur intole-
rabilis magnatum fastus & tumor, pedibus suis inferiores
proculcantium, à quibus præterea exigunt cultum soli
Deo deferendum? ex quo alio promanat fonte insatiabi-
lis pecunias coacervandi avaritia, quàm ex inordinato ho-
noris appetitu? Mihi credite, notat D. Chrysostomus,
ipsam mali radicem excindi curat S. Paulus, quando fal-
lacium divitiarum cultoribus, ab Ecclesiasticis Oratori-

1. Tim. 6.

bus humilitatem præcipit, persuaderi: *Divitibus præcipe hujus sæculi non sublime sapere*, superbas cogitationes, elatos conceptus deponere. Videtur aptius medium ad eos convertendos, si moneantur, & moveantur ad moderandam immodicam auri famem, & erogandas pauperibus eleemosynas: nil minùs, respondet S. Chrystostomus, bene enim Apostolus novit, quòd plerumque illorum avaritia altiorem suam derivet originem è superbiæ fonte, quòd sint avari quia superbi; divitias statuunt ut medium ad finem, animo nimirum se super alios extollendi, sibi que famam comparandi.

Quidnam aliud mercatores extra justos commercii limites abstrahit, suoque lucro adeò rabiosâ adglutinat fame, nisi desideria, quibus æstuant, augendi familiam, promovendi liberos, seque in obtenta mundi dignitate tuendi? Quidnam potissimam Christianorum partem excæcat, rebellem efficit luminibus gratiæ? quid ipsos compellit, suffocare mille bona proposita cœlitus Divino calore concepta, pro salute propria consequenda? mundanus ille metus, & inanis apprehensio, nè sustineamus aliquam coram sæculi hujus alumni vilipensionem existimationis nostræ in exercitatione virtutis.

Philip. 2. 7.

Quòd si adeò arctè constringimur desidero ampliandi honorem, discamus hodie viam, cui, ad consequendum illum, nos insistere oportet. Num decipi timeamus premendo vestigia, quæ increata Sapientia consignavit, ut mediantibus iis scanderemus ad gloriæ apicem? *Semetipsum exinanivit, propter quod Deus exaltavit illum &c.* Descendit infra omnes creaturas, quapropter Pater æternus dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Hæc est gloria

gloria nominis istius, ad quam pluribus declarandam in sequenti altero puncto jam progredior.

Etiam si nil aliud proferrem in medium ad laudem Sacrosancti istius nominis, quàm ipsius auctorem, Patrem æternum, qui idem in compensationem exinanitionis suæ, modò vobis explicatæ, Christo suo Filio, attribuit, credo, ex hoc solo capite majorem de eo æstimationem à nobis concipiendam.

Minima etiam humiliationum exercitia à Verbo suscepta merentur præmia infinita, quousque igitur excrevisse censendum est, extremum hunc humilitatis excessum in ratione meriti? S. Paulus nusquam facit mentionem nominis istius, nisi quatenus est compensativa præmiatio.

Res stupenda! Alia illustria attributorum nomina u. g. Sapientiæ æternæ, Vivi characteris substantiæ Paternæ, Creatoris, Regis, Judicis supremi vivorum & mortuorum prædicata sine ullo sui dispendio sibi comparavit, utpote debita vi communicationis essentiæ suæ cum Patre, tanquam vero Deo, & homini insuper, titulo unionis hypostaticæ. Sed quando de nomine *Jesu* assumendo, negotium fuit, videtur initus esse contractus aliquis inter Patrem & Filium; quasi Pater nollet concedere nomen istud suo Unigenito, nisi descendentem priùs videret ad fundum abyssi, ad infimum humilitatis gradum: *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus.* Ad acquirendum hunc titulum, oportet, ut proprio subscribat & obsignet sanguine protestationem, obediendi usque ad mortem Crucis.

Proinde non admiror, quòd S. Paulus probaturus excellentiores Christi præ Angelis prærogativas, fundamentum

mentum desumat è præstantia nominis ipsius. *Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditavit.*

Hebr. 1. 4.

Nomen verè magnum. 1. Ob magnitudinem id donantis. 2. Ob magnitudinem rei significatæ. 3. Ob magnitudinem effectuum, quos in se continet.

Quemadmodum perfectè hætenus *Nemo novit Filium, nisi Pater*, ut Christus ipsemet docuit; ita nullus capax extitit præter Patrem donandi nomen illi. Eandem igitur adhibere debuit fecunditatem sui intellectûs, quâ filium ab æternò progenuit, ad nomen hoc in tempore producendum. Ideo signanter in prædictione sua Isaias exprimit: *Os Domini nominabit*, nomen hoc pronuntiabit, quod unicè capax, exponendi officiorum, dignitatum, & honorum celsitudinem à Deo intra manus Christi consignandam. *Vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit.*

Isa. 62. 2.

Ibidem.

Est insuper nomen in sua significatione transcendens omne nomen, cujus partem Deus hominibus tribuere voluit, eis communicando effluvium suæ autoritatis. Primò, quia fuit institutum ad significandum Regem, cui omnes ceteri monarchæ sunt subjecti, Principem, è cujus nutu cuncta dependent sceptræ, Judicem, cujus decreta universi submissò poplite reverentur mortales, summum Pontificem, cujus omnes reliqui simplices solum sunt Vicarii. *Exaltatum est Nomen ejus solius.* Secundò, nomen est super omne nomen, quia includit omnes perfectiones significatas per nomina essentialia, veluti, *Deus*; per Personalia, uti, *Verbum*; per relativa ad creaturas, sicut, *principium*. Præterea id exprimit altiorem terminum potentia Dei, excessum bonitatis Divinae, primum & magis

Psal. 148. 13.

magis præcipuum propositum ejus Sapientia. Ita ut si reliqua Divina nomina nobis repræsentent essentiam Dei necessariam & independentem, primam omnium essentialium scaturiginem; ad modum illius, quod Deus ore proprio Moyse exposuit: *Ego sum, qui sum.* Vel istius ^{Exod. 3. 14.} adeò apud Hebræos venerandi: *Jehova*: Si nobis indicent Deum operantem ad extra, ut *creator, omniscius, omnipotens, providus* &c. Hæc tamen omnia non plus nobis innuant, quàm operantem intra limites statûs naturæ: Sed Augustissimum *Jesu* nomen declarat Dei virtutem operativam in eminentiori statu gratiæ. Verbo, istud nobilissimas denotat operationes, opulentissimas communicationes, quas Deus extra se producere valet; quales sunt, communicatio hypostasis, & Personalitas Verbi factæ cum Humanitate Salvatoris, effusio vitæ spiritualis gratiæ fidelium animis, participatio gloriæ ac felicitatis æternæ mentibus Beatorum præstandæ.

Sæpius comprehendere nequivi, cur Isaias genealogiam Christi instituens tam prolixam titulorum congeriem in medium proferat, quibus illustrissimos hujus infantis Divinitus concessi natales adornet, & nullam præstantissimi faciat mentionem nominis: *Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus, & vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis.* ^{Isai. 6. 9.} En quàm speciosa æquè ac vera nomina: Sed ô theodidacte Vates, ubi est nomen illud, quod super omne nomen? S. Bernardus opinatur, intentionem fuisse Isaiæ, hæc nominum multiplicitati differentiâ explicandi excellentias in nomine *Jesu* contentas, exprimentes omnes istos illustres titulos, officio Salvatoris annexos; quia si unquam certè *Admirabilis* suspici meretur

in unione ineffabili duarum naturarum, infinito à se spatio distantium, componentium unam, adorandam Jesu Personam. Meritò appellandus est *Consiliarius* Altissimi, in qualitate enim *Jesu* subit arcanum Dei consilium, ut inde hauriat notitiam negotiorum suorum prædestinatorum. Jure item vocatur *fortis*, quia ut Salvator mortem vicit, inferorum portas destruxit, peccati potentiam fregit, vires contrivit. *Pater futuri sæculi* appositè nominatur *Jesus*, ut talis quippe moriendo, ipse nos regeneravit in vitam immortalem. Bene tandem subscribitur titulus: *Princeps pacis*, siquidem *Jesus* est, qui pretioso suo sanguine pacificavit universa, pacem cælum inter & terram composuit. Quòd si ergo, ut videmus, omnes isti pretiosi tituli, de quibus mentionem agit *Isaias*, sint radii quidam coronantes Sacro-Sanctum *Jesu* nomen; concludamus cum Propheta *Jeremia*: *Domine magnus es tu, & magnum est nomen tuum.* *Magnum* in significatione Verbi, quod caro factum, unionis Divinæ cum natura humana; *magnum* in adimplentione salutis humani generis; *magnum* in exprimendis omnibus officiis, & honorificis dignitatibus Salvatoris; *magnum* denique in stupendis suis effectibus.

Jerem, 10, 6.

Hoc præclarum *Nomen*, encomium est *Hermetis* unius ex Apostolorum discipulis, *filius Dei magnum est, & immensum, totus ab eo sustentatur orbis.*

Vigebat quædam inter Rabbinos hæresis, sibi persuadentes, nihil impossibile esse illi qui ritè nôsset pronuntiare nomen tetragrammaton *Jehova*; *Moysen* de hoc secreto cælitus edoctum, inde tot victorias ex hostibus retulisse, quoties cum iis congressum tentasset. Sapientissimum item *Salomonem* evasisse, omniumque rerum
natu-

naturalium notitiam ex fonte, seu virtute nominis istius haussisse, tradunt. Sed Christianæ veritatis maxima est, quod si bene, ut oportet, sciamus uti Sacratissimo Jesu nomine, simus experturi prodigiosos omnino effectus: *Santum & terribile nomen ejus.* Psal. 110. 9.

Est nomen hoc merum intellectui nostro lumen, ejus dissipans tenebras, cui ostendit etiam ornamenta gratiæ & sanctimoniam. Si nobis liceret penitus inspicere arcana sub tam specioso nomine recondita, detegerentur nobis inestimabiles thesauri Charitatis Dei erga homines infinitæ; objicerentur nobis grandia & admiranda Dei in nos decreta & gratiarum opes nobis à Deo præparatæ, dummodò eas in virtute ac nomine Jesu petamus. Idcirco consulit nobis antiquus ille Hesichius presbyter, ut cordi nostro lampadis instar id nomen affigamus: *Domum nostri cordis nomine Jesu, veluti lucidâ lampade exornemus.*

Idem nomen est quoddam balsamum & oleum effusum, quo voluntatis nostræ affectiones emolliuntur, suaves, flexibiles ad motum gratiæ redduntur, unde hauriunt virtutem invincibilem ad quascunque emergentes difficultates superandas: *Oleum effusum nomen tuum.* Cant. 1. 7.
Tunc, quando ineunda nobis pugna non tantùm cum carne & sanguine, sed cum cunctis principatibus tenebrarum harum, notat S. Ambrosius, pretiosum istud oleum adhibeamus ad nos ipsos roborandos. Illo se inungebant olim invincibiles Athletæ, fortissimi, inquam, Martyres, antequàm descenderent in arenam luctaturi cum tortoribus: *Hoc unguento uncti sunt Martyres.*

Sacrum istius Nominis, inquit Sapiens Idiota, balsamum

Aa 9. 5.

mum sanat omnes plagas nostras, roborat debilitates nostras: ipsum audiamus: *Sanat languidos, recreat fessos, penetrat duros.* Hujus veritatis experimentum capere licet ex animo quodam excecato, corde admodum obstinato, nimirum S. Pauli. Vix Christus ipsi explicarat sui nominis virtutem: *Ego sum Jesus*, mox totaliter immutatus, promptus & paratus erat ad cuncta, quæ sibi præciperentur. O si nos æquè sciremus in difficultatibus, quas in exercitio virtutum sentimus, nostram animam, sicut oportet, alloqui: *Jesus est*, qui hoc à te exigat; *Jesus est amor cordis tui*, tua spes, tuum gaudium, quem sequi, & imitari debes in isto conflictu; talibus jaculis seu jaculatoriis precibus certè omnes difficultates cederent, aut si non penitus abscederent, experiremur vires subministrari invincibiles ad easdem superandas. Ut paucis absolvam, in summis, amaritudinum fluctibus, quibus exagitur cor nostrum, in extremo tristitiæ & desperationis barathro cum mellifluo Bernardo testari possemus, quòd *Jesus sit mel in ore, melos in aure, jubilatio in corde.*

Psal 110. 9.

Prov. 18. 10.

Sicut Divinum hoc nomen nobis per omnia & in omnibus est favorabile, ita pariter est terribile hostibus nostris: *Sanctum & terribile nomen ejus.* *Turris fortissima nomen Domini*, subjungit sapiens; turris, ad quam prædestinati confugiunt, cui portæ infernales nequeunt appropinquare, minus se opponere audent. Deus non solum vult, ut hoc speciosum & tam gloriosum nomen sit præmiatio exinanitionis Christi Jesu circumcisi, sed ordinat id insuper, ut sit remuneratio nostra.

Quàm

Quàm pretiosum est munus istud, quo Deus nos veluti strenâ hîsce ineuntis novi anni Calendis, donare eupit. Imprimite, dilectissimi Auditores mei, dictum nomen bene tinctum & imbatum sanguine Jesu frontispicio adium vestrarum, & Deus eas hoc scuto tutabitur: præfigite idein initio negotiorum vestrorum, & Deus illa fortunato beabit successu. Omnes sequentis anni actiones fiant ad gloriam ejusdem sanctissimi Nominis, & Deo erunt acceptæ, quasque remunerabitur præmio vitæ æternæ. *Omne, quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in Nomine Domini nostri JESU Christi.* Colof. 3. 17.

Tu blasphemias dedite, qui brevî Dei dudum capiti tuo imminentem vindictam senties, maledicæ salutariferum nomen imponas linguæ, ac liber eris hac damnatorum consuetudine. Tu luxuriæ cæno immerse, purissimum nomen istud incide pectori tuo, extinguentur impuræ illæ flammæ, tanto jam tempore inibi arden-tes. Tu, qui tamdiu & toties vindictas spiras, quoties respiras, idipsum adhibe, & applica nomen, est enim oleum dulcedine refertum, quod dulcorabit acrimonias & amaritudines odiorum inveteratorum.

Davidem imitemur universi in præsentis anni auspiciis, ultro cum eo provocemus armatos hîsce Goliatho non impares, armatos gigantes, congregiamur cum hostibus, qui sunt pravæ inclinationes, maligni habitus nostri: liberè fiducia pleni iis insultemus: *Ego venio ad te in nomine Domini.* 1. Reg. 17. 45.

O infelix iracundia, quæ in tanta mala nos præcipites agis; maledicta vanitas, quæ toties ad subtrahendam

dam Deo suam gloriam, injustè nobis arrogandam, nos inducis; venio ad vos sine metu, intrepidus, vobiscum congressurus in nomine *Jesu*, quod est nomen virtutis, victoriæ augurium; viribus fortissimi istius Nominis roboratus, vi Nominis hujus vos prostrernere, delere confido. Credite mihi, præscribens ut efficacissimum contra passionum motus S. Bernardus ait: *Nihil ita ira impetum cohibet, superbia tumorem sedat, extinguit libidinis flammam, sitim temperat avaritiæ.* Ratio hujus est, quia pronuntiando id nomen, mihi propono suavissimum, humillimum, castissimum omnium mortalium, qui quatenus homo, me animat suo exemplo, & quatenus simul est Deus, me roborat gratiæ suæ subsidio.

Quandoquidem Christus nos hodie Xenio remuneratur, meritò à nobis reciprocam expectat strenam. Quod principaliter à vobis exposcit, est, ne ipsum à consortio sui tam beati nominis excludamus, quod tam caro comparavit pretio, eique tam gloriosum est. Sed quâ ratione possibile sit, id subtrahere, quod Pater æternus illi donavit? Imò certo quodam modo id fieri potest. *Jesus* significat Salvatorem: non autem erit nisi solo nomine Salvator, nisi sint salvandi, & quò minor salvandorum numerus, eò minùs nomen Salvatoris extenditur quoad suum salutis effectum. Quòd si ergo peccator salutis tuæ obicem ponis, ex parte tua nomen Salvatoris Christo adimis, si oblatae gratiæ cooperari renuis, eundem impedis, ne tuus sit Salvator, sed destructor, iudex & vindex sit, illum compellis. Reflexionem super annum præteritum institue, quàm paucæ in computum venient salutis actiones, quàm multa numerabis operam-

dam-

damnationis & perditionis? Ex duodecim mensibus, è quibus componitur annus, nōne vix deprehendes quindecim fortè dies in tali statu exactos, ut Christus potuerit esse tuus *Jesus*, id est Salvator? Nam eādē viā sequenti etiam anno vitæ tuæ continuabis cursum? Quódnam, & ubi lucrum hæctenus comparatum? Quid residuum de anno, qui effluxit, manet aliud, nisi id, quod pro tua salute fuisti operatus? In eas itaque generosam hodie resolutionem proficiendi juxta mensuram gratiæ, quam Christus *Jesus* in hodierno mysterio tibi est promeritus, ut proficiens de virtute in virtutem, perfruaris demum gloriæ regno quod tibi præparavit in cælo.

Amen.

